

בצילא דמהימנותא

בְּקוּדֵשׁ פְּנִימָה • דְּבָרֵי תוֹרָה • שִׁיחוֹת קוּדֵשׁ

פְּר' דְּבָרִים • כ - ז"ך תַּמּוּז

תַּשַּׁפ"ג • שְׁנָה כ"ג • גְּלִיּוֹן לז (תַּתש"צ)

יום שלישי פר' מטו"מ כ"ב תמוז

בערב קיבל מרן שליט"א קצת קהל, מבעלי השמחות מאנ"ש בשבועות הקרובים.

יום חמישי פר' מטו"מ כ"ד תמוז

אחר תפילת שחרית נכנסו ראשי גבאי המעמדות, והגישו את שמות נותני דמי המעמדות הקבועים, והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו לרוב סייעתא דשמיא והצלחה מרובה ובברכות לרוב, ויתהפכו אלו הימים - ימי בין המצרים - לששון ולשמחה, לכלל ולפרט.

יום שישי פר' מטו"מ כ"ה תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה שמואל אהרן נ"י בן הרה"ח ר' משה פלדמן מנכ"ל מוסדותינו הק' בברכפלד, ולהבחור הבר מצוה אשר לעמל נ"י בן הרב גדליה דוד שווארץ מנה"ר דת"ת דרכי אבות בעיה"ק ירושלים (ב"ר חיים שלמה זלמן מאנטווערפן, וחתן הג"ר יהודה צבי גלנץ שליט"א רב ביהמ"ד אמרי דבש בנתניה).
אחר התפילה נערך שמחת הברית לכן הר"ר יהושע חיים אריה אייזנבך מפעיה"ק (ב"ר משה מאיר מביתר, וח"ר אהרן ברח"א לוינשטיין מפעיה"ק).

היום שיגר מרן שליט"א מכתב קודש לקהל אנ"ש בארה"ב לקראת ועידת שבת 'זכרוננו' לבני שישים ומעלה שנערכה בימים אלו, בראשות בנו הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, וזהו תוכן מכתב הקודש:

בעה"י, ערב ש"ק פר' מטו"מ, שנת "יבא שפע החיים בטוב ובנעימים" תשפ"ג לפ"ק

יום ראשון פר' מטו"מ כ' תמוז

היום שיגר מרן שליט"א מכתב תנחומין להגאון רבי מאיר הייזלר שליט"א ראש ישיבת עמק התלמוד בירושלים, היושב שבעה על פטירת אחיו הגאון רבי יוסף זצ"ל, וזהו תוכן מכתב הקודש:
בעה"י, כ' בתמוז תשפ"ג לפ"ק

יראה בנחמה, בעיר ה' שמה, מעלת כבוד תורתו הרמה, וידינו הנכבד מאד נעלה, מגדולי ראשי הישיבות ורם המעלה, הגאון הגדול מוהר"ר מאיר הייזלר שליט"א ראש ישיבת עמק התלמוד בעיה"ק ירושלים תובב"א.

משתתף אני בצערו הגדול בשבתו בעמק הבכא על פטירתו של אחיו החשוב הגאון המפורסם מוה"ר יוסף זצ"ל, שהתורה היתה משוש חייו וישב שנים רבות על מדין בקרתא דשופריא. תנצב"ה.

יה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר כגבולו ובגבול כל בית ישראל, והמקום ינחם את מעכת"ה שליט"א ואת כל המשפחה החשובה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים שיקויים מהרה הכתוב והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם, ומעתה ועד עולם אך ששון ושמחה תשיגו ונסו יגון ואנחה, אכי"ר.

שנשמע ונתבשר רק בשו"ט לאויטו"א דשנים ורעננים חיי"ק

יום שני פר' מטו"מ כ"א תמוז

אחה"צ נכנס מרן שליט"א לקרייתנו הק'. בערב נכנס לקו"פ שלוחא דרבנן העסקן הרב מאיר פרוש הי"ו מירושלים.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

מה ידיות נכנסו להשתתף בשוה"ט קבוצה נבחרת מאברכים ובחורים מפעיה"ק. בברכהמ"ז על הכוס התכבד - הרה"ג ר' חיים מוטצען שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן זי"ע.

הפלפול היה ע"ד הגמ' ביבמות (דף ס' ע"ב) תניא ר' שמעון בן יוחאי אומר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשירה לכהונה שנא' (במדבר לא, יח) וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם והרי פנחס עמהם וכו', ובהמשך הגמ' תניא וכן היה ר"ש בן יוחאי אומר קברי עכו"ם אינם מטמאין באוהל שנא' ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויים אדם ואין העכו"ם קרויין אדם, והרש"ל ביש"ש דייק במ"ש 'וכן' היה רשב"י אומר וכו', וכי זו בלבד אמר רבי שמעון, והיאך שייך מאמר זה למאמר הקודם (עיי' כתנות אור, ישמח משה, מנחת יהודה וי-ם בפרשתן).

ואפ"ל בזה בדרך דרוש, דהנה הא דהוכיח רבי שמעון בן יוחאי דגיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשירה לכהונה ממ"ש וכל הטף בנשים וגו' ופנחס היה עמהם, ראי' זו תצדק רק לדעת האומר (זבחים דף ק"א ע"ב) שכבר נתכהן פנחס באותה שעה, ורבי שמעון גופיה ס"ל הכי בגמ' שם במה דאמר דלא יתכן דהחטאת נשרפה מפני אנינות דהלא פנחס היה עמהם עי"ש, וש"ה שכ"כ תולדות אדם על הספרי בפרשתן (אות ח') דר"ש דאמר שפינחס היה עמהם קאי לשיטתו בזבחים הנ"ל עי"ש. אבל למ"ד שם שלא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים, ועד אותה שעה לא נחשב אפי' ככהן הדיוט, ליכא הוכחה כלל דגיורת כשרה לכהונה.

והנה בישמח משה פר' פנחס (ד"ה עוד ביאור) ביאר מה דאי' בירושלמי (סנהדרין פ"ט ה"ז) שבקשו השבטים לנדותו (פי' להרחיקו, פנ"מ) לפנחס, אלולי שקפצה רוח הקודש ואמרה והיתה לו ולזרעו

למע"כ אנ"ש היקרים הע"י, המתוועדים יחדיו בניו יורק.

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד בשבת זו בו קוראים בתורה את מסעי בני ישראל, שנודעים דברי הדגל מחנה אפרים בשם זקינו הק' הבעש"ט זי"ע, כי כל אלו מ"ב המסעות ירמזון על מסעות חיי כל אדם, ונכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש הישראלי, לידע הדרך הישר אשר ילך בו כל ימי חייו, ליסע ממסע למסע, עיי"ש בדב"ק, ובספה"ק עבודת ישראל כתב שפרשה הזאת נקראת תמיד בין המצרים שהם נחשבים כ"א יום, וכ"א יום וכ"א לילות הם מ"ב כנגד מ"ב מסעות שצריך לעבור בין המצרים בכמה מסעות לתקן הכל ולעבוד את ה', ומוסיף שם שהגם שהזמן גרמא להיות עצב ונאנח על חורבן בית ה', עם כל זה יש לחזק את עצמו ולטהר לבבו ולעבוד ה' בתורה ותפילה בשמחה וכו' עיי"ש בד"ק.

בטוחני שאכן התאספות זו שהיא לשם שמים, בראשות בני הגאון הרב ואב"ד דקהילתנו הק' בארה"ב, כאשר מתכנסים יחד תלמידים חשובים וחסידים מקושרים לאיתן אדוננו כ"ק אאדמו"ר זצוקללה"ה, תעורר ותחזק הלכבות כולם כי גדול הכח הרבים, ויהיה זה לתועלת גדולה עבור כל אחד ואחד בפרטיות שאיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, ובזכות זה תשאו ברכה מאת ה' לרוב נחת ואושר דלעילא מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים הטובות לברכה אכי"ר.

ברוב עוז ידידות

חי"ק

שב"ק פר' מטו"מ כ"ו תמוז' שבת מברכים אב' מרן שליט"א ערך כל תפילות השבת בליל ויום שב"ק, כמו גם את עריכת השוה"ט בליל שב"ק בביתו נאווה קודש. כאשר בליל שב"ק אחר התפילה עברו כל הקהל לברכת א גוט שבת. וכמו כן בשוה"ט אחר זמר

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ד נתן אריה ליב בן מוה"ד אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

אחריו וגו', דהנה בגמ' קידושין (דף ס"ו ע"ב) ילפינן ממ"ש והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, דכהן שעבד עבודה ונמצא בן גרושה עבודתו כשרה, דלזרעו משמע בין זרע כשר ובין זרע פסול, ויל"ב מה ענין לימוד זה לכאן בענינא דפנחס.

וי"ל דהנה בתוס' בזבחים שם (ד"ה ההוא) כתבו בטעמא דמ"ד לא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים, דשמא לא נתרצו לו כל ישראל באותה שעה מפני שהרג נשיא שבט ורק כאשר שם שלום בין השבטים אז נתרצו עי"ש, משמע דפנחס היה ראוי לכהונה תיכף ורק כיון דלא היה מרוצה לבני ישראל לא נתכהן עדיין עד שהסכימו כולם לכהונתו, וזה כהא דקי"ל בשו"ע (או"ח סי' נ"ג סי"ט) לגבי ש"צ בתפילה דאף יחיד יכול לעכב בעדו, דאין נעשה שלוחו בעל כרחו, ולגבי כהן אם יכולים הציבור לעכב בעדו שלא ישמש בכהונה תלוי אי הכהנים שלוחי דרחמנא או שלוחי דידן, דאי הוי שלוחי דרחמנא לא תליא כלל בריצוי הציבור, ורק אי הוי שלוחי דידן מצי מעכבי בעדו.

והנה דב"ז דבנמצא הכהן בן גרושה בדיעבד עבודתו כשרה תליא בכך אי כהני שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא, דאי של"ד נינהו ראוי לפסול העבודה דכיון דחלל פסול לעבודה ועובר בלאו, ולגבי שליחות כללא הוא דאין שליח לדבר עבירה, ומבואר בש"ך (חו"מ סימן שמ"ח סק"ו), דאפי' השליח שוגג אמרינן דאין שלד"ע, ונודע מ"ש בתשובת נוב"י (מהדו"ק אבהע"ז סי' ע"ה ואילך), דכשלד"ע השליחות בטל עי"ש, א"כ ממילא דבנמצא בן גרושה העבודה פסולה מטעם ביטול השליחות, ורק אם כהני שלוחי דרחמנא נינהו י"ל דבדיעבד עבודתו כשירה, וא"כ מוכח מהא דדרשינן דלזרעו בין זרע כשר ובין זרע פסול דגם חלל בדיעבד עבודתו כשירה דעכצ"ל דכהני שלוחי דרחמנא נינהו.

עפי"ז מבואר דברי הירושלמי דאכן תחילה סברו השבטים דבהם תלוי הדבר אם לקבל את פנחס לכהונה משום דכהני הו"ל שלוחי דידן, ולכן

יש להם כח לעכבו מלהיות שלוחם, אבל כאשר קפצה רוח"ק ואמרה והיתה לו ולזרעו וגו', להורות דאפי' נודע שהכהן בן גרושה עבודתו כשירה, הרי דאע"ג דיש איסור בדבר לא אמרינן דנתבטלה השליחות מכח דאין שליח לדבר עבירה, והיינו משום דכהני שלוחי דרחמנא נינהו א"כ לאו בדידהו תליא לעכב את מינויו, על כן שוב נמענו מלערער עליו, עכתו"ד ודפח"ח.

עפי"ד י"ל דבכך פליגי אם נתכהן פנחס מיד או רק משעה ששם שלום בין השבטים, דאי כהני שלוחי דידן שפיר היה בידם לעכב את פנחס מלשרת בכהונה דהרי מיאנו בשליחותו, ונתכהן רק כאשר שם שלום בין השבטים שאז נתרצו לו, אבל אי כהני שלוחי דרחמנא נינהו לא בהם תליא מילתא וא"צ להסכמתם, וממילא דלא יכלו לעכב, א"כ מיד כשאמר הקב"ה והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם החל כהונתו.

נודע מה שהק' בפנים מאירות (ח"ב סימן קי"ט) במאי דאיבעיא לן בנדרים (דף ל"ה ע"ב) אי הני כהני שלוחי דידן נינהו או שלוחי דרחמנא, מדוע לא פשיט לה מהא (נויר דף ס"ב ע"א, ועוד) דנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל, וילפינן לה מדכתבי (ויקרא יז, ח ואליהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עולה או זבח), איש איש לרבות נכרים, ואי כהני שלוחי דידן היאך יכול הכהן להקריב לנכרי הא דאין שליחות לנכרי (ב"מ דף ע"א ע"ב).

ובאור חדש (קידושין דף כ"ג ע"ב) תירץ עפמ"ד בסנהדרין (דף נ"ו ע"א, ובכמ"ק) דהא דדרשינן איש איש אתיא למ"ד דלא דברה תורה כלשון בני"א, וא"כ י"ל דסוגיית הגמ' בנדרים קאי למ"ד דדברה תורה כלשון בני"א ולא דרשינן איש איש לרבות נכרי, לכך שפיר יכול הכהן להיות שלוחי דידן, משא"כ למ"ד דלא דברה תורה כלשון בני"א לדידיה כהני שלוחי דרחמנא נינהו עי"ש.

והנה ביומא (דף פ"ה ע"א) וכבר היה ר' ישמעאל ורבי עקיבא ור"א בן עזריה מהלכין בדרך ולוי הסדר

ורבי ישמעאל בנו של ראב"ע מהלכין אחריהו, נשאלה שאלה זו בפניהם מנין לפיקוח נפש שדוחה את השבת וכו' א"ר יהודה אמר שמואל אי הוואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו וחי בהם ולא שימות בהם, אמר רבא לכולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא וכו' אשכחן ודאי ספק מנלן, ונתחבטו המפו' מפני מה לא ניה"ל לכל הנך תנאי בהאי דרשה דשמואל דכתיב וחי בהם דהוא כמבואר מעצמו.

ואמרתי מכבר עפי"מ שהקשה בפרדס דוד (הפטורת פר' בלק) במ"ד רבא דלשמואל לית ליה פירכא, דהרי גם לשמואל קשיא מנ"ל לדרוש ולא שימות בהם, הרי יל"פ כמ"ש רש"י בחומש שם (ויקרא יח, ה) וחי בהם לעוה"ב שאם תאמר בעוה"ז והלא סופו הוא מת, א"כ י"ל דאדרבה הכי קאמר קרא שיקיים המצוות אפי' במס"נ כי בכך יזכה לעוה"ב שהם חיים הנצחיים, וכתב די"ל דהך דרשא תליא בפלוגתת ר"מ ור"ש אי עכו"ם בכלל אדם, דאליבא דר"מ בסנהדרין שם דהאי קרא דאשר יעשה אותם האדם וחי בהם כולל נמי עכו"ם לא יתכן לפרש כפרש"י דוחי בהם קאי על עוה"ב שהרי בירושלמי (הובא בתוס') בע"ז דף י' ע"א, ד"ה ווי לה לאילפא, וכ"ה בסנהדרין דף ק"ה ע"א אחד מ"ד, ובתוספתא שם פי"ג ה"א דס"ל לר"א עי"ש) דעכו"ם אין להם חלק לעוה"ב, וא"כ מוכרח דקאי על חיי עוה"ז, ושפיר ילפינן מינה לפיקו"נ דוחי בהם ולא שימות בהם.

אבל רש"י בפירוש החומש קאי אליבא דר"ש דהאי קרא אינו כולל עכו"ם לכך שפיר פירש וחי בהם לעוה"ב, ולדידיה לא ילפינן מכאן לפיקו"נ עי"ש, היוצלמ"ז דהא דדרשינן וחי בהם ולא שימות בהם משום דא"א לפרש וחי בהם לעוה"ב משום דאדם כולל גם גוי וכו"מ, וממילא י"ל דהיינו טעמא דכל הנך תנאי דלא ניהא להו ללמוד מוחי בהם משום דס"ל דיל"פ דקרא קאי על עוה"ב, ודו"ק.

ואולם הרי רבא פריך עלה דלכולהו אית להו פירכא דא"כ ספק מנין, והיאך ילפינן פיקו"נ משאר

קראי, אלא שכבר ביאר בזה הגה"ק הרמ"ד מהורנסטייפל זצ"ל בעמק החכמה (דרוש לשבועות), די"ל דכל הנך מילתא דבעינן קרא מיוחד לענין ספק פיקו"נ קאי רק א"נ דספד"א מה"ת לחומרא לכך בעינן קרא דשרי לחלל שבת גם בספק, אבל א"נ דספד"א מה"ת לקולא לא בעינן קרא לספק פיקו"נ דהרי בלא"ה כל ספיקא לקולא, ואע"ג דבאיקבע איסורא אזלינן לחומרא י"ל דלמ"ד דשבת הותרה אצל פיקו"נ א"כ כאשר חולה בפנינו הו"ל החילול שבת היתר גמור ולא הוי בגדר איקבע איסורא כיון דהתורה התירה את השבת אצל חולה, וממילא דגם בספק חולה מותר כבכל הספיקות, ועפי"ז א"ש די"ל דכל הנך תנאי דילפי לפיקו"נ משאר לימודים ס"ל דספיד"א מה"ת לקולא, וס"ל דשבת הותרה אצל פיק"נ וממילא דלא איצטרך קרא לספק עי"ש ודו"ק, (וכבר קדמו בפרדס דוד פר' מצורע, ועי' שו"ת דברי יציב ח"ז סי' ל"ה).

וימתק בזה דרבא לשיטתיה אזיל, דנודע מ"ש בשב שמעתתא (שמ"א פ"ד) בהא דאמר אביי בגמ' חולין (דף ט' ע"ב) מי קא מדמית איסורא לסכנתא סכנה שאני, וא"ל רבא מאי שנא ספק סכנתא לחומרא ספק איסורא נמי לחומרא וכו' עי"ש, דפליגי בכך דאביי ס"ל דספד"א מה"ת לקולא מש"ה הוכיח דחמירא סכנתא מאיסורא, מהא דספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור מטעם דמה"ת כל ספק לקולא, ורק בסכנתא ספיקו להחמיר וממילא שמעינן דחמירא סכנתא מאיסורא, אבל רבא דחי לה דהתם הלכתא גמירי, היינו דספק איסור לחומרא מה"ת, ורק בספק טומאה ברה"ר גזיה"כ דטהור כדילפינן לה מסוטה, ולכן ליכא הוכחה להא דסכנתא חמירא מאיסורא, עי"ש. עכ"פ נמצינו למדין דרבא ס"ל דספד"א מה"ת להחמיר, לכן כיון דאית ליה לרבא דספד"א מה"ת לחומרא, וממילא דצריך קרא לספק פיקו"נ, לכן לשיטתו אמר דלכולהו אית להו פירכא דאשכחן ודאי ספק מנין, דהרי גם לספק פיקו"נ בעי קרא, ודו"ק.

נקדים עוד מ"ש הפר"ח (יור"ד סי' ק"י) דפלוגתת הראשונים בענין ספיד"א מה"ת, תליא בכך אי שני

לכם, אך יש לעורר ע"ז דלמא שאני התם דעדיין לא נתכהן פנחס, כי לא נתקבל על השבטים שהיו מבויז אותו וכו', ולא היה יכול להתמנות לכהונה בלי רשותם דכהנים שלוחי דידן נינהו, וא"כ אין ראי' להכשירה לכהונה.

לכך הסמיך בגמ' אידך מימרא דרשב"י, וכן היה רשב"י אומר קברי עכו"ם אינם מטמאין באוהל שנא' ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויים אדם וכו', וקשה ע"ז דאם עכו"ם אינו בכלל אדם א"כ יל"פ מ"ש אלה הדברים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם על חי עוה"ב, ומעתה מנלן דין פיקו"ג, ואי משאר קראי הא איכא למיפרך אשכחן וודאי ספק מנין, ועכצ"ל דלספק לא איצטריך קרא כיון דככה"ת ספד"א מה"ת לקולא ואתיין מספק ממזר, דאע"ג דהו"ל שנ"כ הבכ"א מלמדין מינייהו, אלא דקשיא דא"כ נילף ממעילה וטביחה ומכירה דיש שליח לדבר עבירה, וצ"ל דאיכא קרא אחריןא בשחוטאי חוץ דם יחשב לאיש ההוא, והיינו דדרשינן הוא ההוא ובהכרח דלא דב"ת כלשון בג"א, מעתה דרשינן נמי איש איש להא דעכו"ם מביאים נדרים ונדבות, וא"כ שוב לא יתכן דכהנים שלוחי דידן נינהו, ועכצ"ל דהוי שלד"ר, ובכך לא יכלו השבטים לעכב את כהונת פנחס ושפיר כבר נתכהן פנחס, וממילא דמוכח לה דגיורת פחות מבת שלוש כשירה לכהונה, ודו"ק.

*

ויתכן עוד בזה, דהנה בגמ' שם פריך על רבי שמעון דאמר דעכו"ם אינו מטמא מהא דכתיב במלחמת מדין כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו, ומשני דלמא איקטיל חד מישראל, ורבנן לא נפקד ממנו איש, ורבי שמעון לא נפקד ממנו איש לעבירה. וצריך לבאר באיזה סברא פליגי, וכן מה יתרצו חכמים על תשו' רשב"י הרי יל"פ דלא נפקד ממנו איש לעבירה, וא"כ הרי יתכן לומר שנמטאו ממת ישראל.

וי"ל ע"פ דק"ל (פסחים דף ה' ע"ב) דשלוחי מצוה

כתובים הבאים כאחד מלמדין, דהרמב"ם דס"ל דספיקא מה"ת לקולא משום דילפינן לכל התורה מספק ממזר דשריא, אבל הרשב"א ס"ל דאין ללמוד מינה, דהרי אמרינן (קידושין דף ע"ג ע"א) דאיכא תרי קהלי חד למישרי ממזר בשתוקי וחד למישרי שתוקי בישראל, א"כ הו"ל שנ"כ הבכ"א דאין מלמדין, אבל הרמב"ם ס"ל דמלמדין, היוצלמ"ז דאי שנ"כ הבכ"א מלמדין אמרינן דספד"א מה"ת לקולא, ואי שנ"כ הבכ"א אין מלמדין א"כ ספד"א מה"ת לחומרא, (ועי' או"ח בפתיחה לקידושין אות כ"ז).

ובקידושין (דף מ"ג ע"א) בהא דאמרינן דבמעילה יש שליח לדבר עבירה פרכינן דנילף מיניה לכל התורה ומשני דהו"ל מעילה וטו"מ שנ"כ הבכ"א ואין מלמדין, ופריך הניחא למ"ד שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר, ומשני גלי רחמנא בשחוטאי חוץ דם יחשב לאיש ההוא הוא ולא שלוחו וכו', חד למעוטי שנים אוחזין בסכין וחד הוא ולא אנוס, ולמ"ד שנ"כ מלמדין ילף להו מהוה ההוא דה"א מיותר, ולמ"ד שנ"כ הבכ"א אין מלמדין הוא ההוא לא דריש עי"ש, היוצלמ"ז דאי שני כתובים הבאים כאחד מלמדין דרשינן ה"א דההוא, ומ"ד דס"ל דאין מלמדין לא דריש הוא ההוא.

ובספר שתי ידות (פר' ויקרא דף ע"ה ע"א, וכ"ה בכמה ספרי דרוש) ביאר דב"ז אי דרשינן הוא ההוא תליא בכך אם דברה תורה כלשון בג"א, דאי דב"ת כלשון בג"א לא דרשינן הוא ההוא, ורק אי לא דב"ת כלשון בג"א דרשינן הוא ההוא, נמצא לפי"ז דהא אם דב"ת כלב"א תליא בכך אי שנ"כ הבכ"א מלמדין, דאי שנ"כ הבכ"א אין מלמדין וממילא דלא דרשינן הוא ההוא נקטינן דב"ת כלשון בג"א, אבל אי שנ"כ הבכ"א מלמדין ועכצ"ל דדרשינן הוא ההוא שמעינן דלא דב"ת כלשון בג"א.

מעתה יבואר דכאשר דרש רשב"י להא דגיורת פחותה מבת שלוש כשירה לכהונה כדמוכח מפנחס שנאמר להם וכל הטף בנשים וגו' החיו

אינן ניוזקין, ובאוהה"ק (פר' שמות) ביאר סיבת הדבר כי ע"י המצוה שעוסק בה קונה לו פרקליט המלוהו ושומר אותו ומונע למשחית כל קרוב אליו, עי"ש. על כן ס"ל לחכמים דכיון דאותה מלחמה היתה מלחמת מצוה בציווי השי"ת שאמר נקום נקמת בני ישראל, ממילא דלא יתכן שמת אחד מישראל דהא שלוחי מצוה אין ניוזקין, אלא דהרי אמרינן התם דבשכיח הזיקא לא אמרינן להא דשלוחי מצוה אינן ניוזקין, ואין לך שכיח הזיקא יותר ממלחמה.

אלא דרב"ז דבשכיח הזיקא לא אמרינן דשלוחי מצוה אינן ניוזקין, לאו כו"ע סבירא להו, כאשר הוכיח כן כ"ק אאדמו"ר זצלה"ה מדברי הגמ' (קידושין דף ל"ט ע"ב, חולין דף קמ"ב ע"א) בהא דקאמר רבי יעקב שכר מצוה בהאי עלמא, שהרי בכיבוד אב ואם כתיב למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך, בשילוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים, הרי שא"ל אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים, ובחזירתו נפל ומת, היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה, אלא למען ייטב לך לעולם שכולו טוב וכו', ואמרינן התם דרבי יעקב מעשה חזא, ופריך, ודילמא מהרהר בעבירה הוה וכו', אי ס"ד שכר מצוה בהאי עלמא איכא, אמאי לא אגין מצות עליה כי היכי דלא לידי הרהור, ופריך, והא א"ר אלעזר שלוחי מצוה אין ניוזקין כו', סולם רעוע הוה דקביע הזיקא, ע"ש.

ולכאוו' לפימ"ש דבשכיח הזיקא לא אמרינן דשלוחי מצוה אין ניוזקין, א"כ איך הוכיח רבי יעקב מאותו מעשה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הרי י"ל דשכר מצוה בהאי עלמא איכא ומה שנפל היה משום דשם היה סולם רעוע דשכיח הזיקא (עי' בעין יעקב ובפי' הרי"ף שם מ"ש בזה), ועכצ"ל דרבי יעקב ס"ל דאי נימא דשכר מצוה בהאי עלמא איכא היתה המצוה מגינה גם בשכיח הזיקא, אלא דכיון דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא לכך אין המצוה מגנת אלא היכי דלא שכיח הזיקא.

וכ"כ הגה"ק מאוסטראווצא באור תורה (פר' תולדות אות כ"א, ובפר' מקץ אות ל"א), והוכיח כן מהגמ' בפסחים (שם) דדרש איסי בן יהודה דשלוחי מצוה אינן ניוזקין מדכתיב ולא יחמוד איש את ארצך, מלמד שתהא פרתך רועה באפר ואין חיה מזיקתה תרנגולתך מנקרת באשפה ואין חולדה מזיקתו, הלא דבריו ק"ו מה אלו שדרכן לזוק אינן ניוזקין בנ"א שאין דרכם לזוק על אחת כמה וכמה עי"ש, הרי מפורש דפרה ותרנגולת דרכן לזוק א"כ הו"ל בגדר שכיח הזיקא ועל כיוצ"ב דרש איסי בן יהודה דשלוחי מצוה אינן ניוזקין, וצ"ל בטעמיה משום דכיון דשכר מצוה בהאי עלמא איכא בכל גווני אינן ניוזקין אפי' בשכיח הזיקא. נמצא מעתה דאי שכר מצוה בהאי עלמא איכא א"כ אפי' בשכיח הזיקא שלוחי מצוה אין ניוזקין, ורק אי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אמרינן דבשכיח הזיקא לא אמרינן להא דשליח מצוה אינן ניוזקין.

והנהיך מילתא אי שכר מצוה בעלמא איכא י"ל דתליא בפירושא דקרא (ויקרא יח, ה) ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, דפשוטו של מקרא משמע שע"י שישמרו התורה והמצוות יקבלו חיות והצטרפות בעוה"ז, ע"ד מה שאמרו חז"ל (מכות דף י' ע"א) כי היכי דתיהוי ליה חיותא, וכן פי' בספ"ק נועם מגדים (פר' אחרי) לדרכו עי"ש, ומשמע מזה דשכר מצוה בהאי עלמא איכא, ואמנם ברש"י שם פירש וחי בהם לעוה"ב וכו', ולפי"ז י"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

וי"ל דהנך ב' פירושא דקרא תליא אם דברה תורה כלשון בנ"א, דהרי כלשון בנ"א מכונה חיים על חי עוה"ז ואילו לאחר מיתה נקרא מת, ורק אם לא דב"ת כלשון בנ"א יל"פ דחיים האמיתיים והנצחיים הם עוה"ב ולא בעוה"ז החולף, נמצא דאם לא דב"ת כלשון בנ"א, י"ל דוחי בהם קאי על עוה"ב ושכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל אם דב"ת כלשון בנ"א בהכרח דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ושכר מצוה בהאי עלמא איכא.

ועד"ז י"ל עוד, דהנה רבי יעקב אמר דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא והא דכתיב למען ייטב לך מיתוקמי לעולם שכולו טוב, ולמען יאריכון ימך מיתוקמי לעולם שכולו ארוך, ואמנם רבנן דס"ל דשכר מצוה בהאי עלמא איכא אית להו דרב"ת כלשון בנ"א, וקרא דלמען יאריכון ימך ולמען ייטב לך מתפרש כפשטיה דקאי על עוה"ז (וזה כעין מ"ש בישמח משה פר' לך, לענין מה דילפינן דעוסק במצוה פטמה"מ ומבלכתך בדרך ברכת דידך וכו' עי"ש).

עכ"פ עלה בידינו דאי דב"ת כלשון בנ"א, ומ"ש למען ייטב וגו' הוא בעוה"ז דשכר מצוה בהאי עלמא איכא, א"כ אף בשכיח הזיקא שלוחי מצוה אין ניזוקין, וכן הוא ע"ד הקודם דבלשון בנ"א וחי בהם משמע כפשוטו שיזכה לשכר טוב בעוה"ז לחיי אריכי, ורק אם לא דב"ת כלשון בנ"א ויל"פ למען ייטב וגו' על חיי עוה"ב, י"ל דשכר המצוה בהאי עלמא ליכא, וכן קרא וחי בהם יתפרש על חיי עוה"ב, וממילא דבשכיח הזיקא לא אמרינן שלוחי מצוה אין ניזוקין.

ובכן מובן דבכך נחלקו חכמים ורשב"י, דחכמים ס"ל דלא יתכן דמה שהוצרכו להיטהר הוא מפני מת ישראל דבוודאי לא מת שום ישראל דהרי שלוחי מצוה אינן ניזוקין, ואע"ג דשכיח הזיקא היה המצוה מגין עליהם שהרי גם בשכיח הזיקא מגין המצוה שלא יארע לו תקלה, דשכר מצוה בהאי עלמא איכא כיון דרב"ת כלשון בנ"א. אבל רשב"י קאי לשיטתו בגמ' זבחים (דף ק"ח ע"ב) דדריש איש איש דלא דב"ת כלשון בנ"א עי"ש, וממילא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא ובשכיח הזיקא לא אמרינן דשלוחי מצוה אינן ניזוקין, לכך שפיר היה יכול שימות אחד מבני ישראל במלחמה דשם שכיח הזיקא, לכן שפיר יל"פ מ"ש ולא נפקד ממנו איש לענין שלא נפקד ממנו לעבירה, ודו"ק.

וי"ל דחכמים ורבי שמעון אזלי לשיטתם, דהנה במשנה שלהי נזיר, נזיר היה שמואל כדברי רבי נהוראי שנאמר (שמו"א א, יא) ומורה לא יעלה על ראשו נאמר בשמשון (שופטים יג, ה) ומורה ונאמר

בשמואל ומורה, מה מורה האמורה בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמואל נזיר. אמר רבי יוסי והלא אין מורה אלא של בשר ודם, אמר לו רבי נהוראי והלא כבר נאמר (שמו"א מז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני שכבר היה עליו מורה של בו"ד. ובאורח מישור הקשה היאך הוכיח רבי נהוראי מ"ש שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני דהיה עליו מורה בו"ד, והלא שאני התם דהוי שכיח הזיקא, וכשם שלענין שלוחי מצוה אין להם שמירה בשכיח הזיקא, כך י"ל דאע"פ דלא היה לו מורה בשר ודם מ"מ במקום דשכיח הזיקא שאני עי"ש. ובפשטות י"ל דרבי נהוראי דהוכיח שהיה עליו מורה היינו משום דאיהו ס"ל דאפי' בשכיח הזיקא של"מ אינן ניזוקין. אבל רבי יוסי דאמר דמורה לא יעלה על ראשו היינו מורה ממש ס"ל דבשכיח הזיקא ניזוקין ולכן ליכא להוכיח ממה שנתירא משאול.

ובאורח מישור שם כתב דרבי שמעון ס"ל דמורה היינו מורה בשר ודם, טעמיה משום דאין לפרש דהוא לשון נזירות כבשמשון, דהרי לרבי שמעון ליכא כלל נזירות שמשון כדאי' בנזיר (דף ד' ע"ב). ובגמ' עירובין (דף י"ג ע"ב) דרבי נהוראי היינו רבי מאיר.

מעתה מבואר דר"ש דאמר לא נפקד ממנו איש לעבירה, משום דיכלו למות דהו"ל שכיח הזיקא דלא אמרינן בה דשל"מ אינן ניזוקין, היינו דאזיל לשיטתיה דמורה היינו מורה ממש ולא לשון נזירות, והיינו כי אין להוכיח ממה שנתירא משאול דשאני התם דהוי שכיח הזיקא. אבל החכמים דס"ל דעכו"ם מטמאין, והיינו ר"מ דס"ל דגם עכו"ם בכלל אדם כמש"כ רש"י בסנהדרין (דף נ"ט ע"א), והוכיחו כן מדכתיב במלחמת מדין כל הורג נפש תתחטאו וגו', והיינו דמ"ש ולא נפקד ממנו איש היינו שלא מת אפי' אחד מבנ"י, דקאי לשיטתו כדאמר רבי נהוראי דמורה אינו מורה בו"ד ממה שנתירא שמואל, דגם בשכיח הזיקא שלוחי מצוה אינן ניזוקין, ודו"ק.

ממש ליכא חסרון במה שאין המשלח יכול לעשותו ויתכן שיעשה שליח גם במה שלא מצי המשלח לעשות בעצמו, ודו"ק.

והנה בהא דאמרו לו אתה שלוחינו ואנו שלוחי בי"ד, י"ל"ב הרי הוי מילי, ומילי לא מימסרן לשליח והאיך משביעין אותו בשליחות שנשתלחו מבי"ד, אמנם אי נימא דשלוחו של אדם כמותו ממש וגם במילי יכול להיות שליח וכנ"ל, שפיר היו יכולים להשביעו בתורת שליחות, ולכן הקשו בגמ' ממ"ש רהבדר"י דהרי מהא שהשביעו אותו בתורת שליחות מוכח דס"ל דשלוחו של אדם כמותו ממש דמ"ש"ה מהני אף במילי, וא"כ שפיר קשיא ליה דא"כ במידי דלא מצי עביד לא מצי משוי שליח, ואי דנהיה עכ"פ שליח כמו בגירושין היינו דלא הוי כמותו ממש, זה לא יתכן בכאן דא"כ היאך השביעו אותו בשליחות בי"ד הא הו"ל מילי דלא מימסרו לשליח, ולזה הוצרך לתרץ שאמרו על דעתינו וכו', דלאו מתורת שליחות אתאן עליה, משום דרצה הגמ' ליישב דברי המשנה לכולהו מ"ד אפי' להנך דס"ל אומר אמרו פסול דמילי לא מימסרן לשליח והיינו דשלוחו של אדם לא הוי כמותו ממש.

אבל הרמב"ם דס"ל באומר אמרו קרוב הדבר להיות בטל, ואינו דבר מבורר בודאי, א"כ שפיר י"ל דמילי לא מימסרו לשליח, לכן מניח כלשון מתני' באומרים אנו שלוחי בי"ד, וכו', עכתד"ק, ועיי"ש שפ"ל בארוכה בדב"ז. עכ"פ למדנו מדב"ק דהך מילתא דקאמר ר"ה ברדר"י דכהני שלוחי דרחמנא הוא דמי איכא מידי וכו' אתיא דווקא א"נ דהשליח הו"ל כמותו ממש, אבל א"נ דאין השליח כמותו ממש, שפיר י"ל דכהני של"ד נינהו משום דמצי למיעבד שליח גם בדבר דלא מצי עביד, ובכך תחיא נמי הך אם מילי מימסרו לשליח, דאם השליח הו"ל כמותו ממש שפיר מהני שליח גם לענין מילי.

מעתה י"ל דבכך פליגי הנך סוגיות, דרב הונא בריה דר"י דאמר כהני שלוחי דרחמנא דאי ס"ד שלוחי דידן מי איכא מידי וכו', ס"ל דהשליח הרי

נקדים מה שאמרנו לתרץ קו' התוס' בהא דהגמ' בנדרים (דף ל"ה ע"א) אסיק ליה באיבעי' דלא איפשטא אם כהני שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא, דאמאי לא פשט לה מהא דאי' בקידושין (דף כ"ג ע"ב) דאמר ר' הונא בריה דר"י דהני כהני שלוחי דרחמנא נינהו, דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאיהו לא מצי עבד ושלוח מצי עבד.

וי"ל דהני סוגיות פליגי בגדר מהות שליחות, דהנה בשו"ת דברי חיים (ח"א או"ח סי' ל"ג וכו"ב אהע"ז סי' פ"ו) פלפל בדברי הריב"ש (סי' רכ"ח) בענין מהות שליחות, דישנם שני סוגי שליחות, א) שהשליח נעשה כמותו ממש והיינו דהשליח כגוף המשלח לגמרי הוא, ב) דרק הפעולה מתייחס אל המשלח דהו"ל כאילו המשלח עשה אותו מעשה, והדברים עתיקין, ובתו"ד עורר דא"נ דהשליח הו"ל כהמשלח ממש א"כ מפנ"מ מילי לא מימסרן לשליח (גיטין דף ס"ו ע"ב) הרי השליח נעשה כהמשלח ממש וכי היכא דהמשלח יכול לעשות שליח ראשון לענין מילי ה"נ יהא בכח השליח שהוא כמו המשלח עצמו לעשות שליח שני לענין מילי, ועכצ"ל דאה"נ אם השליח הו"ל כמותו ממש בהכרח גם מילי מימסרי לשליח, וצ"ל דרק לגבי גמ' לא מימסרי ממעם דהוי כעד מפי עד וכמ"ש הרמב"ן והפנ"י שם.

ועפ"י"ז תי' קו' המפו' על הרמב"ם שכתב (פ"א מעבודת יוה"כ ה"ז) דהיו משביעין לכה"ג עיו"כ ואומרים לו אישי כהן גדול אנו שלוחי בי"ד ואתה שלוחינו ושליח בי"ד וכו', וקשה דהרי זה נגד מסקנת הסוגיא ביומא (דף י"ט ע"ב) דפריך עלה מהא דאמר ר' הונא בריה דר"י דכהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי אמרת שלוחי דידן מי איכא מידי וכו', ותרצינן דה"ק משביעין אנו עליך על דעתנו ועל דעת בי"ד, ומחדש מרן הדברי חיים דב"ז דמילתא דאיהו לא מצי עביד לא מצי משווי שליח, אתיא רק אי נימא דהשליח הו"ל כמותו ממש, ועל כן אינו יכול לעשות שליח במידי דאיהו לא מצי עביד, אבל אי נימא דאין השליח כמותו

לעשות שליח כי השליח אינו כהמשלח ממש, תליא בפלוג' בדיון שנ"כ הבכ"א, דאי מלמדיון ילפינן מהפרה וחליצה דמילי לא מימסרי אפי' לשליח ראשון, ומוכח שאין השליח כהמשלח ממש, שהרי חזינן דלא מהני לענין מילי, וא"כ שפיר משוי שליח גם במידי דאיהו לא מצי עביד, לכך שפיר יתכן דכהני שלוחי דידן נינהו, ודו"ק.

הבאנו מכבר מ"ש בתשו' החת"ס (וי"ד סי' שכ"א) לבאר שיטת שיטת המהרי"ט (ח"א סי' קכ"ז) שא"א להקדיש ע"י שליח כיון דהקדש מילי נינהו ומילי לא מימסרו אפי' לשליח ראשון, משום דלא ילפי' שליחות אלא מקדשים וגירושין ותרומה ובכולהו איכא מעשה אבל מילי גרידא לא אשכתן דיועיל בה שליחות וכו', ומוסיף עוד דאפשר דילפינן מהפרת הבעל דכתיב אשה יפירונו ולא השליח (ב"מ דף צ"ו ע"א, נדרים דף ע"ב ע"ב, ופליגי בה רבי יאשי' ורבי יונתן עי"ש), וי"ל הטעם דלא מצי להפר ע"י שליח משום דמילי לא מימסרו לשליח ומינה ילפינן לכל התורה עי"ש.

נקדים עוד מ"ש האו"ח (פתיחה למס' קידושין אות כ"ח, הובא במנחת יהודה וי-ם דרוש פר' דברים אות ד'), דהא אם דב"ת כלב"א תליא בכך אם שנ"כ הבכ"א מלמדיון (דלא כמ"ש בשתי ידות הנ"ל), ותו"ד דבגמ' זבחים (דף ק"ח ע"ב) ת"ר איש איש (ויקרא י"ז. ח' ואליהם תאמר איש איש מבית ישראל וגו' אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אוה"מ לא יביאנו וגו' ונכרת האיש ההוא מעמיו) מה ת"ל לרבות שנים שאחזו באבר והעלו שחייבין וכו' דברי ר"ש, רבי יוסי אומר ההוא אחד ולא שנים, א"כ מה ת"ל איש איש דב"ת כלשון בגמ'א, ור"ש האי ההוא מיבעי ליה למעוטי שונג אגוס מוטעה, ורבי יוסי מהוא ההוא, ור"ש הוא ההוא לא דריש, מבואר דלמ"ד דב"ת כלב"א ולא דריש איש איש דרשינן הוא ההוא והיינו כמ"ד דשנ"כ הבכ"א מלמדיון כמבואר בגמ' קידושין הנ"ל, ולמ"ד דדרשינן איש איש דלא דב"ת כלב"א לדידה הוא ההוא לא דרש ואתיין כמ"ד דשנ"כ הבכ"א אין מלמדיון.

ובכן יבואר המשך מאמרי רשב"י, דכיון דאמר דגיוורת פחותה מבת ג' שנים מותרת לכהונה שנא' וכל הטף בנשים החיו לכם וכו', והיינו דמוכח ממ"ש וכל הטף בנשים החיו לכם שהותרו אף לפנחס שהיה כהן, דאע"ג דעדיין לא נתרצה לשבטים מ"מ כבר ניתנה לו הכהונה דכהני שלוחי דרחמנא נינהו.

וההכרח לזה דלא יתכן שיהיו שלוחי דידן דהא ליכא מידי דאיהו לא מצי עביד ומצי משוי שליח

הוא כמותו ממש של המשלח, ולכן במידי דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח, לכך בהכרח דכהני שלוחי דרחמנא נינהו, אבל סוגי' הגמ' בנדרים ס"ל דשליח של אדם אינו כמותו ממש, ושפיר מצי משוי שליח גם במה דאיהו לא מצי עביד, לכך שפיר יתכן דכהני שלוחי דידן נינהו, ודו"ק.

הבאנו מכבר מ"ש בתשו' החת"ס (וי"ד סי' שכ"א) לבאר שיטת שיטת המהרי"ט (ח"א סי' קכ"ז) שא"א להקדיש ע"י שליח כיון דהקדש מילי נינהו ומילי לא מימסרו אפי' לשליח ראשון, משום דלא ילפי' שליחות אלא מקדשים וגירושין ותרומה ובכולהו איכא מעשה אבל מילי גרידא לא אשכתן דיועיל בה שליחות וכו', ומוסיף עוד דאפשר דילפינן מהפרת הבעל דכתיב אשה יפירונו ולא השליח (ב"מ דף צ"ו ע"א, נדרים דף ע"ב ע"ב, ופליגי בה רבי יאשי' ורבי יונתן עי"ש), וי"ל הטעם דלא מצי להפר ע"י שליח משום דמילי לא מימסרו לשליח ומינה ילפינן לכל התורה עי"ש.

וביבמות (דף מ"ד ע"א ודף ק"א ע"ב) דרשינן וקראו לו זקני עירו הן ולא שלוחן, והקשה בישרש יעקב דלפימ"ש המהרי"ט דמילי לא מימסרו אפי' לשליח ראשון א"כ למ"ל קרא למעט דאין הבי"ד יכולים לקרוא ע"י שליח, הרי כ"ה בכה"ת דמילי לא מימסרו לשליח, וכתב דמכאן ראי' להחולקים על המהרי"ט עי"ש, וכן הק' בתשו' מהרי"א (אהע"ז סי' כ"ז) עי"ש. וראיתי במים שאובים די"ל דאה"נ דמינה ילפינן להא דמילי לא מימסרו לשליח, דכיון דאמרה תורה וקראו לו ולא ע"י שליח והגם דבכ"מ מהני שליחות ואמרינן דשלוחו של אדם כמותו, אפ"ה בכאן לא מהני ע"י שליח משום דמילי לא מימסרין לשליח כלל, ולפי"ז אית לן תרי קראי להא דמילי לא מימסרו לשליח בהפרה ובחליצה, ונמצא דתליא בפלוגתא דשנ"כ הבכ"א אם מלמדיון.

היוצלמ"ז דהא מילתא אם בגדר שליחות הרי השליח כמותו ממש וממילא בדבר דלא מצי עביד לא מצי משוי שליח, או דנימא דרק המעשה מתייחס להמשלח, וא"כ אפי' בלא מצי עביד יכול

שהיא נודרת על מנת שאביה ובעלה יסכימו עמה, כאמז"ל (נדרים דף ע"ג ע"ב) כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, כך כל איש ישראל הוא ברשות בית דין, שהרי מחוייב לעשות ככל אשר יורוהו, לכך כל נודר דומה כאילו התנה בשעת הנדר שהוא על מנת שיסכימו הבית דין עמו וכשאינן מסכימין נעקר הנדר מעיקרו, עי"ש.

והעיר ע"ז מרן אאדמו"ר זצ"לה"ה ממה שכתבו הראשונים (ראה מרדכי קידושין סי' תקכ"ב) דכאשר עובר עבירה בשעת הקידושין לא שייך לומר כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ולפי"ז הרי גם בנדר בשעה שנודר איסורא קא עביד וכדאמרו חז"ל (נדרים דף כ"ב ע"א) כל הנודר כאילו בנה במה, ומעתה היאך נאמר שהוא כמתנה בשעת נדרו על מנת שהבי"ד יסכימו עמו, הרי בעצם הנדר עובר על דעתם. ובהכרח צ"ל כי מאחר ובא כעת אצל החכם לשאול על נדרו כי הוא מתחרט על מה שנדר, שוב יכול החכם להתיר נדרו, כי מאחר ואינו חפץ להחזיק עוד בנדרו, הרי הוא מורה בזה שהוא חוזר ושומע לדברי החכמים, והרי הוא ברשות הבית דין וכשאינן בי"ד מסכימים נדרו בטל. ועל כן החכם מתיר הנדר דייקא בחרטה, כי רק אחר שהנודר מתחרט ומגלה דעתו ששומע לדברי חכמים, אז נתנה תורה רשות לחכם להתיר, אתוד"ק עי"ש.

והנה ההכרח להסביר דברי קדשו דהכוונה בזה דאע"ג דבשעה שנדר התעלם ממה שאמרו חכמים שלא לנדור ולא עשה על דעתם, מ"מ אח"כ כאשר מתחרט על נדרו ובא אל החכם בכך מורה שמעתה ישמע לדברי חכמים והרי הוא ברשות בי"ד, אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שבאמת היה תמיד ברשות בי"ד, ודו"ק היטב.

ודבר זה דומה לעניין התשובה, דהנה נודע מה שהקשה בספר כתנות אור (פר' נצנים) האיך מועיל תשובה לאדם החוטא והרי קיי"ל דכל שנראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה (יומא דף ס"ד ע"ב), ואם כן כיון שעל ידי החטא נדחה מקדושתו האיך חוזר ונראה בתשובה. ותירץ בזה בייטב פנים (מאמר שוב אשוב אות כ"ד) די"ל דבאמת לא נדחה כלל, כי כאשר האדם חוזר ומתחרט על מעשיו הו"ל עוקר את

שהרי שלוחו של אדם הו"ל כמותו ממש, דלא גמרינן מהפרה וחליצה (דלא מהני שליחות במילי) דהו"ל שנ"כ הבכ"א ואין מלמדוין, מעתה לפי"ז לא דרשינן הוא ההוא וע"כ דדרשינן איש איש דלא דב"ת כלשון בנ"א, ובכך שפיר יל"פ וחי בהם על חיי עוה"ב, וכן מ"ש למען ייטב לך על עוה"ב וכו', והיינו דשכ"מ בהאי עלמא ליכא, וממילא דבשכיח הזיקא לא אמרינן דשלוחי מצוה אינן ניזוקין, ובכך שפיר י"ל דמ"ש כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תחטאו היינו במת ישראל, לכן עתה שפיר דרש רשב"י דקברי עכו"ם אינם מטמאין, ודו"ק.

התורה היה עה"פ בפרשתן (כמדבר ל, כ-ג) וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה', איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה.

במסורה ג"פ יחל, הכא לא יחל דברו, ואידך (תהלים קל, ז) יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות, ועוד שם (תהלים קלא, ג) יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם.

ואפ"ל בהקדם מ"ש בספה"ק מאור ושמש (פרשתן, ד"ה איש כי ידר) דענין הנדר רומז השורש העיקרי שהוא לאחוז בתשובה, ובבעלי תשובה יש בהם מדריגות מדריגות, יש שתמקשרים בכל נו"ן שערי תשובה, ויש שמתקשרים רק במ"ט שערי תשובה, ועז"א איש כי ידור נדר לה', נדר הוא לשון נו"ן דר פירוש, שמקשר את עצמו בנו"ן שערי תשובה, או השבע שבועה פירוש, לשון שבעה פעמים שבעה שהוא מ"ט, עי"ש דבה"ק באריכות.

ואפשר לבאר קשר הדברים לפשטות הכתוב המדבר על ענין הנדרים, בהקדם מ"ש מרן אאדמו"ר זצ"לה"ה (לש"ק מטו"מ תשל"ה, הובא ביציב פתגם בפרשתן) במש"כ הכלי יקר בפרשתן בענין מה שהחכם מתיר את הנדר על ידי חרטה, משום דכשם שהאב והבעל מפירין נדרי הבת והאשה מטעם שהאשה ברשותם כי אין בידה לעשות מאומה ללא הסכמתם, והוי כאילו התנתה האשה בשעת הנדר

ממחיצתו ית"ש ומהני תשובה לכפרה שלימה, וכמו"כ בענין היתר החכם דשעת החרטה איגלאי מילתא למפרע שלא יצא מרשות בי"ד וכל מעשיו הם על דעת הבי"ד, והבן.

התורה בשוה"ט עתיקא קדישא היה עה"פ בפרשתן (במדבר לג, א) אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן. ובמדרש (במדבר כג, ב) זה שאמר הכתוב נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן.

ואפ"ל בזה בהקדם דהנה נודע דלכא' מצינו מקראות סותרות אם הקב"ה כביכול גירש את כנסת ישראל בזמן החורבן בגט פיטורין, דמקרא אחד אומר (ירמיה ג, א) הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד וגו' נאם ה', והיינו שהקב"ה גירש את בני ישראל, ואילו מקרא אחד אומר (שם ג, א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה, והיינו שלא היה גדר גירושין כלל. וכבר האריך בזה בבני יששכר (מאמרי שבתות, מאמר ז) וביאר שבאמת לא גירש הקב"ה את בני ישראל, ומה שהשליך להם ספר כריתות היה רק בכדי לאיים עליהם בכדי שישובו למוטב, עי"ש.

ובסמיכות חכמים (הקדמה, דף כ"ו טו"ד מדפה"ס) כתב דעל זה נאמר (ישעי' יא, יא) והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות שאר עמו וגו', דהכוונה דבעת הגאולה יקדש הקב"ה את עמו ישראל שנית (ע"ד שאמרו האשה נקנית), יעו"ש. וכן הוא אמרינו בפיוט יום ליבשה (לשביעי של פסח), ושוב שנית לקדשה ואל תוסיף לגרשה וגו'. ולכא' ישלהבין דאם לא היה גירושין כלל למה יהא צריך לקנותם ולקדשם שוב.

ואפ"ל עפימ"ש המהר"ם מרוטנבורג זי"ע (ס' תל"ב, והובא בגליוני הש"ס להגה"ק הגר"י ענגיל עמ"ס קידושין דף מ"א ע"א) דנהגו דמי שקידש אשה ע"י שליח חזר וקידשה שוב בעצמו, ונתן בו טעם משום דמצוה בו יותר מבשלוחו עי"ש.

ותמה על זה הגר"י ענגיל, דלכא' הוא דבר מתמיה דהרי כבר חלו הקידושין על ידי שליח, וא"כ

החטא למפרע והו"ל כאילו לא חטא כלל, דומיא דהך דכתובות (דף ע"ד ע"ב) דהמקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים ונמצא עליה נדרים והלכה אצל חכם והתירה מקודשת כיון שהחכם עוקר את הנדר למפרע, ואף א"נ דאגלאי מילתא למפרע לא אמרינן מ"מ הנ"מ בעלמא כלפי בני אדם משא"כ בתשובה שהוא דבר שבין האדם לקונו ית"ש כששב ומתחרט מתברר שהשי"ת המגיד מראשית אחרית ידע מראש שסופו לשוב ולהתחרט ולעקור את החטא מעיקרו וממילא שלא נדחה כלל, ולכן כלפי השי"ת לא שייך לומר דאגלאי מילתא למפרע כיון דכבר מהתחלה גלוי לפניו ית"ש שיעקור החטא מעיקרו ולא נדחה כלל ושפיר חוזר ונראה עיי"ש בייט"פ, (וכעי"ז ביושב אהלים פר' האזינו).

ויש להסביר הדבר דעל ידי החרטה והתשובה זוכה האדם להתקרב להשי"ת אשר הוא למעלה מן הזמן, והעבר וההווה הכל כאחד ממש כנודע, ממילא איגלאי מילתא למפרע כי מעולם לא נדחה מן הקדושה כלל וכלל, ועל כן מהני לו תשובה. וזהו ממש הגדר דהתרת נדרים ע"י החכם שהוא בחרטה דייקא, שעל ידי זה מתגלה למפרע כי מעולם לא יצא מתחת הוראת בית דין. ועל כן מישך שייכי ענין התשובה לענין התרת נדרים, והבן.

ויפורש דבר המסורה, איש כי ידור נדר לה' וגו' לא יחל דברו, ודרשו חז"ל (חגיגה דף י' ע"א) היתר חכם מלא יחל דברו דהוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו, והיינו כמ"ש הכלי יקר דכל אדם מישראל מסור בידי הבי"ד ונודר על דעתם, אלא דקשיא ע"ז הרי בעצם הנדר עושה להיפך ממה שמצווים הבי"ד, ועכצ"ל כמ"ש מרן אאדמו"ר זי"ע, שכאשר הוא מתחרט הריהו חוזר לרשות הבי"ד למפרע וכנ"ל.

ועי"א הסמ"ך המסו' יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו, דכענין הזה הוא בקבלת התשובה שכאמור דע"י התשובה איגלאי מילתא למפרע שלא נדחה מעולם, וז"ש יחל ישראל אל הוי"ה, שם הוי"ה המורה על היותו ית"ש היה הוה ויהיה בחי' למעלה מן הזמן, ובכן מעתה ועד עולם הכל הוא בבת אחת, ועל כן נחשב כאילו לא נדחה כלל

מבשלוחו, לכן לעת"ל יוסיף השי"ת לקדשנו אליו בבחי' עילוי הקדש, והבן.

עפי"ז יבואר מאמר הכתוב אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו ממצרים לצבאותם ביד משה ואהרן והיינו דיצאו קודם הזמן ממעם המרע"ה נעשה שליח לקדש את בני ישראל ודינא הוא דהקדש מפקיע מידי שעבוד, לכן כיון שנתקדשו על ידי שליח, על כן לעתיד לבוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות ולקדש שאר עמו, וכנ"ל מהמהר"ם מרוטנבורג, והנה נודע מש"כ הקדמונים (עי' ילק"ר בשם הרמ"ע) דר"ת של אלה מסעי בני ישראל אדום מדי בבל יון, ע"ז אמה"כ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' רצ"ל דלעת"ל כשיצאו ויגאלו מד' מלכויות שוב יקדש השי"ת בעצמו את בני, אע"פ דכבר ואלה מסעיהם למוצאיהם רצ"ל שכבר נתקדשו ביציאת מצרים שהרי מהי"ט יצאו ממצרים קודם הזמן, מ"מ יעשה הקב"ה עילוי הקדש לקדשם שנית בעצמו.

זה שרמזו חז"ל במה שהסמיכו הפסוק נחית בצאן עמך ביד משה ואהרן, רצ"ל דכמו ששינינו בקרבן פסח (ע"ד שנא' משכו וקחו לכם צאן וגו') דאע"פ שכבר הקדיש עבורו הרועה שרגיל אצל בעל הבית, מכל מקום מצוה הוא שהבעלים יקדשוהו שוב בעצמם, כמו כן יעשה הקב"ה עם עמו ישראל לשוב ולקדשם אליו שנית באהבה.

לתפילת מנחה ועריכת השוה"ט בעידן רעוא דרעוין, נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא.

תפילת מנחה התפלל לפני העמוד - הרב משולם פייש לוי משגיח בישיבה"ק. בעליות התכבדו, כהן - הר"ר אלימלך כץ מפעיה"ק, לוי - הר"ר יקותיאל זלמן לייב טויבער מפעיה"ק, שלישי - הרה"ג ר' זאב יצחק מילר ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעיה"ק, גלילה - הרה"ח ר' דוד בורד מירושלים. בזמירות בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרה"ח ר' גרשון לידר יו"ר ועד הנאמנים של המרכז הרפואי ביה"ח מעייני הישועה, דרור יקרא - הרה"ח ר' חיים שלמה זלמן שווארץ מאנטווערפן, שבת היום - הרה"ח ר' אהרן פרידמן מפעיה"ק.

מה יתן ומה יוסיף כשמקדשה שוב בעצמו הרי את אשתו הוא מקדש. וכתב שם די"ל טעם נכון לאותו מנהג, ע"פ מה דכתבו התוס' (קידושין דף ב' ע"ב, ועוד) דקידושין מלשון הקדש דהיינו דאסר לה אכו"ע כהקדש עי"ש, [נודע מש"כ בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' מ"ב) דכיון דקידושין הוא מלשון הקדש, היה מקום לומר דכי היכא דיש שאלה להקדש ה"נ יועיל שאלה לקידושין דאסר לה אכו"ע כהקדש, יעו"ש (וראה לכ"ק מרן זי"ע בדברי יציב, האבהע"ז, סי' מ"ט סק"מ, ובסי' ע"ח סק"ג)].

והנה לגבי הקדש אמרו בגמ' (שבת דף קמ"ח ע"ב) דרועה הרגיל אצלו שהקדיש פסח עבורו וחל ההקדש ממעם זכי' אעפ"כ חוזרים הבעלים ומקדשים אותו הקדש עילוי מדרבנן, וברש"י שם מעלה בעלמא שיקדישו בעלים, הרי דמצינו כעין זה בהקדש דאף דכבר חל ההקדש ע"י שליח דזכיה ממעם שליחות, עכ"ז יש מצות עילוי מדרבנן שיחזור בעל הקרבן ויקדישה בעצמו. מעתה י"ל דהכי נמי בקידושין דעניינו הקדש דאע"פ שכבר חלו הקידושין על ידי שליח, מכל מקום יש מצוה דרבנן שיחזרו הבעלים ויקדשו בעצמן, ועל כן שפיר רשאי לקדש שנית גם בברכה ככל מצות דרבנן שמברכים עליהם, עכ"ד יעו"ש.

והנה כשקידש הקב"ה את כנסת ישראל בשעת מתן תורה, היה זה על ידי משה רעיא מהימנא אשר הוא היה שליח לקדשם (ראה נחלת בנימין, מצוה כ"ד), וכיון שהיה על ידי שליח, על כן לא היה לזה קיום נצחי. ונודע מש"כ המפוי' (החיד"א בשמחת הרגל פסקא מתחילה עובדי ע"ו. חתם סופר בתורת משה פר' בא) דיצאו ממצרים טרם שנשלם הזמן מדין הקדש דמפקיע מידי שעבוד, ופי' עד"ז מאה"כ (שמות ו, ו) והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגו', רצ"ל דכיון שקידש הקב"ה את בני ישראל להיותם כהקדש, לכן שפיר נפקע שעבודם ובכך 'והוצאתי אתכם', יעו"ש.

מעתה י"ל דאמנם גם בעת חורבן ביהמ"ק לא גירש הקב"ת את כנסת ישראל, אלא דהואיל דנתקדשו בני ע"י משה רבינו, והרי מצוה בו יותר

כמותו ויש לו קבלה ומסורה אחרת, אינו עושה כהוגן. אלא צריך לידע ולהבין כי אף שהוא מחוייב לנהוג כמסורת אבותיו ולשמוע לקול מורו ורבו, הרי שחבירו מחוייב לנהוג כמנהג אבותיו ורבותיו, כי לכל דבר ישנו שורש בגבהי מרומים. ולא ח"ו מיד לבוא ולהדפיס ולכתוב כתבי פלסתר נגד האחר, ולומר כי רק שיטתו היא אמת יחידה. כי האמת הוא שאלו ואלו דברי אלוקים חיים. וכשלא ידע האדם ויבין אל זאת הרי שבכך יבוא לידי מחלוקת ומריבה, מה שגורר אחריו חורבן גדול ח"ו.

כשם שבמלאכי מעלה מצינו (יוצרות יום הכיפורים, תפילת מנחה) כי מיכאל מימין מהלל וגבריאל בשמאל ממלל וכו', ולכל מלאך יש לו שליחות ועבודה מיוחדת, כן הוא נמי בישראל, שצריך כל אחד לעבוד עבודתו כפי שורשו. ולהבדיל כשם שבצבא בשר ודם הרי שכל חיל ממונה על תפקידו, ואם יבוא אחד לשנות ולעשות תפקיד זולתו הריהו מתחייב מיתה, ומכל מקום כולם עובדים למטרה אחת עבור מלכם, כן הוא נמי בעבודת מלך מלכי המלכים הקב"ה.

וכלל ישראל מאמינים כי אף שישנם י"ב צירופי הוי"ה, מכל מקום אין מחלוקת ביניהם, והקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד והכל משורש אחד הוא, וכמו"כ בי"ב שבטי י"ה על אף חילוקי הדיעות והמנהגים מכל מקום צריך לנהוג באחדות ולא לבוא חלילה לידי פירוד ופילוג, להיות זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה, כי כאשר יעשו כן הרי זה מוכיח כי אין זה מחלוקת שהיא לשם שמים.

וזהו אמרינו (כתפילת שב"ק) אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, רצ"ל שאף שישנם י"ב צירופי הוי"ה, מכל מקום אתה אחד ובשרשם הכל אחד הוא, וכמו כן ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שאף שהמה נחלקים לי"ב שבטים, מכל מקום המה מאוחדים באמת. וע"ז יסד רביה"ק הרבי ר' אלימלך בתפילתו שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם, כלומר שנוכה לראות כל אחד ב'מעלות' חברינו, לדעת ולהכיר כי ישנו לכל אחד ואחד דרך ושביל סלול עבורו שבו יזכה להתעלות ולעלות בית ה', ולא חסרונם שידע כי מה שרעהו אינו נוהג כמותו אין זה חסרון כי אם מעלה.

התורה בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ בפרשתן (במדבר ל, ב) וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה'. צריך ביאור, דלכא' היה לו לומר 'וידבר משה אל ראשי המטות זה הדבר אשר צוה ה', ומה הוסיף באמרו 'לבני ישראל לאמר'. גם לכא' למותר הוא מה שאמר ש'ראשי המטות' הם 'לבני ישראל', כי פשוט ומובן הוא, ומה צורך היה להדגיש כי הם היו ראשי מטות בני ישראל.

להלן בפרשתן פרשת מסעי (שם י, כח) אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן, ויפקוד משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוציאיהם. והקשו המפורשים לבאר כפילות הלשון 'מוציאיהם למסעיהם' ושוב 'ואלה מסעיהם למוציאיהם'.

במדרש (שיה"ש רבה ה, ו) עה"פ (שיר השירים ו, ו) שניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות ושכולה אין בהם, ר' יצחק פתר קרייה במלחמת מדין וכו', שעלו מן הרחצה ר' הונא בשם ר' אחא אמר שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד, שאילו הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד לא היה משה משבחם ולא היו עולין משם בשלום, הוי אומר שהיו צדיקים ביותר וכו', ושכולה אין בהם שלא נחשד מהם אחד בעבירה, כחוט השני שפתותיך בשעה שאמרו למשה (במדבר לא, מט) עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש לעריה ולחטא וכו', ע"כ, וראוי לבאר כל הענין, וגם מה שהביא דוגמא מתפילין של יד ותפילין של ראש.

- החובה להיות באחדות אף שלכל שבט יש דרך בפני עצמו -

ואפ"ל, ובהקדם מה שהאריך מרן אאדמו"ר זי"ע (ראה שפע חיים דרשות חורש"י תשל"ה, בפרשתן) ותוד"ק בתוספת ביאור, במה שנודע כי ישנם י"ב צירופי הוי"ה, וכל אחד מישראל צריך לעבוד את ה' לפי שורש נשמתו, וי"ב שבטי י"ה הם כנגד י"ב הצירופים, כשכל שבט צריך לנהוג לפי שורש נשמתו מצירוף פלוני. ויסוד מוסד ויסוד עיקרי בדרכי החסידות הוא שלא יאמר האדם כי מי שאינו נוהג

ההפרש בין שם 'יעקב' לשם 'ישראל', והוא דביעקב אבינו ע"ה שהוא ראשית צמיחת ישראל ובו היו כלולים כל הי"ב שבטים שמשם נתהווה כלל ישראל, מאז התחיל מחלוקת יעקב ועשיו, שעשיו רוצה תמיד לעקור את הכל ח"ו, ויעקב אוחז עמו בקשרי מלחמה תמידית, וכמ"ש (בראשית כה, כו) וידו אוחזת בעקב עשיו. ואכן נמל יעקב הברכות מעשיו, עד שאח"כ גם הוכרח שרו של עשיו להודות עמו על הברכות ואמר לו (שם לב, כט) כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל, והודה לו על הברכות (ראה רש"י שם), ואז נקבע ש'לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל'.

והענין כי ישראל הוא אתוןן ל"י רא"ש, ובפשטות פירושו שיעקב הוא הראש והבכור, אכן ביאור הענין ע"ד הרמז, כי 'ראש' היא הקליפה מוכנע תחת הקדושה, וכענין שאמרו חז"ל (ראה זוה"ק, סבא דמשפטים דף קי"ע ע"א; וראה תרגום יונתן בראשית ג, יג) רישא דעשיו בעטפיה דיעקב, וענינו מובא באריכות במדרש (פרקי דר"א, פרק למ) עי"ש, ואמרו בגמ' סוטה (דף י"ג ע"א) דכשהכהו חושים בן דן ונפל ראשיה דעשיו אכרעא דיעקב פתחינהו יעקב לעיניה ואחיק, והיינו דכתיב (תהלים נח, יא) ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע. וכן היה בזמן שישראל שרויין על אדמתן בשלום שלוחה השקט ובטח, שאז היו בכחי 'ישראל' בשלימות, וכל אומות העולם וכוחות עשיו הרשע, כל אלופי אדום שהם כוללים כל אומות העולם היו נכנעים לבני ישראל.

כרם כיון שמפני חטאינו גלינו מארצנו, אז הרימו עשיו את ראשם, והיינו שהפרידו תיבת ל"י מ'ראש', ואז נתהוו בני ישראל 'משל בגוים מנוד ראש בלאומים' (תהלים מד, טו) מפני שנחסרו אותיות ל"י מישראל, עד שבאו לבחי' כי קמן 'יעקב' ודל, שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו. ועל זה קונן אסף ואמר (תהלים פג, ג) כי הגה אויביך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש וגו'.

ועל זה קונן נמי ירמי' הנביא ואמר (איכה ב, ג) גדע בחרי אף כל קרן ישראל, היינו אותיות ל"י שהן בקרנות שם ישראל גדע והסיר ל"י מרא"ש, ואז 'היו צדיה לראש' (שם א, ה), שאין הראש אצל יעקב אלא לעשיו וכוחות דיליה שהם השולטים, וזהו 'היו צדיה

עפי"ז פירש מרן אאדמו"ר זי"ע הפסוק בפרשתן וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל היינו שידבר לבני ישראל שמה שיש ראשי המטות ומחולקים לי"ב שבטים, אינו גורם ח"ו פירוד וריחוק ביניהם, אלא זה הדבר אשר צוה הוי"ה, שזה מחמת שיש י"ב צירופי הוי"ה, וכשם אין פירוד בין הדבקים בצירופי שם הוי"ה כי ה' אחד ושמו אחד, כן נמי אצל השבטים אלו ואלו דברי אלוקים חיים, וינהגו באהבה אחוה ורעות ביניהם, אתוד"ק.

ויורמו עוד באמרו ז"ה הדבר אשר צוה הוי"ה, ז"ה רומז למה שדרשו חז"ל בגמ' (מנחות דף פ"ט ע"א) בפסוק (שמות ל, לא) שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם, זה בנימטריא תריסר הווין, ולענייננו י"ל דרומז על י"ב צירופי הוי"ה וי"ב שבטי י"ה כאמור.

- כשישראל באחדות הם בבחי' ל"י ראש' ואין שליטה לאומות העולם -

ויש להוסיף על דברי קדשו, ובהקדם לבאר מאמר הגמ' (גיטין דף ג"ח ע"א) שנלמד זה עתה במקלהות ישראל, ת"ר מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים [ובוודאי לא נתכוונו חז"ל ליופי גשמי שמוה לא היו מדברים כלל, אלא הכוונה שיש לו עיניים קדושות וטהורות], וטוב רואי [היינו שרואים עליו את הצלם אלוקים], וקווצותיו סדורות לו תלתלים [מרמז למ"ש בספרים שפאת הראש רומזים על חסד וגבורה], הלך ועמד על פתח בית האסורים אמר 'מי נתן למשיסה יעקב ישראל לבוזים' (ישעי' מב, כד), ענה אותו התינוק ואמר 'הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו', אמר מוכטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה איני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו [כי בגדול בישראל מותר לפדותו אף ביותר מכדי דמיהן שאין לו שיעור (ראה תוס' שם), וכך הוה שפדאו בממון הרבה וגדל למורה הוראה, ומנו ר' ישמעאל בן אלישע]. ונודע קו' העולם, מה ראה רבי יהושע בן חנניה באותו תינוק, וכי בזה שידע לגמור הפסוק בישעי' שבוודאי כל אחד לומד נ"ך, כבר הוכטח שיהיה מורה הוראה בישראל, אתמהה.

והנראה בזה, עפ"י מש"כ בספר שם שמואל הקדמון (נדפס בשנת תכ"ט, פר' שמות) ותו"ד לבאר

היו צריה לראש, ואויביה של"ו, שהם שלוים ושקטים ועומדים בראש.

ואפשר להוסיף, דהנה אות מ' היא סתומה מכל צדדיה, וזה גופא מורה על ענין האחדות, שאף אם זה לצפון וזה כנגד לדרום, זה למזרח וזה כנגדו למערב, מכל מקום המה מחוברים ומהודקים יחד בלא פירוד ביניהם, ואף שלכל שבט במדבר היה דגל משלו ומחנה משלו לד' הרוחות, מכל מקום היו כולם באחדות, וכל אחד הבין שהוא צריך לעבוד את בוראו לפי צירופי השמות המיוחדים לו, אמנם ח"ו לא היה פירוד הלכבות ביניהם, וכאשר נהגו באופן זה אז היה מ' דשלום בשלימות, וצד הקדושה בראש.

- חורבן הבית ואריכות הגלות בעוון שנאת חנם - דבר זה מצינו כבר בגמ' (יומא דף ט' ע"ב) בית שני שהיו תורה ומצוות מפני מה נחרב, שלא היה כבית ראשון שהנביא מונה עוונותיהם, אלא מפני שנאת חנם שהיה בהם. והדבר מבהיל על הרעיון, ככל שמעיינים ומעמיקים בזה, כי אף שהיו בהם ישיבות ומקומות תורה, והרבו לקיים תורה ומצוות, אכן כיון שהיה אצלם מחלוקת ופירוד הלכבות, הרי שזה גרם לסילוק השכינה הקדושה, וכביכול הקב"ה מסלק עצמו מישראל, והיא שהחריבה את בתינו והגליתנו מארצנו. וזהו גם הגורם עד עצה דצווחינן וצווחינן ולית דמשגח בן, ואנו גולים עתה בגולה אחר גולה. ובוודאי גלוי וידוע לפני הבוכ"ע ריבוי התורה והמצוות וגמילות חסדים בריבוי עצום שיש בישראל, אך סוכ"ס עדיין חסר העין טובה שנראה מעלת חברינו ולא חסרונם.

ועל מנת שיהיה ה' שוכן בציון, בהכרח שיהיה אחדות בין ישראל, כאשר האריכו בזה הרבה בספה"ק ללא שיעור, וכמאמר הצדיקים שבעת ששני יודי"ן (יהודים) עומדים יחד בשווה זה לזה נעשה שם ה' (י"י), והכוונה שזה גופא ממשיכים השראת השכינה בישראל בכח האחדות.

כן רמזו צדיקים בפסוק (שמות יד, כ) ולא קרב זה אל זה כל הלילה, רצ"ל שמאחר ואין מתקרבים להיות באחדות זה לזה, על כן נעשה בחי' כל הלילה וחשכות הגלות מתארכת עוד ועוד ואין מאיר לנו. ויש לפרש עומק הענין, עפ"י מש"כ רביה"ק הייטב

לראש אויביה שלו', דעכשיו בזמן הגלות חסרים אותיות ל"י שהם ארבעים, וא"כ חסר המ"ם של שלום, ונשאר של"ו, אתוד"ק בתו"ב.

ובענין זה ישנם כמה וכמה עניינים ואין כאן המקום להאריך, אכן בספה"ק ברית אברם (פר' תבוא) הביא דברי השם שמואל, ופירש שם הענין לדרך העבודה, ותוד"ק, כי כל כוחו של עשיו אינו אלא על ידי העדר השלום והאחדות בבני ישראל כאמז"ל (ילקוט פר' נצבים, רמז תתקמ) אלמלי היו ישראל באגודה אחת לא שלטה בהם כל אומה ולשון, כי כל זמן שיש אחדות בישראל יש בהם כח האבות הק' וכוחו של יעקב אבינו לכל יהיה שליטה לאומות העולם, ושנינו (עוקצין ג, ב) לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, וכאשר יש שנאת חנם ופירוד הלכבות נפרד אות מ"ם - שהוא בנימטריא לי - משלום ונעשה של"ו, ואז משנאיך נשאו רא"ש ובגידך כך יכולים להפריד אותיות ל"י מישראל. וז"ש הכתוב (איכה א, ה) היו צריה לראש אויביה שלו, דכאשר ח"ו שורר פירוד ומחלוקת נחלק אותיות ל"י מתיבת רא"ש יען כי נחסר המ' משלו"ם, וזה היו צריה לראש, מחמת כי אויביה שלו היינו שנפרד האות מ' מתיבת שלום. ואכן כאשר שלום ואחדות ביניהם, אז נעשה ראש הקליפה מוכנע לקדושהאנו, ואין שום פגע רע לישראל, עכתו"ד עי"ש.

ובענין זה האריך גם בספה"ק ישמח משה (פר' בשלה, ד"ה עוד במדרש מה ראה) שיעקב זכה להבטחת 'כי שרית עם אלוקים ועם אנשים', כיון שכלל את י"ב שבטי ישראל יחדיו, ואם ח"ו ישנו פירוד הלכבות עד שזה ופסל עדיו של זה וכו', ושנאת חנם שרויה ביניהם, שוב מאבדים הם כח גדול זה, והשליטה נמסרת בידי עשיו הרשע, יעו"ש. וכן כתב עוד בספרו תפלה למושה על תהלים (קאפיטל כט, אות ב) כי 'שלום' בגימטריא 'עשיו', כי זה לעומת זה עשה אלוקים, וכשיש שלום בישראל אין השליטה ביד עשיו, וכן להיפך ח"ו, יעו"ש.

ועכ"פ דעל ידי פירוד הלכבות נחסר אותיות מ' משלו"ם, וממילא שוב נחסר ל"י מישראל עד אשר

ולכאו' יש לדייק שהיה לו לומר 'יחלצו מכם' היינו שחלק מכם יצאו, ולא 'החלצו מאתכם', דמשמע שמכולכם יחלצו. אכן הענין הוא, כי ללחום נגד קליפת מדין ההכרח הוא שילחמו כל כלל ישראל, בחי' התכללות כולם יחד, ולכן אמר לכולם החלצו, שכל אחד יהיה מקושר לגמרי לאנשי המלחמה, וכך יהא להם כח האחדות, ובוה ויהיו על מדין נגד קליפת מדין ומריבה, וכך לתת את נקמת ה' במדין, יעו"ש שהאריך בזה בעניינים גבוהים, ואנו הזכרנו כאן רק היוצא מדבריו הנוגע לעניינו, וביד כל אחד ואחד להבינו.

עפי"ז מובן שפיר שייכות הענין שאמרו למשה עבדיך נשאו את ראש, שנצחנו את קליפת מדין של המחלוקת ואנו באחדות הגמור, וממילא יש לנו בחי' 'לי ראש', ואין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בנו, ולא נפקד ממנו איש, היינו ע"ד מה דאיתא בזוה"ק (פר' שמות, דף י"א ע"ב) עה"פ (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה, 'איש' זה הקב"ה, והרמוז שאם היה שנאת חינם ופירוד היה השכינה הק' מסתלקת ח"ו, ומאחר ולא נפקד ממנו 'איש' זה הקב"ה בהכרח שהיו באחדות הגמור.

ולכן דרש רבי שמעון בר יוחאי (יבמות דף ס"א ע"א) ולא נפקד ממנו איש לעבירה, דמאחר והיה עמהם השראת השכינה, זה גופא הציל והגין עליהם מכל נדנוד חטא, ולא נכשלו אפי' בהרהור עבירה.
- ההכרח להקדים תיקון בין אדם לחבירו לפני בין אדם למקום -

והנה דבר זה ברור ומוסכם מפי ספרים ומפי סופרים, כי ההקדמה המוכרחת לקבלת עול תורה ועול מלכות שמים הוא האחדות, כי בעל מחלוקת אינו יכול לזכות לתורה לדביקות בהשי"ת ולקבל עליו עול מלכות שמים. ולכן לפני מתן תורה הזכרח הכתוב להיות 'ויחן שם ישראל נגד ההר' (שמות יט, ב) ופי' רש"י כאיש אחד בלב אחד, כי זהו ההקדמה ההכרחית לקבלת התורה.

וי"ל דלכן מניחין תפילין של יד לפני תפילין של ראש, כי היד מורה על אחדות בין אדם לחבירו, כי ביד נותנים שלום איש לרעהו, ומראה על התחברות האחד עם זולתו, איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר

לב זי"ע (פר' שמות, אות י') עה"פ (דברים כט, ט) אתם נצבים היום כולכם וגו', ד'היום' מורה על התכללות ואחדות, כי היום פעמים לזה מהלילה ופעמים הלילה לווה מהיום, ואף שהם ב' הפכיים, מכל מקום משתלבים הם יחד ולווים זה מזה. ולכן מזכירים מדת יום בלילה ומדת לילה ביום בתפילה, כי שניהם אחד. ועי"ז רמז הכתוב 'אתם נצבים היום כולכם', רצ"ל שאתם היום כולכם באחדות, יעו"ש. ועל זה רמז הכתוב שאם לא קרב זה אל זה ואין ישראל באחדות, או אז אין שולט בחי' יום כי אם כל הלילה, ואין מאיר להם כאור יום השכת לילה, אלא נשארים בחשכת הגלות הארוכה ח"ו.

- מלחמת מדין לבטל קליפת המחלוקת מרם כניסתן לארץ -

עפי"ז יובן בפשטות מה שאמרה תורה (במדבר לא, מט) ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בדינו ולא נפקד ממנו איש, והיינו שאמרו אנשי המלחמה עבדיך נשאו את ראש שלא יפול אותיות 'לי' מ'ראש' אלא יהיו בבחי' 'לי ראש', וזאת על ידי אשר היו באחדות ובשלום, וממילא אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, ולכך ולא נפקד ממנו איש.

וי"ל בזה עוד ענין אמת, דהנה בספה"ק לקומי תורה להרה"ק בעל התניא זי"ע בפרשתן בפר' מלחמת מדין האריך בעניינים גבוהים ועמוקים, והיוצא מדבריו הק' לעניינו מה שיכול כל אחד להבין וללמוד מזה, שמבאר שם ענין קליפת מדין והחילוק בינם לבין טומאת ז' עממין, דהשבעה עממין הם ז' מידות של טומאה כנגד הז' מידות דקדושה, בבחי' 'זה לעומת זה', ומראה על כל העבירות החמורות והטומאות שבעולם, אך קליפת מדין אינה בבחי' של עבירות, אלא קליפה אחרת של מריבה והעדר השלום, ומלשון 'מדין', לעורר שנאת חינם ומחלוקת. ובתו"ד שם ד'מדין' הוא נגד שם 'הוי"ה' שהוא מקור האחדות כי אתה אחד ושםך אחד, והוא יחיד ומוחזק, ומורה שהוא היה הוה ויהיה ומהוה כל המעשים, ומדין כאמור הוא היפך זה שהוא מעורר המדון והמחלוקת.

בוה פי' שם הפסוק (במדבר לא, ג) החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין,

שלום, המכוון כנגד אותיות 'לי' מישראל, ועל ידי כן היה הכח ביד קליפת מדין לנצחם. וע"ז המשיכו חז"ל במדרש ואמרו שלא נפקד ממנו איש לחטא, וכנ"ל. וי"ל פ' עוד, עפ"י הנודע מספה"ק כי מי שהוא בבחי' הכתוב (משלי יח, א) לתאוה יבקש נפרד, ואינו באחדות עם זולתו אלא תמיד מבקש להיות נפרד לעצמו, ובכל עת הוא רואה רק רע על זולתו, הרי שאז מתעורר על ידי כן בחי' הכתוב (ירמי' ב, יט) כי רע ומר עוזבך את ה' אלוקיך, ובאים כוחות הטומאה ושולטים עליו, עד שעל ידי כן אינו יכול להזהר ולהתנהג בקדושה. ועל זה רמזו כאן ראשי המטות באמרם ולא נפקד ממנו איש לחטא, והיינו טעמא מאחר והיו באחדות הגמור כולם כאחד על כן יכלו להזהר בקדושה ולא באו לידי עבירה.

וידוייק זה בלשון הכתוב 'עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידינו', רצ"ל שהקדמנו עבודת ה' - תפילין של יד - המורה כאמור על עניינים שבין אדם לחבירו, ועל ידי כן ולא נפקד ממנו איש.

- ציווי ראשי המטות ללמד לבני ישראל לתקן ענין האחדות -

זהו ששאל רבי יהושע בן חנניה את אותו התינוק מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים, וכוונתו היתה לשאול מדוע אירע כך שניתנה השליטה לאומות העולם ויש בהם הכח לשלוט בנו, ואף נחלק שם ישראל, ונבזו ונחסר אותיות ל"י מרא"ש. ועל זה ענה אותו התינוק ואמר הלא ה' זו חטאנו ל', היינו שחטאנו לשם הוי"ה, וכנ"ל מדברי התניא ז"ע שקליפת מדין הוא מכוון כנגד שם הוי"ה, וענין המחלוקת והפירוד פוגם בשם הוי"ה ב"ה, ולכן אין שמו ואין כסאו שלם (תנחומא, פר' תצא, יא; ילקוט תהלים, פרק מ, רמז תרמג), והוסיף עוד ואמר ולא אבו בדרכיו הלוך, היינו שלא הלכו בדרך הישרה להקדים עניינים שבין אדם לחבירו לעניינים שבין אדם למקום, וכאשר יש להקדים תפילין של יד לתפילין של ראש, אלא הפכו הסדר, וכיון שהיה ביניהם שנאת חינוס דין גרמא לחורבן הגדול.

דבר זה הורה לנו הכתוב בפרשתן, וידבר משה אל ראשי המטות, וציוה משה לראשי בני ישראל,

חזק. ולכן מתחילה צריך להניח על היד, ורק אח"כ אפשר לזכות לדביקות בהש"ת וקבלת עול מלכות שמים, להיות דבוק במושכלות, שע"ז מורה תפילין של ראש, ובלי שלימות בין אדם לחבירו אין שייך לזכות לזה, ולכן אי אפשר להניח תפילין של ראש לפני תפילין של יד.

ויוורמו בפסוק (דברים כה, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ודרשו חז"ל (ברכות דף ו' ע"ב) אלו תפילין שבראש, שאחר שהניח תפילין של יד וקיבל על עצמו להיות באחדות עם כלל ישראל, ושלא לדבר חלילה לשון הרע ורכילות, כי אם לראות אך טוב ומעלת חבירו וללמד זכות ככל יכלתו, או אז ממילא בזמן שהם באגודה אחת אין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם כנ"ל, וממילא וראו כל עמי הארץ ויראו ממך.

אשר על כן היתה מלחמת מדין לפני כניסתם של ישראל לארץ, כי בארץ הקודש הנקראת 'ארץ ישראל' וישראל"ל נוטריקון (מגלה עמוקות, פר' ואתחנן, אופן קפ"ו) יש שישים ריבוא אותיות לתורה, ונאמר (ישעי' ב, ג) כי מציון תצא תורה, ולכן אם לא היו מבטלים קליפת המחלוקת תחילה לא היו יכולים לזכות לארץ ישראל, וכאשר רואים באמת שמפני שנאת חינוס הוכרחו לצאת אח"כ לגלות המרה והארוכה, על כן בהכרח היה לבטל קליפת מדין קליפת המחלוקת טרם כניסתם לארץ.

מעשה יובן היטב מאמר חז"ל שדרשו הפסוק שיניך בעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות, היינו שהיו כולם באחדות, ולא הקדים אחד מהם תפילין של ראש לתפילין של יד, היינו שידעו הדרך הראויה שמקודם צריך לעבוד על בין אדם לחבירו, כי בלא זה ישנו מסך המבדיל וא"א לזכות לשום קרבת אלוקים, שאי אפשר להגיע לבורא ית"ש ואף לא ניצוץ של התחלה בעניינים של בין אדם למקום אלא על ידי אחדות ושלום, ולא אמרו לעצמם כי צריכים הם לראות תחילה לעצמם להלך בשמים ללמוד ולגדול, אלא היו באחדות הגמור עם כל אחד ואחד, שאלמלא הקדים אחד מהם תפילין של ראש לתפילין של יד לא היו עולים משם ב'שלוים', כי היה נחסר אות מ' של

יוסף נגרם על ידי אשר' וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום' (בראשית לו, ד), וכדאמרו חז"ל (שבת דף י' ע"ב) בשביל משקל שני סלעים מילת נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, וכמאמר הנביא (עמוס ב, ו) על מכרם בכסף צדיק, וכל הגלות הראשונה - גלות מצרים החלה ג"כ בגין סיבת המחלוקת. ואילו היו השבטים יודעים שמותר שיהיה ליוסף דרך שונה מהם בעבודת השי"ת לא היה מתגלגל גלות זו. ולכן גם נמכר יוסף ע"י המדיינים, וכמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדיינים מכרו אותו אל מצרים, כי כאמור מדין הוא הקליפה של מחלוקת ופירוד.

נמצא שגלות ראשונה וכן גלות האחרון אשר בה אנו שרויים, הכל נמשך מסיבת המחלוקת, ועל כן תהיה הגאולה העתידה דייקא בזכות יוסף כדאיתא במדרש (שמו"ר א, ה) בפסוק (ישעי' יא, יא) ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו, שהוא לא נכנס למחלוקת כלל ולא ראה כלל רע על אחיו, וכששלחו יעקב לראות את שלום אחיו אף שיחדע שאין הם אוהביו, מכל מקום הלך אליהם ברצון ולא ראה עליהם שום רע. ואף לאחמ"כ אחר מכירתו וכל פרשת ירידתו מצרימה וגדולתתו, מצינו שאמר להם (בראשית מה, ד ובאוה"ק) אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה, וגם בשעת מכירה הייתי בבחינת אחיכם, ולא סר האחוה ממני. ושוב 'ויבך יוסף בדברים אליו' (בראשית נ, יז), ואמר להם שאינם צריכים לסבור כמותו ולהכשל חלילה בפירוד, ולכן דייקא יוסף הוא היה בבחי' הכתוב (משלי י, כה) צדיק יסוד עולם (ראה זוה"ק פר' וארא, ח"ב, דף כ"ג ע"א).

וזהו שאמרה תורה 'אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים', רצ"ל מה שיצאו ממצרים היה בגלל שתיקנו פגם של שנאת חנם שמפני כך ירדו, וכדאיתא במדרש (ויק"ר לב, ה) שכשיצאו ממצרים לא היו בהם דלטורין, ולא דברו לשון הרע והיה להם אהבת ישראל, והם בבחי' בני ישראל אתון ל"י רא"ש, וזה היה ביד משה ואהרן, שהם הכניסו בהם הענין הזה להיות כולם כאחד יחד שבטי ישראל בבחי' יד המורה על תיקון העניינים שבין אדם לחבירו כנ"ל. ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי הוי"ה, היינו שהמשיכו את שם הוי"ה שיהא שמו

לבני ישראל לאמר היינו שיגידו לאמר לדורות עולם ללמד את בני ישראל שישמרו את השם ישראל שיהיה בשלימות, ויאמרו להם זה הדבר אשר צוה הוי"ה, צוה מלשון צוותא וחבור, שיש לחבר את שם הוי"ה שיהא שלם כמ"ש הגה"ק התניא זי"ע שם שקליפת הפירוד גורם חסרון בשם הוי"ה כנ"ל, ולכן ציוה משה לראשי המטות ללמד את בני ישראל לדורות עולם שיוכרו לשמור השם שלם ע"י שיהיו באחדות הגמור. וכאשר האריך מרן אאדמו"ר זי"ע בכמ"ק שבדורות הקדמונים היה עיקר עסק התורה וכתיבת השו"ת להלכה בחלק חושן משפט והלכות שבין אדם לחבירו, וככל שיורדים הדורות ומתמעטים, הרי שמתמעט העסק בזה והחליפו לחלקים האחרים בשולחן ערוך כאורח חיים ויורה דעה (וראה דרשות חורש"י תשל"ח בפרשתן), והיינו טעמא שהיו מתעסקים אז דייקא בעניינים שבחושן משפט, כי כאמור בלא ההתחלה בעניינים שבין אדם לחבירו א"א לבוא לקיים ולשמור העניינים שבין אדם למקום.

ולכן צריך ללמד את ראשי המטות שיורו לבני ישראל לעסוק בענייני בין אדם לחבירו ולתקנם כראוי, ועל ידי כן יתהווה גם בחי' 'אתה אחד ושםך אחד', ויהיו שמו וכסאו שלם. וכשמקשר האדם עצמו לכלל ישראל בכל כוחו, ועכ"פ נוהר מאוד לכל לנתק עצמו מן הכלל, אז זוכה להיות אחוז בעולם הנקרא 'כל ישראל', וכנודע מאמר רביה"ק הר"ר א זי"ע (פר' דברים), שבעולם זה אין שייך כל פגם, ומשם יכולים לזכות לשפע רב וכל טוב, יעו"ש.

ולזה קורין תמיד פרשת מטות בימי בין המצרים, לרמוז ולהראות ענין זה, שכל החורבן שגלינו מארצינו וניטל כבוד מבית חיינו, הכל נמשך מהעדר האחדות, ובגינה סובלים אנו עד היום הזה, וקוראים פרשתא דא אשר בה למדנו ציווי ענין האחדות כנ"ל. - גלות ראשונה ואחרונה נגרמו מפירוד והתיקון דייקא ע"י אהבת חנם -

זה שנרמז גם בפרשת מסעי, ובהקדם ענין מכירת יוסף וגלות מצרים, כי בוודאי אין אנו משיגים ומבינים בפרשה זו כלום, ואין אנו מדברים כי אם בפטומי מילי בעלמא כילד שלומד בבית תלמודו, ובפשטות מכירת

האדם על דעתו ועל דעתו קונו. יתן השי"ת ויריק משמי שמים רוח טהרה ורוח דעת שלא נראה חסרון חברנו, ונקבל עלינו מאי דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא. ונדע כי לכל בקשה שמבקש הוא ומתפלל הן על בני הן על חיי ומזוני וכן כל העניינים, הרי שתחילה לכל צריך הוא להשליך מעצמו עוון המחלוקת, ולזהר שלא לדבר לשון הרע וכל עניין רע על זולתו, כי אם לראות עליו טובה, שזהו פתח השער לקבלת הישועה.

יעזור השי"ת ויריק ישועה משמי שמי מרום, כי 'אתה חונן לאדם דעת', שהשי"ת נותן הדעת שנוכל להיות בבחי' 'אדם' שמורה על אחדות, שאי אפשר לאמרו בלשון רבים, ולכן אמרו חז"ל (יבמות דף ס"א ע"א) אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם, כי אומות העולם הם מעלמא דפרודא (ויק"ר ד, ו) ולא שייך אצלם לשון יחיד, והקב"ה נותן לאדם הדעת שיהא בבחי' זו ולחשוב ולראות רק טוב, ובזכות זה 'חננו מאתך דעה בינה והשכל', שאח"כ יכולים לזכות לתורה ועבודת השי"ת.

יעזור השי"ת ויתהפכו הימים האלו מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, משעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול, ויאמר ה' לצרותינו די, שכבר יצאו ישראל ידי חובה לכל הדעות, וכבר יהא ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאום הוי"ה שיהא שמו שלם וכסאו שלם, ויתן ה' לכל בני ישראל 'ברכות שמים מעל', שמים מורה על בחי' אחדות, וכדאיתא בחז"ל (חגיגה דף י"ב ע"א) דשמי"ם הוא אש ומים, ואף שמנגדים המה זה לזה מכל מקום הקב"ה עושה שלום במרומו, ועל ידי השלום והאחדות נשפע הברכה מבחי' שמים. יתן השי"ת כל מה שצריכים בבני חי ומזוני רויחי, ונגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

תפילת מעריב התפלל לפני העמוד - הגבאי הרה"ח ר' שלמה צבי טויב.

יום ראשון פר' דברים ז"ך תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הרה"ח ר' יצחק דוד ישכיל מביתר (ב"ר מרדכי מפעיה"ק, וח"ר חיים בן חיים מפ"ת), ולהבחור הבר מצוה בנימין מתתיהו נ"י בן

וכסאו שלם על ידי אחדותם וכך יצאו, וע"ז אמר הכתוב ואלה מסעיהם רצ"ל מה שנמשך היום 'מסעיהם' ואין רואים לזה סוף, שנמשך הגלות הארוכה ועדיין לא נושענו, סיבת הדבר הוא למוצאייהם, כלומר שחזרו לנקודת ההתחלה ולא תקנו את פגם שנאת חנם שמפני זה גלו, ונמשך הפגם כמו שהיה במכירת יוסף, ובמצרים שעשו תשובה ואמרו מאי דהוה הוה יצאו משם, אך כל זמן שאין שבים בתשובה ומתקנים ענין פירוד הלכבות ושנאת חנם, עדיין לא נתקן החטא שבגללו נחרב בית המקדש.

ולכן פרשת מטות ומסעי מחוברות, כי בשניהם לומדים ענין זה, ועיקר זה מלמדנו התורה הק' להתבונן בו, כי בוודאי צריך לעבוד את השי"ת בכל העניינים, שיקדש האדם רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו, ולקבל עול מלכות שמים עול תורה ומצוות, אך ההתחלה מוכרח להיות בבין אדם לחבירו ואחדות הלכבות, וכדאיתא בספה"ק שבכדי שיעלה התפילה למעלה בהכרח שיקבל האדם על עצמו תחילה אהבת ישראל, וכן נמי לכל העניינים צריך הוא להיות כלול עם הכלל כולו, ולראות אך טוב לישראל.

ויורמו בצירוף היוצא בחודש מנחם אב, שיוצא מהפסוק (דברים כו, ט) הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלוֹקֵךְ, 'שמע' הוא מלשון אסיפה ואחדות, ע"ד (שמואל א טו, ד) וישמע שאול את העם, ואמר הכתוב הסכת ושמע שתהיו באחדות הגמור, כי בכדי שיהיה בחי' שם ישראל בשלימות ולא ייפרד לי מראש, הרי שבהכרח הוא היום הזה נהיית לעם, רומז לבחי' 'יום' הרומז לאחדות של יום ולילה, ואז לעם להוי"ה אלוֹקֵךְ שישרה שכניתו בתוכנו ונזכה לישועה. וזהו שאמרו חז"ל (עדות ת, ז) אין אליהו בא אלא לעשות שלום בעולם, כי זהו ההכנה לגאולה העתידה, והכנעת קליפת מדין בתיקון העניינים שבין אדם לחבירו, ועל ידי זה נזכה לקיום היעוד (ישעי' יא, ט) ומלאה הארץ דעה את ה', ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר (שם מ, ה), והתגדלתי והתקדשתי לעיני העמים (יהזקאל לח, כג), וימלא כל הארץ כבודו.

גלוי וידוע לפני הקב"ה שכלל ישראל חפצים לקיים רצון ה', ואריכות הגלות מבלבל הדעת ואין בני אדם מיושבים בדעתם, כי הצרות מעבירין את

שליט"א נר נשמה. והחלו באמירת פרקי התהלים הנהוגים לומר בעליה על הציון, (כפי הסדר, קאפיטל: לג, טז, יז, עב, צא, קד, קל). [התהלים אמרו מתוך קונטרס מיוחד שיו"ל ע"י מוסדותינו הק' בעיה"ק צפת תובב"א].
לאחמ"כ אמרו בתמניא אפי אותיות 'שלמה', ואותיות 'נשמה'. ולאחריה אמר מרן שליט"א קדיש. אח"כ נשא מרן שליט"א תפילה חרישית על הציון משך זמן.
בסיום הניח מרן שליט"א אבן ע"ג הציון, ויצא מחלקת צדיקי בית זוועה. מרן שליט"א נטל ידיו מחוץ לבית העלמין, וחזר לביתו נאו"ק.

הרה"ג ר' זאב יצחק מילר שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעיה"ק (ח"ר משה לייב וורובל מפעיה"ק). והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל היארצייט של גיסו חדב"נ כ"ק אדמו"ר מצאנז זוועה ל צדוק"ל.

לפנה"צ יצא מרן שליט"א לעיר הקודש ירושלים תובב"א. והגיע מרן שליט"א להר הזיתים לחלקת צדיקי בית זוועה, לפקוד את ציון גיסו חדב"נ כ"ק אדמו"ר מצאנז זוועה ל צדוק"ל, ביום היארצייט. בהגיע מרן שליט"א אל הציון הק' הדליק מרן

קטעים מתוכן השיחות של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עם המסובים במהלך סעודות השבת בשב"ק פר' שלח העעל"ט בקיסריה

מים אמצעים

לרמות את הבריות ולהעמיד פני יודעי תורה, ופ"א אירע הדבר שנקלעו כמה מהם לעיירתו של רבי הירץ ובאו לבקרו בביתו כאילו לשוחח עמו בדברי תורה, ונמשך הדבר משך כמה ימים ולילות שנשא ונתן עמהם בדברי תורה ולא הכיר בהם שהם מאותם רמאים, אולם הרבנית הבחינה מיד שאיזה דבר אינו כשורה ופנתה לבעלה ושאלה בתמיהה מה קרה עמו לאחרונה שנעשה לפתע מזלזל בדברי חכמים ואינו עוד כבעבר. שאלה רבי הירץ באיזה דבר ראתה זאת, והשיבה לו שלא נטל מים אמצעים בסעודתו, ומיד התחיל לפשפש במעשיו ומצא בעצמו כמה דברים שנשתנו מעשיו, והגיע למסקנא שכל זאת אירע לו מעת שהחל לשוחח עם האנשים האלו, והתחיל לחקור ולדרוש אחר מעשיהם ונודע לו שהם שלוחים מכת ש"ץ ימ"ש. משנודע לו הדבר נרעש ונפחד מאד והחליט שהוא חייב לעשות תשובה על עבירה זו, וצוה מיד להכריז שברצונו לדרוש בבית המדרש הגדול שבעירו, ובשעה המיועדת נתאספו כל בני העיר שלא היו רגילים בכזאת, וכאשר עלה רבי הירץ לבימה החל

הרב ברוך: איך נהגו אצלנו לגבי ליטול מים אמצעים? מרן שליט"א: בצאנז לא הקפידו על זה, וכמנהג הרה"ק מראפשיץ זי"ע, אבל בסיגוט הקפידו על זה מאד. מרן אדמו"ר זי"ע נהג לטבול ידיו בשיירי היי"ש, מעין פשרה בין מנהגי אבוה"ק.

א' הנוכחים: יש מביאים שהרה"ק משינאווא הקפיד על מים אמצעים כמנהג רבו הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע. מרן שליט"א: על סיבת קפידתו של בעל הישמח משה על מים אמצעים שמעתי ממרן אדמו"ר זי"ע שמקור הדברים הוא מחמת מעשה נורא שאירע עם אחד מזקניו, של הישמח משה, הרה"ק רבי הירץ זי"ע, שהיה גאון עולם ושר התורה, ומתפקידו היה לבחון בכל שנה את הרבנים מהעיירות הקטנות שבמחוז שלו, והוא בעצמו שלא אוותה נפשו לשמש ברבנות לא פסיק פומיה מגירסא, וכל מי שהיה בא לפלפל עמו ולשוחח במילי דאורייתא היה מיסב לו עונג רב. באותה תקופה החלה להתנוצץ כת ש"ץ ימ"ש בעולם, והיו ביניהם מלומדים גדולים שהיו חריפים ויודעים

זי"ע, שרבו הרה"ק מראפשיץ לא נטל ידיו ואילו רבו השני הרה"ק מהר"ש מבעלזא כן נטל, ולכן היה משכשך ידיו אחר אכילת הדגים בכלי מלא מים.

על הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע מסופר שהיה נוטל רק יד אחת, כי הוא היה מיסב פעם בסעודה וישב בין הרה"ק מראפשיץ אמר שלא ליטול ואילו העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע, והרה"ק נטל הרה"ק מהרי"א רק את ידו הסמוכה להעטרת צבי, ואילו ידו השניה שהיתה סמוכה להישמח משה לא נטל, ומני אז נהג כן (קובץ אליהו).

¹ ראה ספר "מקור חיים" (אות רעח). וראה שם, כי כשהיה פעם הרה"ק משינאווא בצאנז אצל אביו מרן הדברי חיים, רצה ליטול ידיו במים אמצעים אך היה ירא מפני אביו, ולא ידע לשות עצות בנפשו. וכשהרגיש בזה מרן הדבר חיים אמר להגבאי שישויט לו מים ליטול ידיו.

אמנם בספר "דברי יחזקאל" (הלכות והליכות, עמ' שמג) מובא שאף הרה"ק משינאווא לא היה נוטל מים אמצעים, אלא היה מטביל ידו בשיורי משקה היי"ש ששתו לאחר הדגים, וכמנהגו של מרן זי"ע.

² מקור הדברים בדברי המחבר בשו"ע או"ח סי' קע"ג ס"ב, בין בשר לדגים חובה ליטול משום דקשה לדבר אחר וחמירא סכנתא מאיסורא. וכ"ה בשו"ע יו"ד סי' קט"ז ס"ג.

אמנם בצאנז לא נהגו ליטול במים אמצעיים, כדאי' במג"א שם ס"ק א, וברמ"א יו"ד שם ד"א דאין לחוש לזה רק כשמבשלם יחד ואוכלן אבל לאכלן זה אחר זה אין לחוש, וכן נוהגין שלא לרחוץ הפה ולא הידים ביניהם ומ"מ יש לאכול דבר ביניהם ולשתות דהוי קנוח והדחה ע"כ. ועי' שו"ת מהרש"ם (חלק ד, סימן קכז).

³ וראה ב"דרכי חיים החדש" (עמ' פט) שהיה פעם אחד שביקש מים ולא מצא, ואמר מרן הדברי חיים: מה כל הרעש, לא יאכל בשר... אבל כשנכח שם אחד מנכדי הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע צוה מרן הדברי חיים להביא מים, כי הוא היה מקפיד בזה מאד. וכע"ז בהליכות חיים (שבת, עמ' סז).

⁴ כן נהג גם הרה"צ רבי ברוך מגריבוב צ"ל הי"ד, נכד הרה"ק רבי לייבוב מגריבוב זי"ע, שנטל על אצבעותיו מהנשאר בגביע היי"ש (נזר הקודש).

וידוע מכמה צדיקים שמצאו לעצמם דרך ממוצע ופשרה כאשר היו מרבתיים שנטלו מים אמצעים והיו שלא נטלו. בספר "אוהב שלום" (עמ' קיז) מובא על הרה"ק רבי שלום מקאמינקא

מרן שליט"א: בעצם יש שיטה בפוסקים שיש לבצוע על ב' החלות, אמנם מרן אאדמו"ר זי"ע לא נהג כן משום שפתח רק חלה אחת, אבל אם ממילא פותחים את שניהם יש בנותן טעם לבצוע על שניהם.

הרב ברוך: היה עובדא אצל הרה"ק מבלאזוב זי"ע שפתח רק חלה אחת, ואח"כ ראה שפותחים גם את השני ואמר שא"כ יש לבצוע על שניהם.

מרן שליט"א: בדר"כ אצל מרן אאדמו"ר זי"ע פתחו חלה אחת, ואם לא היה מספיק לכל הקהל היו מביאים חתיכות לחם ומחלקים.

א' הנוכחים: וזהו מלבד הענין אם צריכים להחזיק ב' החלות בשעת הבציעה או רק בשעת הברכה.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע החזיק ב' החלות גם בשעת הבציעה (עי' שו"ת "דברי יציב", אורח חיים, סימן ככו, אות א).

אב"ד ק"צ טבריה: היו כאלה שנהגו משום כבוד שבת לקנות חלות גדולות, וכל השבוע אכלו מזה החלה.

מרן שליט"א: הרי איתא דשיירי מצווה מעכבים את הפורענות (סוכה לח, א).

ומתוודה על כל חטאי ופשעי, וזה יהיה לי לסימן האם נתקבלה תשובתי, באם יעזור לי השי"ת שעוד היום אחזיר את נשמותי למקור מחצבתה, ואמות היום ל"ע, בודאי קבלו את התשובה שעשיתי. כן היה, שעוד באותו יום נסתלק הגאון הנ"ל ונתבקש בשיבה של מעלה...

¹ הנה הטור והמחבר (סימן רע"ד) נקטו כדברי רש"י שבשעת הברכה הוא אוזח את הלח"מ ואינו בוצע רק אחת. ואחריהם נמשכו רוב אחרונים. וכן מבואר בשו"ע הרב סימן רע"ד במוסגר. ועיין במג"א רע"ד סק"ב שמביא בשם הב"ח דראוי לנהוג לחתוך ב' הכרות כר' זירא וכפי פירוש הרשב"א בגמ' שם.

דהנה בגמרא ברכות (לט:): איתא דר' זירא בצע אכולא שירותא, ולפירש"י היינו פרוסה גדולה שתספיק לכל הסעודה. והרשב"א פירש בוצע על כל הכרות המונחים לפניו לאכול, וכן פירש רבינו האי. ויש שנהגו להחמיר ע"פ דברי הרשב"א לבצוע ב' החלות ולאכול משניהם, וכן נהג המהרש"ל וכן הגר"א.

² המחבר (שו"ע אורח חיים רעד, א) כתב: בוצע על שתי ככרות (שלימות), שאוחז שתיהן בידו ובוצע התחתונה וכו'.

כתב על זה הגה"ק ממונקאטש זי"ע בנימוקי אורח חיים שם וז"ל: הנה כן היה מנהגו של רבינו הגדול והקדוש בעל דברי חיים זי"ע, שהיה אוזח בידו החלה הב' בשעת (ביצועו) חתיכתו את הא' (וכן מנהגינו), כי כן הוא מוכח לישנא דגמ' (שבת קיז, ב) 'חייב אדם לבצוע על שתי ככרות', היינו בשעת ביצוע ג"כ יהיו לפניו ב' ככרות ולא שיהיו בידו רק בשעת הברכה (המוציא) בלבד, וכן משמע ברור פשוט לישני' דהש"ע בזה כנזכר שאוחז שתיהן בידו ובוצע, היינו בשעת ביצוע יהיה אוזח בשתי הכרות. ובנו הוא אדמו"ר הה"ק משינאווע זי"ע פקפק ותמה על זה, דהא בהא פירש"י שם בשבת 'חייב לבצוע - ברכת המוציא, ונראה מזה דצריך הב' ככרות רק בשעת ברכת המוציא בלבד וכו'.

ועיין שם שהגה"ק ממונקאטש מצדד בשיטתו של מרן הדברי חיים. וראה עוד ב"כף החיים" (סי' עד"ר, אות יב) דעל פי האר"ז"ל ראוי לנהוג כן ולאחוז ב' החלות גם בשעת הבציעה. אמנם בשו"ע הרב (רעג, ב) כתב שרשאי להשמיט השניה מידו בשעת הבציעה.

³ ראה כעין זה בבני יששכר (תמוז אב מאמר א') שכתב: דכירנא כד הוינא בימי חורפי, הייתי משמש לפרקים לצדיק אחד שהיה מפורסם בדורנו מהר"מ סופר צוק"ל מפשעוורסק, והצדיק ההוא היה מפורסם לבעל מדרגה ורוח הקודש, והיה מנהגו שהיה מצניע שיורי מאכלים אשר היו מתוקנים לשבת כגון הרקיקין והדובשנין ובבוא אליו איש נכבד בימי החול היה מכבדו בשיירים הללו ואמר שזה מיקרי כעין שיירי מנחות עכ"ק.

ובענין זה, דבר נאה כתב בספה"ק שפתי צדיק (פ' וירא), על זקיניו החידושי הרי"ם, וחל"ק, מעודי לא ראיתי זקיני מו"ר ז"ל שיבצע על

למרר בכי, וכל הקהל געה בבכיה עמו מבלי שידעו סיבת הדבר, ואז התחיל לגולל בפניהם את השתלשלות הדברים איך שביקרו בביתו שלוחי הש"ץ ימ"ש וכנראה שנתפס בו משהו מאבק מינות כי הלא נוכח שכבר בא לזלזל במים אמצעים, וכעת הוא רוצה לשוב באמת להשי"ת והנו מתחרט על זה בכל לבו, וכיון דקיי"ל (עבודה זרה יז, א) כל דפריש ממינות מיית, על כן הוא מבקש מהשי"ת שיטול ממנו את נשמתו במעמד זה כדי שילמדו הכל שאסור להיות לאף אחד כל שיג ושיח עם הנוטים לכת זו, ושאג בקול רם שמע ישראל וגו' ומיד פרח נשמתו ונפל על הבימה.

ומטעם זה היו זקה"ק הישמח משה וזרעו אחריו מחמירים מאד בנטילת מים אמצעים בכלי, והקפידו ע"ז כמו על מים ראשונים.

בציעת הפת

הר"י נוסנצוויג: האם נוהגים לבצוע בברכת המוציא על ב' החלות?

⁴ וראה בדומה לזה בספר 'בית היין' (שריג, ג, פרק ה, הערה רחצ) שמביא מספר תתן אמת ליעקב (דף רכ"ד) שכתב ששמע מהרה"ק רבי נפתלי ממעליץ זצ"ל מעשה נורא ששמע מהרה"ק משינאווע זי"ע, שסיפר בתוך שיחותיו הק' ענין נפלא שאירע עם הרב הגה"צ ר"ר הערשלי הלבערשטאט זצ"ל, שהיה בימי כת ש"צ ימ"ש, ולא הניח מלרדפם עד חרמה, וגם ניהל ישיבה גדולה, ופעם אחת נתהווה פלפול גדול בינו ובין תלמידיו באיזה ענין קשה בש"ס, והיה קשה להם לבוא אל המכוון, ופתאום בא איש אחד שהיה יושב עד אז תחת התנור ועמד לפני הגאון הנ"ל, ופתח פיו ואמר: פלא בעיני עליכם שאינכם יכולים לכוון אל הפשט, הלא ימחל הרב לעיין ברש"י בדף הקודם ויתורץ לכם הכל, וכן עשה הגאון הנ"ל, והכל חכם על מכונו. וכשראה הגאון הנ"ל שזה האיש הוא תלמיד חכם גדול התחיל לדבר עמו מענינים שונים שהיו קשים לו עד אז, ומצא אותו מלא וגדוש בש"ס ופוסקים, ומיד התחיל לקרבו ולכבדו ביותרת הכבוד, ולא הניחו ליסע משם ועכבו אצלו כמה ימים, והשתעשע אתו באהבים. וכשקיבל אותו האיש ברכת פרידה מהגאון הנ"ל ביקש שיאמר לו מי הוא, השיבו שהוא אחד מזעירא דמן חבריא של הכת ש"צ ימ"ש, וכששמע הגאון הזאת נתפלא מאד שבכת הזאת יהיו תלמידי חכמים גדולים כאלו, וכמעט נתחרט על כל הדיפתות שרדפם עד הנה, וכשתפרסם הדבר בעיר, כמעט על בני העיר התחילו להאמין ח"ו בכת הנ"ל.

אחר שעברו כמה ימים מעת נסיעתו של אותו האיש מהעיר, שאלה הרבנית אשת הגאון הנ"ל את בעלה הק', מה נעשה עמך בימים האחרונים, הלא נשתנית לגמרי, ונעשית לאיש אחר היפוך מה שהיית מקודם, הלא מנהגך היה מעת הכרתיך להיות זהיר וזריז במצוות, ותפלת היתה באש להבה, וזה איזה ימים אני רואה ממך התרשלות בלימוד ובעשיית המצוות, ותפלת בקרירות. כששמע הגאון דברי הרבנית התחיל לפשפש במעשיו של הימים האחרונים שעברו עליו, ומצא כי כנים דבריה של הרבנית, והתחיל לבכות מאין הפוגות, ובתוך גודל הבכיה נתיישב מה יועיל לי הבכיה הלא עת לעשות לה', ותיכף ומיד לקח את השמש שלו, וצוה עליו לילך לעיר ולקבץ את כל בני העיר לבית הכנסת הגדולה, אל הדרשה שרוצה לדרוש לפניהם, ומובן שתיכף ציינתו לדברי השמש ונתקבצו כל בני העיר אנשים נשים וטף לבית הכנסת.

בראות הגאון הנ"ל שכל העם באו לשמוע דרשתו, התחיל לצעוק צעקה גדולה ומרה, ופתח פיו הק' ואמר: מורי ורבותי, לא לדרשה קאתינא, כי לא שבת ולא חודש היום, רק את חטאי אני מזכיר היום, כי דעו נא רבותי כי מעת שהיה כאן אותו האיש של הכת ש"צ ימ"ש הרגשתי שהתחלתי להתקרר ולהתרשל בלימוד ובעבודת השי"ת בעוה"ר, ועתה דעו נא רבותי, הנה אמרו חז"ל (ע"ז יז, א) כל הפורש ממינות מיית, ואני מודה

על דרך ארוכה וישרה, וכה הוא נוסע בלי הפסק, וזה כל הנאתו ב'גן עדן' שלו. ולכן בכה רבי על זה שקונה עולמו בשעה אחת, שכך נראה הגן עדן שלו...

חיקוי מנהגי ומעשי צדיקים

מרן שליט"א: ידוע העובדא עם הרה"ק מראפשיץ זי"ע, ששאל אותו אחד מדוע גוזז ציפרניו תיכף אחר המקוה, וענהו שיצום ג' ימים קודם שיגלה את הסוד, ואח"כ אמר לו שאחר המקוה מתרככים הציפורניים וקל לגוזזם... וכונתו שלא מכל דבר עושים מנהג ועניין.

הגרמ"מ: בעובדא זו הסבירו פנימיות הדברים, שציפורניים מרמזים על דינים וע"י קדושת המקוה נקל להמתיקם.³

אב"ד ק"צ טבריה: מסופר על החזו"א זצ"ל, שפעם אחת נכנס לתפילה בליל שבת מעוטף בטלית שלא כמנהגו לילך עם כובע, והיה שם אחד שאחרי השבת חקר ודרש בסיבת הדבר מדוע נהג החזו"א לילך עם טלית, עד שהוציא חיבור שכתב בו שאולי זכה לכוון לדע"ק של החזו"א. כשהגיע דבר זה לעיני החזו"א נענה ואמר, מדוע לא שאל אותי והייתי עונה לו בפשטות, שקודם התפילה ישבתי במרפסת ביתי וציפור לכלכה את הכובע, ונתחבטתי מה לעשות האם לילך עם כובע של חול שאי"ז ראוי, וללכת מטונף ג"כ לא, וע"כ הלכתי על הטלית...

הר"י נוסנצווייג: הוה עובדא אצל מרן זי"ע, שפעם כשנטל ידיו בסעודת מצוה רמז בשתי אצבעותיו ברמזו להביא נרות על השולחן, והביאו ב' נרות ושמו ע"ג ב' בקבוקים, ואמר מרן זי"ע להביא ב' פמוטים, כי עוד יגידו שהיה המנהג בסעודה זו שחל ביום זה לשים נרות ע"ג בקבוקים...

אב"ד ק"צ טבריה: מספרים בענין זה מעשה שהיה אצל הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, שהיה אצלו אסיפת רבנים, והיה מונח על השולחן ב' בקבוקי חלב עם ב'

מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר על הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע שהיה מצניע שייר מאכלי שבת, מהקוגל וכדומה, וממנו היה מחלק כשבאו אליו להזכיר חולה.

אחיזת הכוס

הגרמ"מ: האם בהבדלה נהגו לאחוז את הכוס מהצד או שגם מתחת הכוס?

מרן שליט"א: יש בכך חילוקי מנהגים.⁴

הרב משה הלברשטאם: יש מקומות שנהגו גם בקידוש לאחוז את הכוס מהצד.

מרן שליט"א: בפרט בכוסות שיש להם רגל.

א' הנוכחים: אמנם יש מקומות שגם כשיש גביעים רגילים אוחזים מהצד.

מרן שליט"א: על פי קבלה יש לאחוז מתחת לכוס והאצבעות יהיו זוקפים ויקיפו מסביב.

מעין עולם הבא

אב"ד ק"צ טבריה: ראיתי מובא, דהא דשבת היא מעין עוה"ב הכוונה, דכפי שמתנהג בשבת ולפי התנהגותו ופעליו כך פוסקים לו מה יעשה בעוה"ב. כל אחד לפי השגותיו.

מרן שליט"א: אומרים בשם צדיקים על הגמ' (עבודה זרה יח, א) בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת, דלכא' מה יש לו לבכות על כך. וספרו על אדם אחד בור ועם הארץ שהיה בעל עגלה וכל חיותו והנאתו היה מנסיעה על העגלה, ופעם כשנסע בעגלתו ראה כמה אנשים נתונים בסכנה של טביעה, ומיד קפץ ממקומו והצילם, אולם תוך כדי ההצלה נטבע הוא ומת. כשעלה לעולם העליון לא ידעו מה לעשות עמו, כי לא היה ראוי לגן עדן אבל גם לא היה יכול לילך לגיהנם כי הלא הציל כמה נפשות מישראל. לכן פסקו שיתנו לו שם עגלה מפוארת עם ארבע סוסים שיסע

לו, מצד אחד הרי הוא עם הארץ גמור בור ואין בידו לא תורה ולא מצוות, מנגד הרי הציל עולם מלא. פסקו לבסוף שלא למסור אותו לידי מלאכי החבלה אלא לתת לו שם למעלה סוס ועגלה, והוא יאחז במושכות ויסע. והיה נוסע, עד שבאה הנשמה אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע לבקש תיקון לנפשו.

³ ראה כע"ז בספר שארית נתן להגר"נ לובארט זצ"ל (סיפורי צדיקים): סיפר פעם את הסיפור המפורסם על רבי נפתלי מראפשיץ זצ"ל בעש"ק בצאתו מן המרחץ ראהו אברך אחד נוטל את צפרניו. הדבר היה לפלא בעיניו כי אי' דיש ליטול את הציפורניים קודם הרחיצה. כאשר שאלו על כך, השיבו רבי נפתלי אם תתענה ג' ימים רצופים אגלה לך את כוונתי. הלה שסבור היה כי יש בדבר רזין טמירין עשה כן ובא לפניו בדחילו ורחימו, אמר לו ר' נפתלי, כיון שאחר המרחץ הציפורניים רכות יותר אפשר בקלות יתירה לנטלן. וביאר ר"נ את דבריו, ידוע שהציפורניים הן המותרות ורומזות על דברי הרשות שבעוה"ז שהם חלק החיצוניים, ואי' בספה"ק שעל האדם להזהר בכל ימות החול מאכילה ושתייה יתירה של רשות שזה הולך לחלק הסט"א, ואולם בש"ק אפשר לקדש ולהעלות גם את עניני הרשות. זאת רמז ר' נפתלי כי אחר המקוה אדם מקבל כבר מקדושת ש"ק ולכן הציפורניים רכות ואפשר לתקנם שאז אפשר כבר לתקן ולקדש גם את עניני הרשות.

פרוסה, רק במוצאי שבת קודש בסעודת מלוה מלכה בצע על פרוסה שנשתיירה מסעודת שבת קודש. ותמהתי על זה. וראיתי באיזה ספר לעשות כן, כי שיריים משבת קודש חביבין יותר כמו שירי מצוה עכ"ד. ובספר שערי ברכה (פי"ב) כותב כעין זה מהחתם סופר. ויש שצינו כי יש לכך מקור במחזור ויטרי.

⁴ ראה בהליכות חיים מנהג מרן זי"ע בזה, עד אחר ברכת בפה"ג היה אוחז הכוס מלמטה כשהאצבעות זקופים סביב, ובברכת המבדיל הרים שלא על כך ידו. וכן מנהג מרן שליט"א.

⁵ משנ"ב סי' קפ"ג סקט"ו, כתב השל"ה ע"פ הקבלה נכון שיעמיד הכוס על כף ימינו והאצבעות יהיו זקופים סביב. ובשו"ע הרב שם הביא עוד שיטה להעמיד את הכוס על האצבעות, אך עכ"פ לא לאחוז סביב הכוס.

⁶ כן מסופר מעשה היה בדורו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בעגלון אחד בעל עבירה מפורסם ה"י, אשר פעם נסע בעגלתו דרך יער עבות, לפתע שמע קולות והבחין בקבוצת יהודים שהיו בסכנה גדולה וצעקו לעזרה. מיד מיהר אותו עגלון והציל את אותם יהודים ממות. לאחר מותו עלתה נשמתו למרום להתייצב בפני בית דין של מעלה פתחו את הפנקסים וראו שמצבו בכי רע. אדהכי והכי הגיע מלאך מליץ אחד, והעיד שהאדם הזה הציל כמה וכמה נפשות מישראל וזכות גדולה היא לו. התלבטו שם בבית הדין של מעלה איזה גן עדן אפשר לפסוק

מקרא מפורש כתוב 'יום לשנה יום לשנה', ובזה יצא ידי חובתו. החתן שמע את דבריו, ויהי בבואו לביתו אמר להכלה שהולכים אל הבי"ד להתגרש, וכששאלו חותנו על פשר הדבר, השיב הלא מי שחי עם אשה עשר שנים ועדיין לא נפקד בזש"ק חייב לגרשה, והרי כבר עברו מהחתונה עשר ימים, ויום לשנה, א"כ כבר עשר שנים חיים אנו בלי ילדים וחייבים להתגרש...

מין שליט"א: לפני כחמישים שנה כשהייתי נער שמעתי מאחד בבית המדרש דבר נפלא עה"פ (במדבר יג, כג) "ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאוהו במוט בשנים", שהיו צריכים לתקן שיהיה טעם עצו ופריו שווה כמו שהיה קודם חטא אדה"ר, וזהו דכתיב 'זמורה ואשכול ענבים אחד', שיהיה טעמם של הזמורה ושכל הענבים אחד, אבל 'וישאוהו' שהמרגלים להתנשאות, ועי"ז 'במוט בשנים', שנפרד טעם העץ מהפרי ונעשו לשנים.

הגרמ"מ: מקור מימרא זו הוא הרה"ק הרבי צבי הירש מרימנוב זי"ע בפרשתן.

מין שליט"א: לכאורה יפלא, איך חיללו המרגלים שבת בעבירות מדאורייתא. בשלמא תחומין הרי טרם נצטוו ע"ז (עי' שבת פז, בתד"ה אתחומין), אבל זה שנטלו את הפירות וטלטלוהו ברה"ר הוי חילול שבת גמור. ואולי מדין שנים שעשאוהו פטורין לא היה כאן חילול שבת דאו"י.

הרב משה הלברשטאם: איתא בזוה"ק (דף ק"ס:): דהרימונים והתאנים נשאו עשרה המרגלים, והא דכתיב "וישאוהו במוט בשנים" היינו יהושע וכלב שהם נטלו האשכול. וי"ל דאיתא בשבת (צ"ג:): מח' ר"י ור"ש שניים שהרימו את הקורה דר"ש פוטר וקיי"ל הלכתא דחייב. ועפי"ז י"ל דש"ס דידן סב"ל כר"י וע"כ יהושע וכלב לא נטלו כלום מפני איסור טלטול. אבל הזוהר שהוא ספרא דר"ש הוא דפוטר וע"כ סבר שלקחו הם שניהם האשכול דס"ל כר"ש דשנייהם שעשאוהו פטורין.

בחדושי מהרי"א למהר"י אסאד בפרשתן איתא, בטעמא דמילתא דכתיב 'ולקחתם' שמשמע בכסף ולא והבאתם, דלכאורה יל"ע דארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו ואמאי הוצרכו לשלם, וע"ז מתרץ הכתוב, "והימים ימי ביכורי ענבים" שנצטוו להביא פירות גמורים והדין שפירות גמורים שא"צ לקרקע דינם כמטלטלין ולכך הוצרכו ליקח בכסף...

א' הנוכחים: א"ש שגם זה לשיטת ר"ש דכל העומד להיתלש כתלוש דמי, וכדלעיל.

ענייני עירוב

הנגיד הרב שמואל שפירא מו"ה: מי הממונה כאן על העירוב?

וסבבו כל א"י בשוה ת' פרסה והכרחו לילך בשבת רק בעת ההיא לא היה איסור תחומין רק דתיקשי על הוצאות משא דהוצרכו לשאת את הגפן רק דקיי"ל שנים שעשו מלאכה פטורין לכך וישאוהו במוט בשנים לכל לחייב אחד מהן.

כשרויות שונות, והגר"מ לקח כד חלב אחד אבל תיכף הניחו ולקח את השני, ומיד יצא קול שהגר"מ לא אווז מאותו הכשר, ונעשה מזה רעש גדול. ועלה הרב המכשיר אל הגר"מ לשאול מה פגם מצא בהכשרו, ואמר לו שאינו יודע על מה הוא מדבר, עד שנזכר מעובדא זו, ואמר שהרים את החלב הראשון והיה ריק וע"כ לקח את החלב השני...

בענין חטא המרגלים

מין שליט"א: בהא דנשאר ישראל במדבר ארבעים שנה, שבפסוקים כתוב שנגזר בחטא המרגלים משום "יום לשנה" (במדבר יד, לד), אבל יש מדרש (ראה תנחומא בשלח, א) שסיבת הדבר שהיו ישראל במדבר ארבעים שנה, כדי שיבלע התורה בבשרם ארבעים שנה. ולכאורה זהו סתירה. וי"ל דגם מעיקרא היו צריכים להיות במדבר משום שיבלע התורה בבשרם, ואח"כ בגלל החטא נגזר עליהם שימותו באותם מ' שנה.

איתא מהרה"ק מקוזמיר זי"ע, במה שאומרים בתפילה ביוהכ"פ, סלח נא לעוון העם הזה וכו' ויאמר ה' סלחתי כדברך, דלכאורה מהו השייכות של יוהכ"פ לחטא המרגלים. אלא ששם רואים ענין יום לשנה, שעל כל יום נענשו משך שנה, וכן ביום כיפור הוא יום אחד שמכפר על כל השנה.

הר"י נוסצווייג: לפי"ז אתי שפיר מדוע כתיב 'יום לשנה' ולא 'שנה ליום' כנדרש.

הגרמ"מ: כע"ז כתב בשו"ת מים חיים (בסופו, אוצרות חיים, פרשת שלח, ד"ה בפסוק במספר) להגאון רבי חיים כהן ראפפורט זצ"ל אב"ד אוסטראה, בשם זקיניו הגר"ח ראפפורט אב"ד לבוב זצ"ל, דמה שנחשב יום לשנה הוא טובה גדולה לישראל כל הימים, שכל השנה ישראל חוטאין לפני קב"ה, ויום אחד בשנה הוא יוה"כ שישראל עושין תשובה מכפר על כל השנה. וזהו 'יום לשנה תשאו את עוונותיכם', רצ"ל שזה המשפט שיום נחשב לשנה הוא לטובה שבו ישא עוונותיכם של כל השנה.

ובזה רצה לעורר זכות על ישראל שלא יבוא המקטרג לומר דבשביל שיום אחד בשנה מתנהגים כשורה כבר מוחלים להם עוונותיהם, דהלא כה"ג היה בחטא המרגלים שקיבלו עונש יום לשנה, ולא טען ע"ז שהיאך נחשב להם יום לשנה, וכמו"כ כאן.

ואחד הצדיקים אמר בזה משל ע"ד צחות, שפעם היה חתן שהחותן הבטיח לו 'קעסט' על שולחנו לעשר שנים וכל הוצאותיו יהיו על חשבוננו, ויהי כמשלוש ימים אחר ימי השבע ברכות, הודיע לו חותנו שכבר עמד בדיבורו וכבר עברו עשר ימים מהחתונה, והרי

י' יעו' במאמר יחזקאל להרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע על יום הכפורים, וכן באמרי נועם על כתוב זה (במדבר יד), ועוד. י' ראה תפארת יהונתן שם: וישאוהו במוט בשנים ומן הרמונים ומן התאנים. נראה לבאר למה שנים דידוע דארבעי' יום הלכו

ידעו כלל מה זה רח"ל.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר כי רבו הגה"ק הרב מנאסויד זצ"ל שבת פעם בעיר קלויזנבורג - הוא הגיע לשם הרבה, וכידוע שהיה חסיד צאנו בכל אבריו, ואף נתן קוויטל למרן אאדמו"ר - וכשסיים במוצאי שבת את סעודה שלישית בשעה מאוחרת כדרכו, לא היה לו מנין לתפלת ערבית, כי נשאר רק תשעה אנשים. והרב מנאסויד ביקש מהנוכחים שיחפשו ברחבי העיר יהודי שעדיין לא התפלל ערבית ויכול להצטרף כעשירי למנין. הם הלכו לחפש עד שמצאו בבית מזיגה יהודי פורק עול ששתה שם לשכרה, והוא הודה בפניהם שלא התפלל ערבית. לאחר הפצרות רבות שהפצירו בו לבא להשלים מנין לאיזה רבי, הסכים לבוא עמם. וכשהגיעו לבית המדרש שוחח עמו הרב מנאסויד על מוצאו וכו', עד שהתברר שהוא נכדו של המהר"ם שיק זי"ע. והרב מנאסויד נרעש מאד, כי הלא הוא היה תלמידו של המהר"ם שיק, ובאותו שבוע חל יום היא"צ של המהר"ם שיק, ויהי לפלא. והרב מנאסויד ראה בזה השגחה פרטית והפציר בו שיתפלל לפני העמוד, עד שהוא נענה לו והתפלל.¹⁰

מרן שליט"א: עד לאחרונה היה הרב הקודם, וכעת ישנו הרב החדש שנתמנה באחרונה, חסיד ליובאוויטש. **הרב שמואל שפירא:** הגאון רבי דן אונגרשער היה במקור חסיד טשורטקוב, ונהיה מתלמידי החזו"א, כששאלוהו איך הגיע לחזו"א, ענה משום מעשה שהיה, כשפעם אחת קרא לו החזו"א וביקשו להביא סולם, כשהביא א"ל ללכת איתו עד שהגיעו למקום שבו אמר לו לפתוח את הסולם ועלה על זה ותיקן את העירוב שהיה קרוע. ושאלו מדוע לא היה יכול להודיע לממונים על כך, וענהו שאם היה מודיע היו מתחילים עם טענות על הרב הממונה וכו' לכן היה עדיף שיתקן זאת בעצמו. ואז נקשרה נפשו לחזו"א.

בעניין אחינו התועים

מרן שליט"א: הרמב"ם בהל' ממרים פוסק דכל בני התועים הרי הם בגדר אנוסים¹⁰. ובודאי בדורינו אנו שלא יודעים אפילו מה זה שמע ישראל, שיש לדונם כאנוסים גמורים.

הרב שמואל שפירא: פעם אחת ישבתי במלון בפגישה עם כמה בעלי הון, וכשהגיע הזמן אמרתי להם שאני צריך להפסיק בכדי לספור ספירת העומר, והם לא

ירושלים תתן קולה

בימי האבלות על הסתלקותו לשמי רום של האי חסידא ופרישא ונהורא נפישא, מנקיי הדעת שבירושלים, אור מופלא רום מעלה, הגה"צ רבי אהרן מרדכי רוטנר זצללה"ה, דומו"צ קהל מחזיקי הדת ומראשי ישיבת שערי השמים, שנסתלק לדאבון לב כל ישראל, מגישים אנו שיחת קודש עת ביקר בקו"פ אצל יבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

הראשונה לאחר המלחמה בפעלדפינג. בפערנוואלד כבר לא הייתי.¹¹

מרן שליט"א: באיזה מחנה הייתם עמו יחד? **הגרא"מ רוטנר:** בוואלד-לאגער מ'הילדארף' משך כל התקופה שמרן זי"ע היה שם.¹²

זכורני שערך סדר בליל פסח, בב' הלילות... ראו ניסי ניסים... אני גם זכיתי להדליק נרות באחד מלילות חנוכה (תש"ה) אחר שכולם כבר ישנו שם בצריף, עם מרגרינה... בלי שמן זית, בלי מנורה... והכנסתי את עצמי לסכנה, איך האב מיך איינגעשטעלט... והיה שמחה גדולה שזכיתי לכך, אבל יותר כבר לא יכולתי...

והרה"ק מבעלזא השיב: "לא, ספרים ללימוד". ענה רבינו הק': "מעט ספרים הבאתי, ועם האניה אי"ה, בשבוע הבא, יגיעו עוד". הרה"ק מבעלזא המשיך לשאול: "און ספרי תורה?" ורבינו הק' השיב שהביא גם ספר תורה, והוסיף: "כשבאתי באניה, קראתי בה, זהו ספר תורה יפה מאד, אם כי הסתפקתי בנוגע לנוסעים, אם אפשר להתפלל עמהם, אבל יהודי שבא להתפלל, הוא בחזקת כשרות, כך אני חשבתי". נענה הרה"ק מבעלזא: "א וודאי, א וודאי, א איד וואס קימט דאווענען, האט א חזקת כשרות".

¹¹ בחודש תשרי תש"ו עבר מרן זי"ע מפעלדפינג לפערנוואלד. ¹² במחנה זה שהה מרן זי"ע משך כשמונה חדשים, מאז חודש אלול תש"ד, ועד השחרור.

מרן שליט"א אחלו שוב בברכת מזל טוב (לרגל נישואי נכדו שיחי') והתעניין בשלומו וכו'.

הגרא"מ רוטנר: חסדי ה'... נזכרים מה'גוטע יארן' כשהייתי יחד עם אביכם מרן זי"ע... השנים חולפות להם... הרי אני זוכר את המקום כאן משנים קדמוניות וב"ה נהיה מקום וציבור גדול בליעה"ר. הולכים והולכים ברחובות הקריה וזה לא נגמר...

מרן שליט"א: ב"ה שהיה הזכייה... הייתם עמו גם בפערנוואלד?

הגרא"מ רוטנר: לא, הייתי עמו קודם לכן, בשעת המלחמה עצמה, במחנה העבודה, וגם בתקופה

¹⁰ משנה תורה להרמב"ם פ"ג מהל' ממרים ה"ג: אבל בני התועים האלה ובני בניהם שהדיחו אותם אבותם ונולדו בין הקראים וגדלו אותם על דעתם, הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם וגדלוהו ואינו זריז לאחוז בדרכי המצות שהרי הוא כאנוס.

¹¹ ראה בשו"ע הרב (סי' נה, סעיף יד): עברייך שעבר על גזירת הצבור שגזרו בנידוי וחרם, או שעבר עבירה שנתחייב עליה נידוי, מצטרף למנין עשרה לכל דבר שבקדושה, שנאמר בעקן (יהושע ז, יא) חטא ישראל, אע"פ שחטא ישראל הוא (סנהדרין מז, א) ובקדושתו הוא עומד, ולא יצא מכלל ישראל וכו'.

וראה בבטאון 'צאנו', על שיחת קדשו של כ"ק מרן זי"ע עם כ"ק הרה"ק מהר"א מבעלזא זצוק"ל: "אחר-כך שאל הרה"ק מבעלזא: הבאתם עמכם ספרים? ורבינו הק' ביר: וואס, ספרי תורה?

לאכול כל ימי הפסח^{כא}... היה פחד מוות בעת עריכת הסדר, והעמידו אנשים מבחוץ לשמור ולבדוק אם הרשעים מגיעים...

מֶרֶן שְׁלִיט"א: היה אז המעשה שהבריחו את הקמח למחנה...

הגרא"מ רוטנר: 'קמח שמורה' ממש... אירע נס שלפני פסח הפציצו את העיר לא רחוק מהמחנה, והדייטשן גייסו אסירים מהמחנה לפנות את ההריסות, ומצאו שם תבואה בתוך רכבת אחת שהופצצה^{כב}... אלא שטחינת החיטים היה מאוד קשה, לכן היו צריכים להביא גם קמח מוכן שמצאו שם בין ההריסות, כדין קמח מן

את גופו במשך שבעת ימי החג, כאשר לא יביא אל פיו אפילו פירור קטן של חמץ, וגם על איסור הנאה מחמץ אין בדעתו לעבור - ויהי מה.

אמנם הוא מצדו עשה השתדלות, ביחד עם שכנים ואחים לסבל, לצבור במשך החורף כמות לא-גדולה של תפוחי-אדמה, אשר השיגו ב"גניבה" והטמינו אותם ב"מחבואים" שונים, בחורים ובסדקים שאילתרו בפנים הצריף שהוחזקו בו - בין דרגשי השכיבה וכדו' - כדי שיהיה להם מה לאכול בפסח. אך הנה איתרע מזלם ובאחד הימים, כשהצוררים הגרמנים ימ"ש ערכו "ביקורת יסודית" וחפוישים בצריף, נתגלו להם ה"מטמונים" והחרימו אותם כליל. אעפ"כ לא היה הרבי דואג מאומה והשליך על ה' יהבו. "הרי אנחנו עשינו את שלנו" אמר "וה' הטוב בעיניו יעשה". האנשים שבקרבתו השתאו להיווכח יום אחד לפני פסח, בפרוס החג ממש, באיזה מדה צדק בגישתו. שכן: בלא שום הסבר הגיוני, וללא שום עילה נראית לעין, הטילו פתאום הממונים הרשעים על קבוצת יהודים שלמה, לקחת בידיהם מעדרים ואתים ולצאת אל השדות הסמוכים למחנה - שם יסייעו לערלים שכניכם בפתיחת מצבורים של תפוחי אדמה, שהוחזקו כל ימות החורף בחפירות מכוסות עפר. הודות למשימה שהוטלה עליהם, עלתה בידי האסירים להביא אל תוך המחנה בכיסיהם, באין רואה, כמות ניכרת של תפוחי אדמה.

^{כב} ראה בספר לפיד הראש (ח"א עמ' רלט): אולי לא יאומן כי יסופר, אבל רבינו זי"ע היה איתן באמונתו והכריז סמוך לפסח בביטחה גמורה, כי בודאי יסייעו אותו מן השמים לברך בליל התקדש החג על אכילת מצה ולאכול לכהפ"ח כזית של מצוה. כאשר יהודי מדוכא מעצורי המחנה שפך את יגונו מהיכן יהיה לנו כזית מצה לליל הסדר, הרגיע אותו הרבי באמירה חד משמעית, יהא לכן סמוך ובטוח, יהיה לנו. וכאשר התקרב המועד יומיים שלושה לפני פסח, והלה בא ושאל שנית איך נקיים את המצוה לאכול מצה, חזר והשיבו בקול בוטח, יהיה לנו. ר' משה אליעזר איינהורן ע"ה שהיה שריו בקירבתו נתכנס למשמע התשובה, וישאל במרירות, מהיכן נשיג מצה וכי יפתחו לנו ארוכות בשמים? אולם אדמו"ר זי"ע קרא גם לעברו באותה נעימה בוטחת, אתה תראה יהיה לנו.

והנה אירע נס גלוי. באותו יום עצמו הגיחו לפתע ממרומים להקות מטוסי קרב של המעצמות בנות הברית, אשר הפציצו עמדות אסטרטגיות של הגרמנים, ובין השאר פגעו פגיעות ישירות בתחנת הרכבת הסמוכה לוואלד-לאגער, וזו נהרסה כמעט לחלוטין. עם שוך ההפצצות גייסו הנאצים מבין שבויי המחנה שנים עשר יהודים ושלחו אותם לעבוד בפניו ההריסות של תחנת הרכבת ובניקוי מסילת הברזל. להפתעתם גילו היהודים בין הקרונות המופצצים מטען מפורז של חיטה. מיד הזדרזו וחפנו בהירות את הגרגירים איש מלוא כיסיו. למרות שהיו צפויים להיתפס ולהיענש חמורות על חטאם בגניבת מזון חרפו היהודים את נפשם והבריחו את האוצר היקר לפנים מתחומי המחנה.

סיפר לי בשעתו האדמו"ר מוישאואו, הגה"צ רבי חיים יהודה מאיר האגער זצ"ל בעל זכר חיים, שנמנה עם אנשי הקבוצה הזאת: אין לתאר את גודל השמחה שאחזה בכולנו למראה החיטים. הזמן היה קצר, עשינו את הכל בחשאי מפני הסכנה. החיטים נטחנו על ידינו בריחיים של יד, פשוטו כמשמעו, היינו כותשים כל חיטה כמו ידינו באמצעות אבנים קטנות עד אשר דק לקמח, וכאשר הגיע בלילה תור אפיית המצות ידענו כולנו בדיקור קמח מסכנים בפעולה זו את החיים. היה צורך להעלות

מֶרֶן שְׁלִיט"א: מֶרֶן אַדמו"ר זי"ע גם הדליק שם נרות חנוכה...

הגרא"מ רוטנר: במסירות נפשי^ט.

מֶרֶן שְׁלִיט"א: זה היה במנורה של עץ, ובכל לילה היו שומרים שהאש לא תגע במנורה, אבל בשבת חנוכה לא היו יכולים לשמור ונתפסה האש במנורה וגרמה לשריפה קטנה, ואז הבחין בזה הקאפו והשליך את המנורה החוצה...

הגרא"מ רוטנר: היה זה מסירות נפש, ראו ניסי ניסים... אני זוכר גם את פסח... דאגו למֶרֶן זי"ע קצת קארטאפ"ל למשך ימי החג, חוץ מזה לא היה שם מה

^ט ראה שפע חיים (חנוכה, מאמר קיב): ובכל דור ודור אנחנו חייבים להודות, ואילו פינו מלא שירה כים אין אנחנו יכולים להודות על מה שאנו יכולים ללמוד תורה ולעבדו ולשמור מצותיו. ובפרט בדור הזה, וביותר אלו שהיו כלואים במחנות העבודה אצל אותו רשע ימ"ש, שתמיד הם חייבים להזכיר לעצמם איך שיצאו מאפלה לאורה ולא יחשו מלהודות לה' על כך.

באמת גם שם בעמק הבכא לא רפו ידינו, ואלו שהחזיקו באמונה הקדושה לחמו בכל הכוחות על שמירת יהדותם. כמה שבועות לפני חנוכה כבר דאגנו מהיכן נשיג מנורה לקיים בה מצות הלילות, ואחרי הרבה השתדלות עלתה בידי לשכנע את הקאפו היהודי לשבץ אותי במקום עבודה של ניסור וחיתוך העצים. הקאפו הראשי היה גוי רשע ואכזרי, וכששאל אותי אם אני מומחה בעבודה זו, אמרתי שאכן בכך עבודתי מאז, ונכנסתי שם ועמדתי כל היום עם כלי עבודה בידי להחליק את העצים. בעזרת כמה בחורים צעירים הצלחנו לייצר מנורה של עץ, ומבלי פח או מתכת ברשותנו נקבנו חורים בתוך העץ על מנת להדליק בתוכם. ועלתה בידינו להוציא שמן זית מן המטבח של אנשי ה.ס.ס. בהעלם עינים וידיעתם. ובלילי חנוכה קיימנו מצות הדלקת נר חנוכה למראה עיני רבים מהאסירים שנתאספו והגיעו לצריף שלנו, והעמדנו שומרים בחוץ להתריע אם יגיעו המפקדים הרשעים ימ"ש, ובחסדי ה' ונפלאותיו לא הגיעו כל משך זמן ההדלקה. כל זה היה רצוף נסי נסים, דאילו היו הרשעים תופסים אותנו במעשינו מי יודע מה היה לנו, ועל כל נס ונס עלינו להודות להשי"ת.

^כ ראה שפע חיים (חידושים ופלפולים, חנוכה, סימן קעז, בהערה): בהתבונני בזה ראיתי הלכה ואזכיר מעשה שהיה אצלי הלילה הזה לפני ל"ו שנים, בהיותי במחנות העבודה אצל הרשעים ימ"ש. בדרך כלל היה כל אחד משתדל שם בקיום המצוות כפי מדת האפשרות, ובתכנון מראש. כשש שבועות לפני ימי החנוכה השתדלתי ופעלתי אצל הקאפ"ו לשבץ אותי במקום עבודה בתוך המסגריה של עצים, ושם נועצתי יחדיו עם כמה מהעובדים היהודים היחידים הצידה כמה חתיכות עץ בשביל עשיית מנורה. כמו כן בשכנו מעובדי המטבח שבהעלם עין הרשעים יביאו לנו שמן זית מזמן לזמן. כך בחסדי ה' עלתה בידינו להדליק נר חנוכה כדת, בברכת שעשה נסים בזמן הזה ושהחיינו וקיימנו, כאשר למרבית ההפתעה נקבצו ובאו קהל רב מן אסירי המחנה, ביניהם רבים שכבר מזמן נתרחקו מדת משה יהודית והתבלבלו, וכולם נעמדו לשמוע ולראות הנרות הללו קודש הם. במשך לילות החול עוד עלתה בידינו איך שהיא לסובב את הפתילה אילך ואילך במשך זמן הדלקתה, שלא יאחז האש במנורה, אבל בליל שבת קודש, שחל בו אז ליל ו' דחנוכה, מכיון שלא יכולנו לטלטלה עלתה בה האש וללהב יצאתה, מיד הגיע הקאפ"ו והשליכה החוצה אל תוך השלג, ובשתי לילות האחרונות כבר לא עלתה בידינו לקיים מצות הדלקת נר חנוכה. בהיות והלילה הזה הוא יום השנה לאותו מעשה, חשבתי לנכון לספר זאת בקהל רב ליתן שבח והודיה להשי"ת.

^{כא} ראה בספר לפיד האש (ח"א עמ' רלח): כיון שהתקרב ובא חג הפסח תש"ה, התכונן אדמו"ר זי"ע לחגוג את "זמן הרתוננו" בתוככי מיהלדארף - ב"מוחין גדלות" ובהארה של "מורא גדול זו גילוי שכינה" - כמי שבכלל אינו שת לבו לאזיקי המאסר והעבדות, אשר הנאצים ימ"ש כבלו אותו בהם, ומי כמוהו בן-חורין. בבטחונו בה' הטוב לא הציקה לו כלל הדאגה, איך לקיים

לעשות מלאכה בשבת...

היה לו גם סיעתא דשמיא מיוחדת שקיבל תפוחי אדמה לאכילה...

הגר"ב מוטצען: בראש השנה (תש"ה) גם הייתם אצל מרן זי"ע במחנה?

הגרא"מ רוטנר: בר"ה לקחו אותי לעבודה, ולכן לא הייתי עם מרן זי"ע. למרות שהייתי אתו באותו מחנה, אבל לא באותו בלוק, ולכן לא היינו כל הזמן בסמיכות זה לזה.

ביום הקדוש אירע לי נס, שכאשר חזרתי מהעבודה בערב יום כיפור קיבלתי מכה חזקה ברגל, וממילא שחררו אותי מעבודה למחרת, וכך הייתי יכול להתפלל את תפילות יום הקדוש עם מרן זי"ע...

כמובן הרגשתי שמחה גדולה על המכה שקיבלתי ברגל...

הגר"ב מוטצען: מרן זי"ע אמר אז דרשה?

הגרא"מ רוטנר: הוא אמר דרשה במחנה בליל יום כיפור לפני כל נדריי. זה היה בל יתואר, מרן זי"ע עמד ודרש לפני שבויי המחנה כאילו נמצא בתוך בית הכנסת בעירו, ומי שם במחנה היה לו מוח לשמוע דרשות...

הגרא"מ רוטנר: בתחילת המלחמה הייתי מיועד להריגה רח"ל, כאשר כבר לקחו אותי לקרימוטרום, אלא שדרכם של הרשעים היה להמית 3000 איש בבת אחת, ואילו אנחנו היינו שם רק 1500 איש, ומשהו לא הסתדר להם בחשבון, לכן שלחו אותנו חזרה לעבודה, וכך ניצלתי...

מרן שליט"א: למי שהיה מיועד עבורו מן השמים להישאר בחיים, נשאר בחיים...

הגרא"מ רוטנר: הייתי במחנה ממש בסכנת חיים, כאשר רגליי קפאו מקור, ונפסק זרימת הדם בתוך הגידים, כי הרי היו הולכים יחפים על השלג...

אחרי המלחמה, הייתי בבית החולים, והיו שם פרופסורים הכי גדולים, והם אמרו שצריכים לקטוע את רגליי רח"ל כיון שלא זרם לי כלל דם ברגליים, רגליי היו מלאים עם בקעים והיו לי יסורים גדולים, אבל ה' עזר ונשארתי עם הרגליים...

^{יד} ראה בספר לפיד האש (ח"א עמ' רכו, הערה 36): בשם הרה"ח ר' אברהם איידליס ז"ל: לא ידענו במיהלדארף אימתי יחול בדיק נר א' דחנוכה, הרי היינו מנותקים מכל וכל... הסתפקנו אם חודש חשון היה מלא או חסר... הלכנו איפוא אל אדמו"ר זי"ע והוא התיישב בצריפו עם גזיר פחם בידו אחת ששימש לו במקום עפרון, ועם קרעי נייר של שק מלט בידו השנית, והתחיל לרשום עליהם מספרים ולחשב חשבונות על פי הזכרון (כהתאם למפורט בטור אורח חיים, סימן תכח), והגיד לנו בכירור באיזה יום בשבוע יחול כ"ה בכסלו...

^{יב} ראה בספר לפיד הראש (ח"א עמ' רלג) מזכרונות הרה"ג ר' יעקב אליעזר דירנפלד זצ"ל: במרוצת השנים כבר נשכח ממני תוכן הדברים במילואם, אבל הרושם העז של הדרשה עודנו חי בקרבי. הדרשה היתה כלילת חידוש ופלא... באוירת מיהלדארף האנשים איבדו מזמן את המחשבה והדעת... אם לא את שפיות הדעת... כל המחשבות חגו על ציר הכאבים והסבל, איך אפשר להקטין את עוצמת הכאבים או להשיג עוד קצת אוכל ולהציל את החיים... והנה לפתע שומעים את הרבי מדבר על ענינים רוחניים, על יהודי ואלקיו, כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ד' תטהרו... הוא דיבר על מושגים וענינים שבכלל לא היינו מסוגלים אז לחשוב עליהם בכוחות עצמנו...

השוק (עי' טור ושו"ע א"ח סי' תנ"ג ס"ד), אח"כ פעל מרן זי"ע אצל הבלוק-עלצטער של אחד הבלוקים בסמיכות, שהיה לו בבונקר שלו פלטה לחימום, והסכים שיאפו אצלו המצות, למרות הסכנה העצומה.

וכך לשו מן הקמח עיסה, ועשו מצות קטנות, ואח"כ אפו המצות על הפלטה, כי לא היה שם תנור רגיל. הרב מטשעביץ זצ"ל לא התיר להשתמש ברוסלאנד עם פלטה לצורך אפיית מצותי, אבל אצלנו בתוך המחנה לא היה שייך לאפות באופן אחר...

היה פחד גדול לפני עריכת הסדר, כי היה אסור להתאסף. לכן הלכו בערב פסח לממונה על הבלוק, הוא היה גרמני, לא מהס.ס. אלא אסיר בעצמו, ואמרו לו שרוצים לעשות קומזיץ ולהזמין אותו... הוא שאל אם יהיה לשתות 'שנאפס', וכשאמרו לו שלא יהיה, אמר שאם כן לא יבוא להשתתף... והיתה שמחה גדולה שמצד אחד הממונה יודע על הקומזיץ ולכן לא יחשוד בכלום, ומצד שני הוא עצמו לא יבוא...

ערכו שני סדרים. מרן זי"ע אמר את כל ההגדה של פסח בעל פה, וכן השתתף שם האדמו"ר מווישאוו זצ"ל.

היה עוד ענין, שרצו לברר את קביעות החדשים ומולד הלבנה בחודשי כסלו טבת... סייעתי אז למרן זי"ע בעריכת החשבון...

מרן שליט"א: ספרו שמרן אדמו"ר זי"ע כתב וחשבן על גבי חתיכת שק של מלט את סדר החדשים...

הגרא"מ רוטנר: הייתי אז בבחרותי, ובמוחי הצעיר שלטתי היטב בסדר קביעת החודשים, וכך יכולתי לסייע בעדו...

מרן זי"ע היה בוחר לעבוד במשמרות הלילה, אף שהיה יותר קשה לעבוד בלילה מחמת הקור המקפיא, מכיון שאז היה יותר אפשרויות להתחכם ולהתחמק מלעשות מלאכות בשבת, ובזכורני שפעם אחת נתפס על כך וקיבל מכות נמרצות...

אחר כך סדרו לו עבודה במתפרה לגרביים, שם היה יותר קל להתחמק מלעבוד בשבת, וכך לא הצטרך

אש בתנור שהכשרנו בצריף למטרתנו, והימים ימי ההרעשות האמריקניות, כל ניצוץ מתעופף בחוץ היה מתפרש על ידי הגרמנים כאיתות למפציצי האויב ונחשב לסאבוטאג', אם ניתפס חלילה אחת דתנו ליהרג. ע"כ.

וראה שפע חיים (חנוכה, מאמר קה): גם בשנות ראינו רעה תחת יד הצורך ימש"ו קיימנו מצוות עד כמה שעלתה בידנו, אפילו מצות אפינו שם כשבידינו נטחנו החטים ובדרך לא דרך הצלחנו להוציא תנור מרשות הרשעים, ואכלנו מצות מצוה בליל פסח... וראה עוד שם (מאמר קיב): בפסח לא אכלתי חמץ ולא בא לחם לפי במשך תשעה ימים, החל מערב פסח בחצות ועד אחרי אחרון של פסח...

^{יג} עי' שו"ת דובב מישרים (ח"ד סי' ס"ח) וז"ל: בדבר אפיית מצות על הבלעכין, נראה דאינו נכון, וסמוכין לזה מדברי הר"ש (פ"ד דמכשירין מ"י) דבתנור חום התנור מסבבן משא"כ במדורה ע"ש, וא"כ ממילא יש לחוש שמחמץ במקום שאינו מסבב החום. ועיין בתוס' פסחים (ע"ה ע"א סוד"ה וגרפו) שהביאו מירושלמי (שם פ"ז ה"א) דפעולת התנור הוא לצרף חום הגחלים ע"ש. ואף באופן שהתנור בחוץ וצריך להוליך המצות בחוץ תחת חום השמש, עכ"ז נכון יותר לאפות בתנור, אך ע"ז יש לדקדק ולהשיג שלא יהא הלישה וההליכה לתנור נגד השמש, עכ"ד.

גלות גלות] כמה שעות משך כל הלילה (א' גאנצע נאכט'), מתוך כיסופין וגעגועים שאין לתאר...
הגר"ב מוטצען: אחרי המלחמה נשאתם בפעלדפינג?
הגר"מ רוטנר: שם הייתי אחרי השחרור, אני נשאתי שם גם אחרי שמרן זי"ע כבר עבר לפערנוואלד.
 זכורני שמצאתי שם גמרא ישנה, מסכת זבחים, ולמדתי בחברותא עם כ"ק האדמו"ר רבי הערשלי מספינקא זצ"ל. הקב"ה עזר לי שיכולתי לחזור ל'המזבח מקדש', היה תענוג... היום צריכים שייעג גמרא...
מרן שליט"א: מי שלמד קודם למד אחר כך...
הגר"מ רוטנר: רק זאת בקשתי מהקב"ה, שישמור אותי מכסף...

מרן שליט"א: מתי עליתם לארץ ישראל.
הגר"מ רוטנר: עליתי עם העליה השחורה. אחר שנתפסנו על ידי האנגלים, הם הכניסו אותנו למחנה בקפריסין, שם היה נורא מאוד, אפילו יותר גרוע מאצל הגרמנים ימ"ש, אמנם לא היינו צריכים לילך שם לעבודה, אבל הם נתנו לאכול רק פעמיים בשבוע חתיכת לחם שהיה מלא שרצים, ולא היה שייך להכניסו לפה... כשזכיתי אח"כ להגיע לארץ ישראל כבר כמעט לא הייתי חי. וזה כבר היה אצל הג'וטע ענגלענדער'...
מרן שליט"א: ימח שמם...

הגר"מ רוטנר: הרה"ק מוהר"א מבעלזא זי"ע היה מכנה את הרשע הגרמני ימ"ש 'די משוגענע הינט', אבער אלע גויים האבן מיט געהאלטן... הם שרפו בכל יום כעשרת אלפי יהודים למוות רח"ל, ובעת ההפגזות של הצבאות בגרמניה האם לא היו יכולים להפציץ גם את הקרימוטוריום?, הם לא רצו...
מרן שליט"א: הם הפציצו רק מסביבי...

הגר"מ רוטנר: כל האומות היה להם חלק במלחמה הזו נגד היהודים...
 זכורני שמרן זי"ע פירש לאחר המלחמה את הפסוק (תהלים קמ"ט, ז) לעשות נקמה בגויים תוכחות בלאומים וגו', שהקב"ה יעשה נקמה בכל הגויים, ותוכחות בלאומים, שהקב"ה יוכיח שכל הלאומים היו בעצה אחת נגד ישראל, לעשות בהם משפט כתוב, ואם תאמר שישנם גם גויים הגונים חסידי אומות העולם שלא הרגו יהודים, לזה אמר 'הדר' הוא לכל 'חסידי',

אף אחד לא העלה אז בדעתו שהרשעים הללו לא מעוניינים בכלל בהצלתנו. אדרבה, הם היו חרב ביד שונאינו, כמו שבעצמי נוכחתי לראות פעם אחת. זה היה ביום פסח שני, שחל ביום ששי האחרון לפני שהשתחררנו [השחרור היה ביום שני שלאחר מכן], כשהוציאו אותנו ממחנה העבודה, במטרה להובילנו אל מחנה ההשמדה שבאסטרייך. בנתיים הופצצו כל הדרכים ולא היתה אפשרות להמשיך בנסיעה. הרשעים ימ"ש העמידו בכוונה מיוחדת את הרכבת שלנו סמוך לרכבת צבאית שלהם, וכששמעו קולות מטוסי הקרב, יצאו אנשים מתוכנו לשטוח על הרכבת שלנו את בגדי האסירים שלבשנו, בגדים לבנים עם פסים שחורים, כדי שהטייסים יראו שברכבת זו לא נמצאים גרמנים אלא יהודים אסירים. הרשעים הללו הפציצו והחריבו דווקא את הרכבת שלנו, ובקרון שלי לבד נפלו אז שישים הרגומים הי"ד [אותי השאיר ה' בחיים ברוב רחמיו]. פעם אחת הפציצו הרשעים בתוך המחנה, והיו שם עשרות פצועים.

היה שם רופא יהודי אחד, והוא טען שאף שהגידים שמעבירים את הדם לרגליים קפאו, אבל בתוך הבשר ישנם גם גידים דקים מאוד, ועדיין יש תקוה שעל ידם ימשיך זרימת הדם בגידים הקטנים עד שיתרפאו שאר הגידים, והוא עשה לי עיסויים מהגוף למעלה ליד הראש, ולאט לאט גרם לזרימת הדם שירד למטה עד הרגליים, ובכך נכנס בהם חיות, והתחלתי להרגיש את הרגליים, עד שהבראתי בחסדי ה'...

הרופא הזה שטיפל בי למד רפואה בשנת 22 למנינם, והרופא שלימד אותי שאל אותו פעם למה אינו מגיע ללימודים בימי ששי, אז סיפר לו הרופא המתלמד שהינו יהודי, ולכן בימי ששי הקצרים אינו יכול לבוא מחמת שבת הקרבה, אז אמר לו הרופא שלימדו, שאם כך ילמד אותו דבר שעדיין לא לימד לאף אחד אחר, ואז לימד אותו היאך לעשות עיסוי שיכול להוריד את הדם מהמוח עד לרגליים למטה, וזה היה מומחיות גדולה...
 אם הקב"ה נתן לי חיים, צריכים לנצל זאת לעבודתו ית"ש... כשמברכים ברכת "שעשה לי כל צרכי" אין יודעים בכלל מה זה כולל, לא כולם יכולים להבין זאת...
מרן שליט"א: כמו שלאחרונה מבינים יותר את פירוש מאמרם ז"ל (ב"ר יד, ט) "על כל נשימה ונשימה תהלל קה"א... אלו שסבלו לאחרונה מהמחלה המתפשטת...
הגר"מ רוטנר: ה' ישמרנו.

מרן שליט"א: גם אני סבלתי מזה קצת... רואים שהנשימות אינם דבר הבא מאליו...
הגר"מ רוטנר: אביכם מרן זי"ע בתקופה שלאחר המלחמה עבד יומם ולילה עבור תקומת כלל ישראל... ער האט אוועק געשטעלט די אידישע דור... נסע ממקום למקום לקרב את האודים המוצלים מאש לדרך התורה ומצוות, אמר להם דרשות, הוא החזיר אותם בתשובה, וקירב אותם להשי"ת, הקים בשבילם ישיבות ובתי חינוך בשביל הבנים והבנות, לא שייך לספר ולתאר מה שעשה שם במסירות נפש יומם ולילה...

הגר"ב מוטצען: הייתם עמו בשבת הראשונה לאחר השחרור?
הגר"מ רוטנר: אני זוכר בליל שבת הראשונה לאחר השחרור, שבילל שב"ק זימר מרן זי"ע הפסוק (תהלים נה, ז) "מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה" [בניגון

¹⁰ ראה מדברי מרן זי"ע (שפע חיים, דרשות חורש"י תשמ"ב, פרשת קרח): בהזדמנות זו יש מקום להתוודות על טעותנו. כשהיינו במחנה והמפציצים של מדינות בנות הברית טסו מעל ראשינו, ליווינו אותם במבטי הערצה, כששפתותינו ממללות פסוקי יברכך ה' וישמרך. כשהשמיעו במחנה קול התראה שעומדים להפציץ את האזור, שמחנו בלבנו על עצם הדבר שנוגשנו הנאצים ימ"ש'ו ברחו על נפשם ועזבו אותנו קצת. אנו היינו בין כה בסכנת חיים, וההפסקות הללו שימשו לנו רגעי מנוחה קצרה, לחלץ עצמותינו העייפות והמדוכאות, ואף לנתינת תנומה קצרה לעפעפינו, אחרי שאמרנו וידוי ופסוק בידך אפקיד רוחי וגו', במחשבה שאם נמות, תהא מיתתנו כפרה. יותר מכך שמחנו, מתוך מחשבה מוטעית, שאנשי ההצלה כבר מגיעים להוציאנו מן המצר.

שלא יסעו חזרה הביתה לעריהם וכפריהם, כדי שלא יאבדו ח"ו, מכיון שלא נשאר שם זכר יהודי. הוא עבד יומם ולילה כל השבוע לאסוף את הבחורים וגם הבנות מכל המחנות שיתאספו יחד, והקים להם בתי חינוך, וכן עסק אז הרבה בקבורת המתים בכל המקומות, וכן בהכשרת שאר המחנות שיהיו שם מטבח כשר וכו'. היו כמה שנסעו עמו וסייעו בעדו, לי לא היה הכח...

אני זוכר בדרשותיו שהיה מעורר נגד אלו שאומרים על דברים מסוימים שזה היה שייך רק פעם, אבל עכשיו זה אחרת ח"ו...

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר ז"ע לא סבל שאומרים שהיום העולם שונה מפעם, ואמר שזה אותו דבר ואין לשנות בשום דבר...

*

הגרא"מ רוטנר שאל אם אין מצלמים שם תמונות: העולם כ"כ לקוי בזה...

מרן שליט"א: א קראנקע וועלט...

הגרא"מ רוטנר: זהו טומאה ממש... שגעון... יצר הרע... זהו דבר חמור מאד, כמבואר ביערות דבש (חלק א, דרוש ב) על חומר הענין^{כט}.

מרן שליט"א: זקני הרה"ק מרודניק ז"ע הקפיד שלא יצלמו אותו. פעם אחת אירע שהוכרח להרשות שיצלמו אותו, כשיצא החוק בשעת המלחמה שכל

מלשון הידור, וחסיד מתנהג בהידור לפני משורת הדין, ולכן כהידור מצוה יעשה הקב"ה כלה בכל הגויים ממש^{קכ}...

מרן שליט"א: באגרא דפרקא (אות רי) גם מפרש בפסוק זה תיבת 'הדר' מלשון 'הידור', ובאופן אחר לדרכו^{קכ}.

מרן שליט"א: כשרואים את התקומה לאחר המלחמה, רואים את קיום הכתוב (עזרא ט, ט) ובעבודתנו לא עזבונו אלקינו ויט עלינו חסד.

הגרא"מ רוטנר: ה' עזר... לא נאבדנו...

מרן שליט"א: ליידער היו הרבה שנאבדו... ומי שעבר כל זאת היה במדרגה מיוחדת...

הגרא"מ רוטנר: ה' עזר, מיר האבן זיך נישט פארלוירן... לפני שמרן ז"ע עזב את פעלדפינג נפרדתי ממרן ז"ע, ובירך אותי, ובין הדברים אמר לי, 'איך בין שוין פארפאלן', אבל אתה עדיין צעיר לימים, ובעזרת השם תזכה להתחתן ולהקים דורות...

העיקר הוא שצריכים להודות לה' מתוך נחת ושמחה. **הגר"ב מוטצען:** בפעלדפינג היה מרן ז"ע יושב עם הבחורים בשבתות וכו' ומדבר בפניהם?

הגרא"מ רוטנר: בשבת היה עורך שלחנו משך שעות ארוכות, אבל הישיבה פתח רק אחר כך בפערנוולד.

במשך כל השבוע היה עסוק יומם ולילה בנסיעות ממקום למקום, כדי לקבץ נדחי ישראל שיתאספו יחד לחסות תחת כנפי השכינה, והפציר בכל הבחורים

הימים דרבנן, ובאם יקנה אתרוג הדר לא יהיה לו האתרוג הזה רק ליום ראשון, ובאם יקנה שאינו הדר כ"כ, יהיה לו האתרוג הזה לכל הז' ימים, יותר טוב לקנות ההדר ליום ראשון, הגם שיתבטל ממצוה דרבנן, כיון דהידור מצוה ג"כ דאורייתא, וגם בשתי מצות דאורייתא ואי אפשר לקיים שתיהן כשיעשה אחת מהם בהידור, י"ל דמוטב שיעשה אחת מהן בהידור הגם שיתבטל משניה, כיון דגם ההידור הוא מצוה מן התורה.

וזה מה שנ"ל לפרש, רוממות א"ל בגרונם וחרב פיפיות בידם, לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאומים, לאסור מלכיהם בזיקים ונכבדיהם בכבלי ברזל, לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו וכו', דיש להתבונן האיך שייך הדר הוא לכל חסידיו להענין שלמעלה, והנראה, דהנה לעשות בהם משפט כתוב, היינו לקיים המצות שנתנבא הנביא (יחזקאל כה, יד) ונתת את נקמתי וכו' כמ"ש רש"י, והנה מצוה עלינו לקיים המצוה לשבוע חרבינו מדם חלליהם, והנה נאמר חרב פיפיות בידם לקיים המצוה, והנה אמר עוד זאת יעשו, לאסור מלכיהם בזיקים ונכבדיהם וכו', הנה בזה הוא שהות רב ויתבטלו בזה מצות חרב, שבשעה הזאת היו יכולין להרוג הרג רב בחרב, אך הוא משום הידור מצוה לא סגי להו בחרב גרידתא, רק באסור בזיקים ובברזל, הגם שיתבטלו בזה מהריגת שאר הרוגים, דמצוה הוא. וזה שסיים הד"ר הוא לכל חסידיו, הוא ההידור מצוה להחסידיים אשר טוב להם לקיים המצוה האחת כתקנה בהידור, נ"ל.

^{כט} ראה שם בתוך הדברים: מאד יש להזהר מבלי להיות בתוך ביתו פרצוף וצלם וכו' ואפילו צורה מצויירת בכותל יש להיזהר, כי אין לך צלם ודמות דלא שריא ביה רוח רעה וכו', מחבלים ומשחיתים יביאו הבית, ואלמלא נתנה רשות לעין לראות היו חרדים ולא היו יודעים מה לעשות מרוב פחד וכו'. ועי' בשאלת יעב"ץ (ח"א, סימן קע); שו"ת דברי מלכיאל (חלק ג סימן נח); פתחי תשובה (יו"ד קמא ס"ק ז).

^ל ראה שפע חיים (דרשות חורש"י תשמ"ב, פרשת חיי): זכרני מכ"ק אאמו"ר ז"ע, שכל ימי חייו לא הרשה לצלם אותו, וכשנסע למקומות אחרים מינו שוטרים מיוחדים להשגיח שלא יצלמוהו. לפניו מן החדר עד שעבר שבעה עשר חדרים, עד שהגיעו לפתח חדר אחד יפה ומהודר, וכשפתחו ראה הרה"ק

^{קכ} וראה עוד מה שסיפר הגה"צ גאב"ד מאטעסדארף זצ"ל למרן שליט"א (בצילא דמהימנותא, מט"מ תשע"ה): במשך תקופה התאכסן אז מרן ז"ע בבית הנגיד ר' ישראל זופניק ז"ל בויליאמסבורג, והשתתפתי כשהתקיים שם פעם סעודת ראש חודש, ושמעתי אז מפ"ק שאמר כי בתקופה שהיו במחנות היו בטוחים שאם ימצאו חייל גרמני ירצחו אותו בידים, אבל כמה ימים אחרי השחרור, כאשר היה ביכולתם לעשות זאת, לא היה שום יהודי שהרג במו ידיו, כי בני ישראל מטבעם אינם יכולים לעשות כן ואין אצלם מדת אכזריות כזו. אמנם אם כן היאך ינקמו בגויים על כל מה שעשו, אלא בהכרח שהקב"ה יסבב שהגויים בעצמם יהרגו וירצחו אחד את השני. וביאר זאת בכתוב (תהלים קמט, ט) 'לעשות בהם משפט כתוב', שהגויים בעצמם יעשו משפט בינם לבין עצמם, וסיבת הדבר כי 'הדר הוא לכל חסידיו', שבני ישראל אינם מסוגלים לעשות מעשה כזה.

והוסיף, שיש מקור לזה בחתם סופר (תורת משה, פרשת בלק, ד"ה וכעין זה פרשתי) שמפרש הכתוב (דברים לב, מג) הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו, דלכאורה אם בני ישראל יהרגו את אומות העולם איך יוכלו לבנות אחר כך את בית המקדש, והלא הקב"ה אמר לדוד שלא יוכל לבנות את בית המקדש כי שפך הרבה דמים (דברי הימים א כב, ח). לכן בהכרח שהקב"ה יסבב שהגויים בעצמם יהרגו אומה אחת את חברתה, וכך יוכלו בני ישראל לבנות את מקום המקדש והמזבח. וזהו שאמר הכתוב, ונקם ישיב לצריו, שהנקמה בגוים תבוא על ידם בעצמם, ועי"ז וכפר אדמתו עמו, שיוכלו לבנות את בית המקדש שמכפר עליהם.

^{קכ} ראה שם: גמרא ברכות (נא, א) אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ראשונים שאלו שמאל מהו שתסייע לימין (בכוס של ברכה), אמר רב אשי השתא דראשונים לא איפשטא להו אנן נעביד לחומרא. הנה הביא זה הרי"ף ז"ל לפסק הלכה. ולכאורה קשה למה נעביד לחומרא, הרי ספיקא דרבנן הוא. ותיירץ בדברי תורה, דהידור מצוה דאורייתא הוא, זה אלי ואנוהו, ולפי"ז יש ללמוד מכאן, דמי שנזדמן לפניו ב' מצות אחת דאורייתא ואחת דרבנן, ובאם יעשה המצוה דאורייתא בהידור לא יוכל לעשות האחרת דרבנן, כגון אתרוג ביום ראשון דאורייתא, ובשאר

הגרא"מ רוטנר: זהו יצר הרע...

*

הגרא"מ רוטנר: אחי (הגה"צ הרב מחליסה) זצ"ל למד בישיבה בנייטרא...

מרן שליט"א: שמעתי זאת ממנו בעצמי.

הגרא"מ רוטנר: הוא למד תחילה בחוסט, אצל הגה"ק מהרי"צ דושינסקיא זצ"ל, וכשהוא עלה לארץ ישראל עבר אחי ללמוד בנייטרא^ב.

גם אני כשעליתי לארץ ישראל למדתי בישיבה אצל מהרי"צ דושינסקיא זצ"ל.

מרן שליט"א: לאנגע געזונטע יארן, און איר זאלט קעגן גיין משיח צדקנו.

הגרא"מ רוטנר: אמן, מתוך נחת. ונפרדו לשלום.

שנים הרבה הייתי פעם אצל מרן זי"ע באחד מלילות חנוכה, ובדברי האגדה אמר

אחד חייב לשאת תעודה עם תמונה, ולאחר פטירתו היתה תמונה זו היחידה שנשארה ממנו, וכמובן שהיתה חשובה מאוד אצל בני המשפחה, אולם בימי השבעה בא לשם דודם הרה"ק רבי שלום מניסקא זצ"ל, ושאל אם נשארה תמונה כלשהי מאחיו, והראו לו את התמונה היחידה. והוא נטל את התמונה וביקש שלא יתרעמו עליו, ובאומרו זאת השליכה אל האש ושרפה. והוסיף לומר, תאמינו לי שזהו נחת רוח לו... אבל מרן אאדמו"ר זי"ע אמר, דכיון שממילא יש כבר תמונות ממנו, ואין שליטה על זה, לכן אינו מקפיד יותר. הגרא"מ רוטנר: יש סיפור מהרה"ק מהר"י מבעלזא זצ"ל שצוה לשרוף ציור של אביו הרה"ק מהר"ש זי"ע^א. הגר"ב מוטצען: הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל הקפיד על זה?

הגרא"מ רוטנר: בוודאי.

מרן שליט"א: יש שרוצים לחלק בין ציור לתמונה...

בחצרות קדשינו

רשמי הוד משבת התאחדות 'זכרוננו' המרוממת בארה"ב

בהשתתפות כמאה מאנ"ש בני שישים ומעלה בארה"ב

בראשות הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א

הריבוי כאן 'גם' יחד? אלא שלפעמים מדמים שצריך לפעול גדולות ונצורות מכל כינוס והתכנסות שבת אחים, אולם זה לא נכון ולא מחויבים לפעול, כי לפעמים עצם ההתכנסות יחד, עצם הישיבה בצוותא, ביחד בדיבוק חברים 'גם' יחד' זוהי כבר המטרה הנעלה.

"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים 'גם' יחד" - פתח פיו בחכמה הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א לבאר את דבר השבת בעת משא פתיחת השבת קודם קבלת שבת, וביאר את שפירש כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שהרי ידוע ש'גם' בא לרבות, ומהי

שלו, ומעתה היות שהוא יודע שזה יהיה בודאי חשוב בעיניו, על כן נותן לו התמונה במתנה למען יעמוד ימים רבים לאות קשר אהבתם. אמנם כשהגיע התשורה לבית הרב התעצב מאוד אל לבו, כי לא ידע מה לעשות עם תמונה זו, כי אם יקיים התמונה, אולי ירע הדבר בעיני אביו הקדוש בעולם העליון, כי לא ראה דבר כזה מעולם אצל הצדיקים, ואם יאבד התמונה מן העולם אולי יבוא האדון איזה פעם להתפאר ולראות התמונה ויתודע שאיננה, אולי חס ושלום יתכעס על אחינו בני ישראל ויכל לצמוח מזה איזה ענין רע ליהודים שהיו דרים בנחלאותיו, ומגודל הצער לא היה יכול לעבוד עבודתו והלך אנה ואנה, עד שנרדם ובא אביו הקדוש בחלום והגיד לו כי לא יפחד כלל רק תיכף ישרוף את התמונה כי רע בעיניו בעולם העליון כל זמן שיש תמונה בזה העולם ויש לו צער מזה על כן ימהר לשרפו, וכל זה היה סיבה מאת ה' יתברך שתגיע התמונה לידו כדי שיוכל לסלקה מן העולם, ומבטיחו שלא יעלה על לב האדון כלל וישכח לגמרי וכן עשה, ולא זכר האדון הדבר מעולם וישכחהו.

^ב וראה בבצילא דמהימנותא (תזריע תשע"ו) מה שסיפר בנו הרה"ג רבי נחמן רוטנר שליט"א אב"ד חליסה: אבי זצ"ל היה תלמיד של הגה"ק הרב מנייטרא זצ"ל, ובכל פעם שהיה בקרית צאנו היה עולה גם אל הרבנית (תליט"א) לומר גוט שבת. באמרו, א טאכטער פון מיין רבי'... הוא היה חוזר ומספר רבות על התפילות נוראות ההוד של הרב מנייטרא... בבכיות ובהתלהבות... אבי זצ"ל סיפר, שפעם היה שם בישיבה בנייטרא בחור שבא מבית חסיד, והתפלל בלי גארטל, והרב מנייטרא הקפיד עליו ואמר, אכן גם אני מתפלל בלי גארטל, אבל מי שבא מחסידישע שטוב מחוייב להתפלל עם גארטל.

תמונה גדולה ציור ידי אומן נפלא מפני קדשו של אביו הרה"ק השר שלום זי"ע, וסיפר לו האדון כי בחיים חיותו של אביו הביא ממרחקים צייר משובח ומפורסם ושילם לו הון רב כדי לעשות ציור איש הקדוש שהפליא פלאים רבים במחוז שלו, ומעתה היות שהוא יודע שזה יהיה בודאי חשוב בעיניו, על כן נותן לו התמונה במתנה למען יעמוד ימים רבים לאות קשר אהבתם. אמנם כשהגיע התשורה לבית הרב התעצב מאוד אל לבו, כי לא ידע מה לעשות עם תמונה זו, כי אם יקיים התמונה, אולי ירע הדבר בעיני אביו הקדוש בעולם העליון, כי לא ראה דבר כזה מעולם אצל הצדיקים, ואם יאבד

^א תוכן העובדא הוא: בתקופתו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע היו בחירות לבית הנבחרים לממשלה (סיים), והיה שר נכבד אחד מגלילות בעלז שביקש ממנו שיצוה למקבלי דברו לבחור בו, והבטיח לעשות טובות לאחינו בני ישראל. וביודעו ומכירו מקדמת דנא לאוהב ישראל מילא בקשתו וצויה על עושי רצונו לבחור בו, ואכן נבחר הלה לבית הנבחרים, ובא אחר כך להרה"ק ליתן תודה ותשואת חן עבור זה, והזמין אותו לבקר בביתו בעיר הסמוכה לבעלזא. והרב קיבל הזמנתו וקבעו זמן, וביום המיועד נסע להאדון וכבדו ביותר הכבוד עד להפליא, ולפני ברכת הפרידה אמר לו האדון שיש לו מתנה טובה וחשובה מאוד לתת לו, ולקחו והוליכו חדר לפניו מן החדר עד שעבר שבעה עשר חדרים, עד שהגיעו לפתח חדר אחד יפה ומהודר, וכשפתחו ראה הרה"ק תמונה גדולה ציור ידי אומן נפלא מפני קדשו של אביו הרה"ק השר שלום זי"ע, וסיפר לו האדון כי בחיים חיותו של אביו הביא ממרחקים צייר משובח ומפורסם ושילם לו הון רב כדי לעשות ציור איש הקדוש שהפליא פלאים רבים במחוז

מרגש עד מאד היה מראות נהירת אנ"ש שהגיעו מכל קצוי ארה"ב אל בנין מלון 'ארמון' שבקנייטיקעט, שם נתקבל כל אחד בסבר פנים יפות, על ידי העסקנים מטעם 'שפע חיים ורחמי'ם' בעמדה מיוחדת שקושטה בכרזת 'שבת זכרוננו' שמרכזה תמונה נדירה של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע. ובסדר מופתי הופנה כל אחד לחדר אכסנייתו במלון, כשכל אחד מקבל ערכה נאה שכללו סידורים לשבת מעור, חומש 'עוז והדר' על פרשת מטו"מ, זמירות צאנז, וגליון 'שפע רב' - גליון נושא על פעולותיה הכבירות של שפע חיים ורחמי"ם, ובו סקירה מאלפת על פעולות צדיק כ"ק מרן זי"ע שכל ימיו הקדיש את חייו להקל את נושא הדיור בקרב אנ"ש, החל מהקמת קריות צאנז עד שיכון הישיבה ויושבי אוהל, וכיום עם פעולותיו הכבירות של כ"ק מרן שליט"א לעידוד קרן 'בנה ביתך' במתן ההלוואות הענק ועידוד בניית הדירות המוזלות בקרית צאנז טבריה חיפה וקרית צאנז לצעירי אנ"ש.

טועמיה חיים זכו...

באולם מיוחד הסבו האורחים לסעוד טועמיה שהוגש בהרחבה ובשפע, במהלכה גם חזו הקהל במצגת מיוחדת מראות מחייו הקדושות של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בעשרות אירועים, המצגת העלתה בקרב אנ"ש זיכרון אהבת קדומים מהימים אשר זכו להסתופף בצל הקודש, ובמשך שעה ארוכה העלו החסידים סדר זיכרונותיהם מימי קדם.

באולם נפרד התכנסו הנשים לסעודת טועמיה שם נערך מעמד קבלת פנים מיוחדת לארוחת הדגולה שהטריחה עצמה לבוא ולפאר את השבת הרבנית הצדקנית המרוממת תליט"א - א"ח של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א יחד עם הרבנית א"ח הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א, כאשר במהלך כל השבת נערכו כנסים מיוחדים לנשים בראשות הרבנית הצדקנית תליט"א, אשר נסובו בין היתר על הרבנית הצדקנית אמה של מלכות ע"ה, וכן שיחות חיזוק בענייני חינוך, ועוד.

לאחר שעות מנוחה קצרות, התכנסו כולם באולם מיוחד שם נערך 'פאנעל' מיוחד בנושא "המשמשים בקודש" בו פתחו צוהר לנעשה בקודש פנימה לפני ולפנים - המשב"ק המיתולוגי אורח הכבוד הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבותינו הק' וראש כולל בעלי בתים יחד עם הרה"ג רבי ברוך שווארץ שליט"א רב קהל חסידים במאנסי ודומו"צ קהילתינו הק' שאף הוא זכה לשמש כהויז בחור אצל כ"ק מרן זי"ע ובמשך שעה ארוכה רתקו את קהל אנ"ש וענו בטוב טעם ודעת לשאלותיו של מנחה הפאנעל הרה"ח ר' יעקב נוסנצוויג

ואכן תחושה נפלאה זו של התקרבות הלבבות "גם יחד" רחפה לאורך כל רגע מהשלשה ימים מלאי עונג ושמחה, שזכו אנ"ש ובני משפחותיהם בשבת 'זכרוננו' בסעודות, ובהתכנסויות, בקידושא רבה, בטועמיה, וכל אימת שקבוצת אנ"ש הסבו לשולחן אחד והעלו זיכרונותיהם מהימים אשר שהו בצל הקודש.

קשה לבטא על הכתב את התחושות המיוחדות שאפפו את אנ"ש בני שישים ומעלה בארה"ב, במשך כל השבת המרוממת, שנערכה בשבת קודש פרשת 'מטות מסעי' במלון 'ארמון' שבקנייטיקעט, בראשות הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א; טעמו המתוק מנופת צוף וכל טעם של ההתנתקות משאון ימי החול השגרתיים, והזיכרונות המרתקים שהעלו אנ"ש בזה אחר זה במהלך השבת שהיה סמוך ונראה ליומא דהילולא הכ"ט להסתלקותו לשמי רום של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, כל אלו יישארו חקוקים לנצח של כל המשתתפים עם בני משפחותיהם, שאף הן זכו שהרבנית הצדקנית תליט"א א"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א פיארה את השבת בכל הסעודות וההתכנסויות לבית יעקב אלו הנשים, ושבת זו תיזכר לאורך שנים וימים.

בפי כל המשתתפים עמדו שבחי הכרת הטוב להרה"ג ר' אריה לייבוש רייך שליט"א מנהל מפעל החסד שפע חיים ורחמי"ם, שהחל מהרגע הראשון נענה לקריאתו של הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א ונטל על עצמו את העול של ארגון וניהול השבת ולדאוג לגייס חלק נכבד מכל הוצאות השבת, במטרה אחת להביא את דבר שפע חיים ורחמי"ם לקהל אנ"ש בארה"ב, שיכירו וידעו את עוצמת המפעל הקדוש שכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע חרט בצוואתו 'להקים קרן סיוע לצעירים' וכיום בס"ד בזכות שפע חיים ורחמי"ם כמעט כל אנ"ש בארץ יכולים לרכוש דירה לעצמם בזכות ההלוואות הגדולות שהם מעניקים, אולם כעת עקב משבר הדיור בארץ אין הקומץ משביע את הארי וחייבים את עזרת אחינו שבגולה להמשיך המפעל הקדוש הזה.

כל מי שזכה לקחת חלק בשלושת הימים מלאי העונג - יום השישי - יום השבת - ויום ראשון, וזכה לספוג הרבה ממנעמיה הרוחניים ולטעום מרוממותה העילאית, גם אם אמן-ביטוי הוא, יקשה עליו לתרגם לשפה הכתובה את רשמיה האדירים של "השבת נועם הנשמות עונג הרוחות ועדן הנפשות" כיון שכך ישמשו השורות דלהלן רק כאכסניה למעט תיאורים מקיפים בקווים כלליים על מהלך ההתכנסות.

אצלנו הוא בבחינת פיקדון - ופקדוננו שעלינו להעביר את הפיקדון לדור הצעיר שידעו צדיק מה פעל.

ר' מיכל סיים דבריו וקרא לכל הנמצאים שכשמתכנסים בני שישים ומעלה צריך לדעת שאנחנו עדיין כולנו צעירים ועדיין יכולים לפעול הרבה בעולם, ונתן דוגמא לכך שרואים דבר נפלא שמרן ז"ע הגיע לגור במשכן הקודש ביוניאן סיטי בשנת תשל"ב כשהיה בן ס"ח שנים בלבד ובשנים אלו פעל ללא לאות ובמרץ רב והקים את כוללי ש"ס, מפעל הש"ס, ואף בנה את שם את המרכז הרפואי ורואים מזה שגיל 68 הוא גיל צעיר ביותר ויכולים הרבה לפעול.

עם סיום דבריו כיבד את הרה"ג רבי מאיר אייזנבערגר שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' במאנסי להקריא את איגרת הקודש ששלח במיוחד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לכבוד שבת ההתכנסות (ראה לעיל בראש הגיליון בסקירת יום שישי כ"ו תמוז)

בשלב זה עלה הגה"צ רב ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א לשאת את דבר השבת בראשית דבריו קידם בברכת ברוכים הבאים את כל האורחים שטרחו והגיעו להשתתף מכל רחבי ארה"ב והביע בדבריו את תקוותו כי ימים אלו יהיו לחיזוק רב לכל אחד ואחד.

בדבריו חידד את המטרה המרכזית של השבת. היות וכולנו בני איש אחד נחנו שגדלו והתחנכנו על ברכי אבינו רועינו כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע כל אחד בזמנו - ובמשך השנים נתגלגל כל אחד למקומו בעירו, זה בכה וזה בכה, אין ספק ששבת התחזקות זה יביא לתועלת רב לקירוב הלבבות, עצם ההתכנסות כוחו רב וגדול להפיח רוח חיים בכולנו. במיוחד כעת בעמדתנו סמוך ונראה ליום ההילולא קדישא של כ"ק מרן זי"ע חשוב ביותר לעורר אהבת קדומים ולהעלות זכרוננו הקדוש והטהור החקוק על לוח לב כל המשתתפים כאן.

מטרה חשובה ונוספת שלדעתי הוא העיקר, אמר הגה"צ רב ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א במרכז דבריו, שברוך השם כיום רואים את מלכות בית צאנז איך גודלת ופורחת בכל קצווי תבל בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אולם כעת אחרי שלושים שנה מהסתלקות רבינו זי"ע - גדל בליעה"ר דור חדש ונפלא של אלפי אלפי ילדים, בחורים, ואברכים ההולכים וצועדים לאורו הבהיר של רבינו זי"ע - בהנהגת הרועה הנאמן מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א לאורך ימים - ומחובתנו אנו לטכס עצה ולמצוא הזדמנויות הנאותות כיצד להנחיל לדורות הבאים את מורשתו הטהורה והקדושה של מרן רבינו זי"ע, למען ידעו דור אחרון צדיק מה פעל, ושלא תשכח מפי זרעינו וזרע זרענו עד

הי"ו בהם חשפו גילויים נדירים מהדברים אשר חזו לפני ולפנים. כשחלק גדול מוקדש לתקופה של משכן הקודש ביוניאן סיטי שכידוע היתה זו תקופת פריחה על-טבעית בחצר קדשינו, כאשר באותם ימים מגיעות לשיא מפעלות קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע בתורה, חינוך וחסד, כמו המרכז הרפואי לניאדו, כולל ש"ס, מפעל הש"ס, כאשר במקביל עובר מרן זי"ע את ניתוח הלב שעורר חרדה בקרב כל.

יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם

לאחר מעמד הדלקת הנרות על ידי הנשים התכנסו אנ"ש בהיכל בית המדרש ורגש רב אחז בקהל עת פתחו את תפילת המנחה, כשרב ואב"ד קהילתנו בארה"ב שליט"א יורד לפני התיבה, הכל נסחפו בדביקות ובהתלהבות אל התפלות הנלהבות באש קודש.

בין מנחה לקבלת שבת, נשא דברי פתיחה אורח הכבוד הנגיד מוה"ר יחיאל מיכל ראזנבערג שליט"א שפתח את השבת בברכת ברוכים בשם השם לכל האורחים, וביטא את הזכות הגדולה שזוכים החסידים מכל קצווי ארה"ב לבוא ולהתלכד יחד על מנת להתחזק ולהתרומם יחד, שללא ספק יביא לכולם חיזוק רב, הוא ביטא בדבריו את הזכות הגדולה שמסתופף עמנו שליחו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ה"ה הגה"צ רב ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א וכן מפארת את השבת אצל הנשים הרבנית הצדקנית תליט"א - א"ח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שהטריחה עצמה במיוחד לפאר את השבת אצל בית יעקב אלו הנשים.

במרכז דבריו הודה לר' לייבוש רייך שליט"א שנטל על עצמו לארגן חלק נכבד מהוצאות השבת וביטא את הקידוש השם ששפע חיים ורחמי"ם עושה בכל העולם במתן האפשרות לצעירים לרכוש דירות שזה נושא לקנאה וחיכוי בקרב כל הקהילות הקדושות בארץ, כשלא אחת הם באים אליו לבדוק כיצד ניתן ליישם את הרעיון הגאוני של שפע חיים ורחמי"ם בקרב קהילותיהם.

ר' מיכל אמר שראה שקראו את השבת 'זכרוננו' אבל אנו מחויבים לשנן ולזכור שכל זה שאנו כאן זה רק בזכות 'זכרון אבותינו' שזכו להסתופף בצל הקודש אצל מרן זי"ע מיד אחר המלחמה שגדלם וינטלם וינשאם כאב רחום, ובזכות זה זכו להקים את כל הדור שנמצא היום כאן, כן עלינו מוטל לזכור את כל הזכרונות כיצד מרן זי"ע עמד עלינו וגדל אותנו ודאג לכל מחסורנו ברוחניות וגשמיות, ורק רצה לראות אותנו גדלים בתורה ובמצוות אבל עלינו להבין שכל זה

שליט"א לצד כל עבודתו הקשה כראש הישיבה, עמל ומשקיע כל כוחו ואונו למעננו והוא אלוף לראשנו, ומשמש כידא אריכתא של מרן שליט"א ופועל ללא לאות למען הרחבת קהילותנו בכל אתר ואתר ברחבי ארה"ב ברוחניות וגשמיות.

לאחר ברכת המזון נערך הבאטע ועונג שבת בו הסבו עד לאחר חצות בשבת אחרים גם יחד בשירות ותשבחות בשבח יקר וגדולה למי שנתן את השבת ובהם אף נשא דברים קצרים הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א בשבח גדולתו של מרן זי"ע שהכוח שלו והקדושה שלו משפיע עלינו עד היום הזה.

עונג קרא ליום השבת

רק שעות ספורות עברו מאז נסתיים הבאטע וכבר בשעת בוקר מוקדמת החל היכל בית המדרש להתמלא שוב בחסידים הקוראים לשבת עונג בלימוד התורה. רבים הצטרפו בשעה זו לשיעור הבהיר בדף היומי שמסר בטוב טעם הרה"ג רבי שלמה לייזער שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' בבארא פארק.

כחצי שעה קודם התפילה התענגו אנ"ש לשמוע את השיעור הנפלא שמסר הרה"ג רבי שלמה ניימאן שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' בלייקווד על המערכות הגדולות שמסר עליהם כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע את נפשו עליהם במשך ימי חייו והרעיש בהם את העולם, וכיום רואים שניכרים דברי אמת וכל גדולי הדור הולכים וקבלו את שיטת מרן זי"ע ותשובותיו הבהירות בדברי יצי"ב, בין הנושאים שליבן וביאר בטוב טעם ודעת בשפה ברורה וקלילה הלכה למעשה היו המערכות דלהלן: "מערכת כשרות המקוואות" - ביאור שיטת הדב"ח כפי המבואר בארוכות בתשובת דברי יציב. "מערכת חליצה ברגל שמאל" - הדין ודברים שהיה בין מרן זי"ע להגרי"ש אלישיב זצ"ל. "מערכת כשרות התפילין" - עשיית הבתים כהלכתה והמהפכה אשר חלל מרן זי"ע בזה. "מערכת פריעה במילה" - המחלוקת בין שיטת החכמ"א ובין שיטת מרן הדברי חיים וכיצד מרן זי"ע מיישב ומעמיד להחזיר עטרת ישראל ליושנה ולהעמיד הדת מילה על תילה. "מערכת אתרוגי מאראקא" - זעקת אש הקודש להרעיש עולמות ולתקן הדבר על מכונו. בפי כל נשמעו קשרי תהילה על בהירות המערכות בטוב טעם ודעת בשני השיעורים כחצי שעה לפני תפילת שחרית וכשעה קודם המנחה בשבת.

תפילת השחרית בצפרא דשבתא אף היא היתה חוצבת להבות אש ובהתעוררות גדולה. לכל תפילת יום השבת ניגש השו"ב הרה"ח ר' יוסף ישראלי הי"ו שהיה

עולם פעולות הקודש, כיצד העמיד את הדת על תילו במסירות נפש, וכיצד היה מסור לכל אחיד ואחד היושב כאן ורצה לראות אתכם גדלים בתורה ובמצוות.

אני יכול להעיד בפה מלא, אמר הגה"צ שליט"א, כאחד שמתעסק כל היום עם צעירי הצאן עם תלמידי הישיבה שרואים בחוש על התלמידים מי מגיע מבית אשר הכל מושתת שם על העבר של מרן זי"ע וכל העת שומעים עובדות והנהגות שהם חסידישע וארעמע בחורים, לבין אלו אשר מנותקים מהעבר המפואר שלנו, ולכן מוטל עליכם החובה להעביר את המורשת הקדושה הלאה לנכדים ולבנים ובבחי' וברית אבות לבנים תזכור. בסיום דבריו המאלפים החלו בתפילת קבלת שבת כשהרה"ח ר' משה שמואל בריסק עובר לפני התיבה בנעימה מיוחדת.

כולם ישבעו ויתענגו

עונג שבת מיוחד היה סעודת השבת בצוותא חדא, כשבראשם מסובים על הבמה המיוחדת לצד הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א גם הרבנים הגאונים רבני אנ"ש שליט"א מכל רחבי ארה"ב. סעודה זו והבאים אחריה, מונעמים בשירות ובזמירות הבוקעות בטוב טעם מפי מקהלת 'שבחין' בניהולו המוצלח של הר"ר ישראל דוד שווארץ הי"ו, ומרוממת היא שעה זו בשבת אחרים גם יחד מתוך שמחה וחדוות הלבבות. והיה מיוחד לראות כיצד שולחנות שולחנות יושבים ביניהם אנ"ש בחבורה ומעלים את זכרו הטהור של מרן זי"ע במשך שעות ארוכות על כל התקופות על המאורעות עד לאחר חצות הלילה.

במהלך סעודת ליל שבת כיבד המנחה הרה"ח ר' יעקב נוסנצוויג הי"ו גבאי בית מדרשינו במאנסי שניהל את כל מהלך השבת בטוב טעם ודעת ובכשרון רב - את הרה"ג רבי מאיר אייזנבערגר שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' במאנסי לשאת דברי תורה וחיזוק לפני המסובין, בדבריו האריך על מעלתו הטהורה של כ"ק מרן זי"ע ללכת בכל דבר בכל הכוח, עד כלות ממש, ומזה אנו צריכים ללמוד גם אנו ללכת עד כלות לפעול ולהפעיל כל הנצרך, כן האריך בדבר החובה לחזק אחד את השני ואיש את רעהו יעזרו לראות כל העת מה כל אחד יכול לעזור לשני. כן הביא מתוך איגרת הקודש שכתב מרן זי"ע להגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א שקטן אף הוא מחויב במצות סוכה היות ויש בו דעת ורואים שכבר אז חזה מרן זי"ע את בהירותו ודעתו הגדולה של הגה"צ רב ואב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א, וכיום בס"ד אנו זוכים לראות את צאנו בתפארתה כאן בארה"ב כיום תחת הנהגתו של כ"ק מרן שליט"א לאורך ימים ושנים טובות, והגה"צ

חדו השתא בהאי שעתא דביה רעוא

לפני תפילת המנחה מסר הרה"ג רבי שלמה לייזער שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' בבארא פארק שיעור בדף היומי בהיכל התפילה שהיה מלא על כל גדותיו, כשלאחמ"כ נמסר שיעור מיוחד בפרקי אבות ע"י הרה"ג רבי אשר שווארץ שליט"א, כאשר בפיו המפיק מרגליות שילב פנינים יקרים במשניות, ובהם אף שילב על הניסים והנפלאות אשר ליוו את הקמת צאנז, ואת הנהגותיו הפלאיות של כ"ק מרן זי"ע באותן השנים. לאחר מכן התקיים החלק השני המרתק ורב התוכן על המערכות ההלכתיות של מרן זי"ע שנמסר על ידי הרה"ג רבי שלמה ניימאן שליט"א בטוב טעם ודעת כשהוא מחלק לקהל דפי המחשה ואיורים מכל ההלכות אשר לימוד.

לאחר תפלת מנחה עברו לאולם מיוחד שם התקיימה סעודת רעוא דרעוין. בשעה זו גואים רגשי הלבבות בהתלהבות גדולה, כשהתעוררות רבתית מקיפה את כולם בעת הזמירות ובמיוחד בעת שמיעת דברי התורה הנשמעים מפי הגה"צ רב ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א בהם עמד אודות הדבר הפלאי שרואים שמצד אחד יכלו לראות על מרן זי"ע את התקיפות וההנהגה המחמירה עם תלמידי הישיבה, ולעומת זה כל אחד חש את האהבה האמיתית שמרן זי"ע היה לכל אחד ואחד כמו אב, ולכן רואים היום את הקשר ואת האהבה כמים פנים על פנים שגם כיום כל אחד מקושר. הגה"צ אף עורר את כולם להתחזק איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ושכל אחד יקח מהשבת אוצרות של חיזוק.

לאחר ההבדלה ברוב עם פצח הקהל הניצב סביב בזמור המבדיל, והייתה השירה הזאת לעד לבטא את ההתעוררות ואת כיסופי הנפשות מן השבת הנשגבה בצל הקודש.

לו יארציט בו ביום בנעימה מיוחדת. העליות נמכרו בסכומים נכבדים אשר הוקדשו לקרן שפע חיים ורחמי"ם לרכישת דירה לזכרו הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, כשלפני העליות נשא דברים בקצרה הרה"ג ר' לייבוש רייך שליט"א אודות המיזם השנתי לרכוש כל שנה בתקופת יומא דהילולא של מרן זי"ע. לאחר התפילה נערכה קידושא רבה בהרחבה גדולה שם שוב עלו הזיכרונות בפי כל במשך כשעה ארוכה. במהלך סעודתא עתיקא קדישא נשמעו הגיגים משובבי לב מפי נואם הכבוד פה מפיק מרגליות הרה"ג רבי אשר אנשיל שווארץ שליט"א בעל מעדני אשר וראש כולל מבצר התורה בבית שמש.

את המשא המרכזי נשא אורח הכבוד הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבותינו הק' וראש כולל בעלי בתים בקרית צאנז, שבמשך שעה ארוכה ריתק את הקהל כשכל כולו רתת וחרדה בשעה שהוא מנסה לגעת בתיאור אורחותיו של רבנו זי"ע. וסיפר לאין ספור עובדות מופלאות ביותר להם היה עד בשנים בהן זכה לעמוד ולשרת בקודש במסירות נאמנה. וסיפר במק לשונו עובדות והנהגות מאוצרו העשיר, שברובם אינם מופתים, אלא סיפורי הוד שטמון בהם תוכן עמוק ויש בהם לימוד. הוא עובר מעניין לעניין, רובם שבדידיה הוה עובדא, נוגע ומציץ בהם בהבטה קלה, והוא רק מגלה טפח ומכסה טפחיים, הרבה מכל אותם ענינים רמים ונשגבים במחיצת הקודש, שכדבריו: "מעטפת הסתר בתוך הסתר" קיפלה את הליכות מלכנו בקודש. אמנם ראינו הרבה ושמענו הרבה, אך כל זאת כהצצה מחור המנעול בלבד. ברובם ככולם של העניינים, לא ידענו ולא יודעים אנו אפס קצה שלהם, ורק כעת לאחר שעברו ארבעים שנה אנו משכילים לראות קמעה צדיק מה פעל.

מסיבת מלוה מלכה רבתית

לטובת ממלכת החסד שפע חיים ורחמי"ם

כשבסיומם כיבד את הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א לשאת את דבריו.

זכרון שלמה

הגה"צ שליט"א פתח בדבריו בדברי שבח וההערכה להרב אריה לייבוש רייך הי"ו, שמהרגע הראשון בה עלה רעיון קיום השבת לבני שישים ומעלה הכריז "הנני" ואף גייס את ההון הרב למימון חלק גדול מהוצאות השבת, וקרא לכל אנ"ש להכיר טובה למפעל החסד "שפע חיים ורחמי"ם" הפועל גדולות ונצורות בקרב אנ"ש להביא לפתרון מצוקת הדיור, ששכרם הרבה מאוד, ובזה ניצבים לימין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אשר לא נח לרגע אחד ומעודד את העסקנים

כשעתיים לאחר צאת השבת התקיים המעמד המרכזי ורב הרושם, מסיבת מלוה מלכה רבתית ומפוארת שנערכה לטובת ממלכת החסד שפע חיים ורחמי"ם. וששולבה עם סעודת יארציט לרגל יומא דהילולא של חדב"נ מגזע אראלים ותרשישים, כקש"ת אדמו"ר מזוועה-יל-צאנז זצוקללה"ה החל באותו מוצאי שבת כ"ז תמוז.

לקראת המסיבה המפוארת התכנסו ובאו עוד אורחים מרחבי ארה"ב, שמסיבות משפחתיות היה קשה להם להגיע לשבת. את המסיבה המרכזית הנחה בטוב טעם ודעת, הרה"ח ר' זאב קליין הי"ו מנהל היכלי התורה והחסידות, ששילב דבריו בפרפראות מיוחדות

”עיקר גדול אצלי להקציב לקרן-סיוע לצעירים הרוצים לרכוש דירה”

כאן עבר לתאר את הפעולות הגדולות של שפע חיים ורחמים כיום, שבזכותם זכו 811 זוגות צעירים בשנים האחרונות שבהן פועלת תכנית 'בנה ביתך' מבית מפעל החסד "שפע חיים ורחמים" לדירות משלהם הן בקרית צאנז טבריה והן בצפת ובשאר ערי בארץ, בזכות הפתרון האדיר והתכנית הייחודית שהוכרזו ע"י שפע חיים ורחמים לאור דברי הצוואה הקדושה של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, ובהנהגת קדשו של יבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

מחויבים לגייס את אנ"ש בארה"ב לטובת שפע חיים ורחמי"ם

בדקות הקרובות רותק הציבור למצגת מיוחדת בו ראו ראיונות ייחודיים שנערכו בקהילות שונות בהן סיפרו על מצוקת הדיור הקשה שאחזה בהם ועל חלומות רבים שנגוזו בעקבות עליית מחירי הדיור כאשר מנגד, הפתרונות שכבר נעשו בצאנז ואלה שעתידים להיות בעז"ה. בשלב השני של מצגת אומנותית זו, ראו על גבי המסך את ההסבר למצוקה ופתרונה באמצעות הנפקת השפע סטאקס.

דברים מרגשים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב השמיע הרה"ג ר' אריה ליבוש רייך שליט"א, מנהל מפעל החסד שפע חיים ורחמים, שבראשית דבריו ציטט בשם אביו הרה"ח ר' שמואל רפאל רייך ז"ל מה שאמר לו מרן זי"ע: "בהיותי בארץ ישראל בפעם הראשונה התבוננתי וראיתי כי יש שם הרבה דברים הצריכים תיקון, אבל לדעתי, המצוקה הגדולה ביותר של יושבי ארץ ישראל היא מצוקת הדיור, כאשר אין לאיש יהודי מקום לדור בו כראוי [ובלשון קדשו: "איד האט נישט ווי צו לייגן די קאפ"]". בדבריו הזכיר את העובדה שמפעל החסד הוקם על אדני הצוואה הקדושה של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, שקבע לדורות להקים קרן סיוע לצעירים הרוצים לרכוש דירה. ומאז הוקם מפעל החסד במשכן הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, זוכים הם לעידוד רב מאת הקודש, כיוון שכל דאגתו נתונה שצאן מרעיתו ישכון בטח בדירות משלו והדבר הוא בנפשו.

כאן עבר לבאר בפרוטרוט את המטרות שחרט רבינו זי"ע בצוואה הק', שרק היום רואים כיצד חזה הרבי זי"ע בעיניו הקדושות למרחוק את המשבר של היום. שלא צריך להסביר לאף אחד כמה מצוקת הדיור השפיעה על הדור הצעיר, וכמה המושג קורת גג הפך לבלתי ניתן להשגה, פשוט יותר להביט בעובדות. שאין דירות

לא להרפות ולהביא עוד ועוד פתרונות סיוע לצעירים, שכידוע בארץ ישראל אברך ללא דירה אין לו שום אפשרות להתקיים.

כמו"כ דיבר אודות זה שכיום יותר קל לצעוד בדרכי מרן זי"ע כי הוא כבר הכין וסלל לנו את הדרך, ולכן קל יותר היום ללכת בדרך זו, עוד עורר בדבר החובה לשאת תפילה כל יום לחיי דמלכא שנזכה שכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ינהגנו במעגלי צדק בבריות גופא ויראה נחת בעמלו.

כאן הזכיר בערגה את דמותו הטהורה של דודו כ"ק אדמו"ר מזוועה-היל-צאנז זצוק"ל שהיום חל ההילולא שלו, ותיאר את דמותו הטמירה שהיה בבחי' צדיק מושל ביראת אלקים, שמנעוריו שקד על דלתי התורה והיה לגאון עצום בכל מכמני תורה ורבים ניאותו לאורו, ונקשר בכל ישותו ונפשו לכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, ומצד אחד היה כל כולו דבקות ומקשה אחת של תורה ועבודת השם, ומצד שני קרן עור פניו בחביבות מיוחדת ובחיבה כלפי כל אברך וילד, וכל כולו שפע אהבת ישראל, שמח בשמחתן ומיצר בצרתן של ישראל, כן ציין את עמידתו האיתנה לימין קדשו של מרן זי"ע במפעלות הקודש שהקים בכל אתר ואתר ובמיוחד לקרן "שפע חיים ורחמי"ם" שכל חודש היה תורם עבור הקרן ומתעניין באופן פרטי כיצד לעזור ולסייע לעוד ועוד צעירים הרוצים לרכוש דירה.

דירה לכל אחד ואחד

כאן כובד לשאת את דבר שפע חיים ורחמי"ם, אורח הכבוד הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבותינו הק' וראש כולל בעלי בתים בקרית צאנז, בדבריו סקר את פעולותיו הנשגבות ועבודת הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע עבור הסיוע לאברכים ברכישת דירה למגורים במחירים נוחים, למען יוכלו לעבוד את בוראם ולגדל את צאצאיהם בדרך התורה מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש וללא מצוקת דיור, ולדברים אלו התגלגל מיד בשנות תשט"ו לארצות דרום אמריקה פנמה, קאלמביא, מעקסיקא במטרה לבנות את קרית צאנז ולתת דירות מוזלות לכל מי שחפץ ובהמשך אף הענקת דירות חינוך לבני תורה בשיכון הישיבה; הקמת שיכונני 'יושבי-אהל'; ותיאר הגרב"צ שליט"א בארוכה כיצד בשנת תש"מ כאשר מרן זי"ע הגיע לביקור בארץ הקודש, כשנה לאחר שעבר את ניתוח הלב הגורלי על לבו שנערך בשנת תשל"ט, וכאשר עלה מרן זי"ע לתורה בבית הכנסת הגדול שבקרית צאנז בירך את ברכת "הגומל", ואחר כך ב"מי שברך" נדר לתת "חמישים דירות למפעל 'יושבי אהל'". וכלה בצוואה הקדושה בלשון זירוז מיד לדורות:

סטאקס" שנותן הזדמנות לרכוש קנייני נצח בכל דירה ודירה, ותארו לעצמכם מהי המשמעות של רכישת מניה אחת. שכל הזכויות של שפע חיים ורחמים במהלך השנה הקרובה רשומים על שמכם. וכשתעלו לשמים, יעלו מולכם אלפי משפחות, ילדים ונכדים ונינים. ויגידו לך, תראה כל אלה חיים היום ברחבות הדעת, הם מצליחים לגדול בתורה ויראת שמים, הרי אלו שלך!!!!

לקראת השעה 2.30 ברן יחד כוכבי בוקר נסתיימה לה מסיבת המלוה מלכה המפוארת בברכת המזון בה כובד הנגיד הנכבד מוה"ר יחיאל מיכל ראזנבערג שליט"א מראשי עמודי התווך של שפע חיים ורחמי"ם.

זקינך ויאמרו לך

ביום ראשון אחר תפילת שחרית וארוחת בוקר מיוחדת התכנסו ובאו למושב האחרון, בתחילה חזו במצגת "זקינך ויאמרו לך" עדויות מכלי ראשון מזקני החסידים, על פעולות צדיק לחיים באותם ימי אפילה ויגון בהימוט מוסדי תבל בשואה הארוכה, ובהמשך תקומת היהדות על ידי מרן זי"ע באדמת דייטשלאנד בפערנוואלד ולאחר מכן בשנים הראשונות בארה"ב.

לאחר מכן נשא הרה"ג רבי אשר שווארץ שליט"א דברי סיום מרתקים בהם גם הוא עמד על הזכות הגדול לעמוד לימין מרן שליט"א בביסוס שפע חיים ורחמי"ם. עם סיומם של שלושה ימים מיוחדים אלו, פיות האורחים כולם, מלאו הלל והודיה להנהלת שפע חיים ורחמי"ם, בראש ובראשונה למארגנים היקרים, לוועדה המכינה ובראשם הר"ר משה גליק הי"ו - יוקרה פראדאקשן, על מחשבה אודות כל פרט וענין, על ההשקעה הכבירה בכל תחום, ועל ההנאה הצרופה שהייתה מנת חלקם בכל זמן ורגע, הודות לתוכנית המושקעת יחד עם כל הצוות המסור בכל לב ובמיוחד המזכיר המסור הר"ר יעקב ויזל שעמוד בראש מערכת הרישום. לשבחים מיוחדים זכה הר"ר מרדכי וורובל - הדרים שתחת ידיו האמונות יצאו כל דברי הדפוס והגרפיקה בכשרון רב, ולכל העוסקים הרבים במלאכת הקודש למען הצלחת השבת.

המרשימה של קרייתנו בכל המישורים שהמפורסמות אינן צריכים ראייה ב"ה, וכולם כאחד רוצים ומייחלים לשמר את צביונה כראוי וכיאות למקום קדוש זה.

ברוב חסדי השי"ת קרית צאנז בטבריה נהנית מביקושים גבוהים למגורים בכל ימות השנה ולנופשים הרבים בימי בין הזמנים וגם בכל ימות השנה הן בזכות ההקפדה על צביון הרוחני בקרתא קדישא הדין כמקום

למכירה בפחות ב-500 - 600,000 דולר. ובארץ ישראל מדובר במשכורת של 18 שנה. אין דירות ראויות להשגה בפריפריה. כי היתה עליית מחירים דרמטית בשנים האחרונות בכל רחבי הארץ. אין אפשרות עמידה במשכנתא. כי הריביות מזנקות ללא רחם.

ורק אצלנו בצאנז זכינו שכ"ק מרן זי"ע חזה למרחוק לאן צועד שוק הדיור בישראל וקם ועשה מעשה. הוא ייסד קופה ציבורית שדואגת לכל מי שמתחתן יהיה קורת גג ראויה. דירה שיהיה נח לגור בה ולגדל את הילדים בהרחבת הדעת. דירה שיהיה אפשר לעמוד בהחזרים הכספיים שלה גם אם לא עובדים מהבוקר עד הלילה. דירה שלא יצטרכו להתפשר על מוסדות לימוד ושירותי קהילה כדי לגור בה. דירה בקהילה נורמלית, במחיר נורמלי, ובפריסת תשלומים נורמלית. כאן הציג ר' לייבוש מצגת של כל הפרוייקטים עם מאות הדירות שנבנו בשנים האחרונות בעידודו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. וכן הפרוייקטים ברי ההשגה שעומדים כעת על הפרק כדוגמת המושבה בטבריה, בניית שלב ד' בטבריה, ורכישת מתחם 'יש חסד' בטבריה, שבכל אלו יש פתרון אמיתי לתקופה הקרובה למאות דירות מוזלות. כששפע חיים ורחמים פועלת בכל שלושת המרכיבים העיקריים של כל דירה, כדי שהתהליך יהיה פשוט וקל עבור כל זוג שמתכוון לרכוש לדירה משלו. איתור דירות איכותיות בכ-30% פחות ממחיר השוק. מתן הלוואה של הון עצמי של \$ 100,000 בפריסה של 330 דולר לחודש. ארגון משכנתא מוזלת בפריסה של כ-700 דולר לחודש התוצאה: דירה ב 1000 לחודש עד לפני שנתיים זה הי' 25% פחות, אבל גם כעת זה הרבה פחות משכירות.

את דבריו סיים ר' לייבוש בקריאה של חיבה שעל מנת שנוכל לגייס את כל ההון הרב אנו מחויבים לגייס מאנ"ש בארה"ב לפחות מיליון דולר בשנה ואני קורא לאחינו שבגולה לבוא לעזרת תושבי ארץ ישראל, כיום אין 2 ברירות, או שאתה מקבל הלוואה משפע חיים ורחמי"ם ואז יש לך קורת גג משלך, או ח"ו שאין לך קורת גג. וכאן פרס בארוכה את תוכנית "שפע

כינוס למעננו ולמען עתידנו לכל בני קהילתנו הק'

בקרת צאנז בעיה"ק טבריא ת"ו

ע"י הועדה לשמירת צביון קריה נאמנה

בנשיאות כ"ק מרן שליט"א

לכינוס מיוחד התכנסו ובאו כל בני קהילתנו הק' בקרית צאנז בעיה"ק טבריא תובב"א בליל ר"ח מנ"א העעל"ט בהיכל בית מדרשינו לאור התפתחותה

בו פרצות אלא לראות ולהשגיח שאכן ממשיך המקום להתאים בצביונו כפי רצון רבוה"ק.

נעל את הכינוס הרב משה פולק הי"ו מחשובי תושבי ק"צ טבריה, בדבריו הנפלאים סיכם את הנאמר ע"י קודמיו שעל כל תושב מבני קהלא קדישא הדין הזכות והחובה לעמוד על המשמר והיאך ניתן לעמוד ע"כ בתשומת הלב לבל נהיה מהצועקים על העבר.

עם סיום הכינוס התפרסמה מודעה מטעם הועדה שע"י הקהילה לסיכום מטרת הכינוס, בה נכתב בין השאר: "שעל כאו"א להשגיח בעינא פקיחא שכל השכרת הדירות הן בימי בין הזמנים והן בכל ימות השנה יהיו לאורחים השומרים על צביון קרייתינו הק', ומתנהגים בהתאם הן בענייני צניעות, הן בענייני טכנולוגיה, והן בשמירה על השקט בשעות המנוחה וכד'. בעלי הדירות המשכירים לטווח ארוך וכן המתווכים לשים לב להנ"ל ביתר שאת, וערנות יתר מונעת הרבה עגמת נפש לעתיד, ובקריאה קדושה לכל בעלי הדירות לשמור על מחירים פרופורציונאליים ולא להיגרר אחרי גורמים שונים המנסים להפקיע את מחירי הדירות שנקבעו בעבר, ובקרוב יעודכנו המחירים העדכניים ע"י הועדה.

וזאת למודעי שכל המטרה הוא רק לטובתנו, ולכן מוטל החוב על כאו"א שרואה מי מפיר את התקנות להעיר בדרכי נועם וכן לפנות לחברי הועד, כפי שכ"ק מרן שליט"א אמר בעת יסוד הועד "ואף שנתמנו רק מספר מצומצם של אברכים, מ"מ החובה מוטל על כאו"א מכס לעזור ולסייע בכל המצטרך, כי כולנו שלוחי המקום ב"ה, וכולנו בני איש אחד נחנו".

ואי"ה בימים הקרובים יחולק בעז"ה מודעות לתלייה על מקרר הבית עם תקנון קצר כפי שמקובל בהרבה ערי נופש חרדיים. וכן ייתלו מודעות הנ"ל בכניסות לבניינים.

כל אנ"ש התפזרו לבתיהם טעונים ברגשות טובים על ההצלחה הגדולה, והביעו תודתם למארגנים ולמסייעים כולם.

גם בקרית צאנז טבריה זה קורה:

השבוע בעז"ה ייפתח בו הסניף של "אחים לשמחה" באירוע נכבד ומרומם, בקרית צאנז טבריה, ייפתח אי"ה בשבוע הקרוב הסניף של מפעל "אחים לשמחה", כאשר גם בקהילה זו, הוותיקים שבה כבר עומדים שנים אחדות לפני נישואי צאצאיהם, ועל כן ביקשו בקרית צאנז טבריה להקים את התשתית של אחים לשמחה, וזאת מלבד רצונם להיות שותפים כהכרת

תורה וחסידות, והן בזכות המיקום המרהיב עין על צלע הר הצופה לצפת ולכינרת.

כזכור בחודש אלול תשפ"א בעת מינוי הועד בבית מדרשינו בק"צ טבריה נשא כ"ק מרן שליט"א דברים, ובתוך דברות הקודש אמר: "כמו כן ביקשתי כעת מהאברכים אשר נתמנו לשמש כחברי הועד, והם יהיו כעין ועד הקהילה, לעמוד על המשמר בכל ענייני הקהילה, כי ב"ה מקום קדוש זה פורח וגדול, ויש לשמר המקום שיהיה לשם ולתפארת לאורך ימים ושנים כראוי וכיאות. ואם חפצים אנו לשמור על קריה נאמנה 'קרית צאנז' כדבעי בכל העניינים, חובה עלינו לעמוד על המשמר שיתנהל הכל על טהרת הקודש".

'דברי תורה צריכין חיזוק' (ברכות לב) אשר ע"כ יזמו חברי הועד את הכינוס, מתוך הבנת הצורך לחדד את התקנות למעננו ולמען עתידנו תוך שימת דגש על חלקים רבים שימשיכו לשמור על צביונה של קריה נאמנה בעיה"ק טבריה ת"ו.

בשעה המיועדת התאספו ובאו מאות בני הקהילה ומילאו את ביהמ"ד על כל מבואותיו, כשעל פניהם ניכרת האחרייות והצורך הדחוף בקיום כנס זה. ועטרה לראש יושבים הגה"צ המרא דאתרא רב ואב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א והדומו"צ הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א.

תחילה נשא דברים הגה"צ מורינו המרא דאתרא שליט"א, אשר בנועם דבריו היטיב לרתק את הקהל אודות הצורך בדבר חשוב זה, ואשר רק בכח שיתוף הפעולה יכולים כולם לשמור על הצביון הרוחני למשך שנים ארוכות, וזהו בעצם מטרת הכינוס וכשמו כן הוא 'למעננו ולמען עתידנו'. בסוף דבריו הזכיר את חברי הועד אשר פועלים משך השנה כולה וכעת הוסיפו חברים נוספים לעמוד יחד איתנים לקיים רצון צדיק, חברי הועד הם: הרב ברוך אליעזר פולק, הרב אברהם צבי וקסברגר, הרב חיים ברנשטיין, הרב ארון זאב טהלה, הרב ישעי' יצחק וינגרטן והרב יקותיאל יהודה קראוס.

לאחמ"כ נשא דברים הרה"ג רבי יעקב עזרא רוט שליט"א מנאמני בית כ"ק מרן שליט"א אשר הציג את הדברים כאחד שמלווה את בנייתה והתפתחותה של קרית צאנז טבריה מיומה הראשון משך שנים ארוכות, בדבריו החוצבים העלה על נס כמה עמל ויזע, דמים תרתי משמע הכניסו למען בניית קרתא קדישא הדין בהוראת קדשו של כ"ק מרן שליט"א שהיתה לנגד עיניו להעמיד פינת יקרת מקום שניתן לגדל ולחנך בו דורותינו ע"פ השקפת רבוה"ק כמו שכ"ק מרן זי"ע עמל לבנות את קרית צאנז בנתניה, וע"כ החובה מוטלת על התושבים ביתר שאת לעמוד על המשמר לבל יכנסו

**כנס עיון מקצועי למשגיחי ועד הכשרות ק"ק צאנז
בשיתוף בד"ץ העדה החרדית**

בשבוע האחרון התקיים כנס עיון מיוחד למשגיחי הכשרות ב'ועד הכשרות שע"י ק"ק צאנז' בשיתוף פעולה פורה עם בד"ץ העדה החרדית. ועד הכשרות פועל בראשות הרבנים הגאונים דיני ורבני קרית צאנז רבי הלל דויטש שליט"א ורבני מרדכי לוינשטיין שליט"א.

הכנס נועד להעשרת המשגיחים בידיעת הלכות כשרות, לנוכח האתגרים הכשרותיים בתחום המזון, לשם כך הוזמנו שנים מועד הכשרות שע"י בד"ץ העדה החרדית הרה"ג ר' ישראל קולסקי שליט"א מומחה למטבחים וקייטרינג, והרה"ג ר' שמואל שטרנפלד שליט"א רב מחלקת נגיעות המזון, אשר ידיהם רב להם בכשרות כבר עשרות בשנים.

את הכנס פתח בדברים הדומו"צ הרה"ג רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א, שדיבר בשבח מערכת הכשרות עוד מימי הדיין הגאון רבי חיים יעקב שווארץ זצ"ל דיינא רבא דקהלתנו הק', שהלך לעולמו השנה. כמו כן ציין את עבודתם המסורה של המשגיחים, ועל האחריות הכבדה שיש על משגיח כשרות לעמוד בפרץ. כן הזכיר לשבח את מפקח הכשרות רבות בשנים הרה"ג ר' גדליה יעקובוביץ שליט"א.

לאחמ"כ נשא דברים הרה"ג ר' ישראל קולסקי שליט"א, כשבדבריו הרחיב על הידע המקיף של ההלכות שצריך משגיח לדעת כל אחד בתחומו: ישנה שורה ארוכה של הלכות אשר בהם אמור לשלוט האדם החפץ לשמש כמשגיח כשרות, זה כולל את כל ההלכות הרלוונטיות שקשורות במישרין ובעקיפין לענייני הכשרות. כמו גם הלכות שבת וחג, דיני כשרות ובישול, הלכות התלויות בארץ כמו דיני שביעית, דיני תרומות ומעשרות, ועוד הרבה מאוד הלכות. הגר"ק הוסיף והדגיש כי מוטלת אחריות כבדה על כל משגיח ומשגיח במקום עבודתו בכך שהלקוחות לא יכשלו חלילה.

מומחה הכשרות הרה"ג ר' שמואל שטרנפלד שליט"א הרחיב בנושא נגיעות המזון במטבח, ונתן דוגמאות מעשיות בליווי מצגת על בדיקת המזון, החילוק בין חרקי שדה שבאים כבר בשלבי הגידול לבין חרקי מחסן שבאים מחמת אחסון לקוי, וההתמודדות במטבח הביתי והתעשייתי כגון ברירת קטניות אורז וכדומה, ניפוי קמח, שטיפת ירקות וירק עלים, ניקוי דגים ועוד.

עם סיום הכנס הודו משגיחי הכשרות למארגנים הרה"ח ר' שמעון צבי איידליס ממנהלי הקהילה ומנהל

הטוב על הסיוע שקיבלו הם ביום שמחתם, ובכלל – להיות חלק ממצוה כבירה זו של הכנסת כלה בקביעות. כידוע, "אחים לשמחה" מחלק מזה שנים, מענקים גדולים של ביגוד יוקרתי לחתנים וכלות בשווי אלפי ₪ לכל מחותן (לחתן 12,000 ₪ כיום לכל הפחות, ולכלות השאיפה היא להגיע לסכום זה בקרוב בס"ד). ההתרחבות לכל הקהילות הקדושות של צאנז, באה בסימן חגיגות העשור של "אחים לשמחה".

הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א המשמש כיו"ר מפעל "אחים לשמחה", פועל רבות כדי להקל את העול הכלכלי, כמה שיותר, ולכלל אנשי שלומנו. לשם כך הוכרז כאמור אשתקד על התכנית המיוחדת "למעלה - כאן בונים מגדלים", בכל רחבי הארץ - בברכת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. בתקופה האחרונה הולכת ונשלמת התכנית בכל קהילותינו הק', כאשר לפי תכנית זו, הקהילות בונות את ה'מגדל' שלהם, את הבסיס ואת היסוד, ולעומתם "אחים לשמחה" בונים את המגדל המקביל באמצעות גבירים ופילנתרופים מכל רחבי העולם, וכך איסתעיא מילתא שיש אפשרות ב"ה לעזור הרבה יותר, להרבה יותר מחותנים.

בשבוע הקרוב יקום אי"ה עוד סניף, בקרית צאנז טבריה, לאור פנייתם, הן מהוותיקים שבה שבשנים הקרובות כבר יוליכו בעז"ה את צאצאיהם מתחת לחופה והן מהצעירים שמבקשים לעזור לבני קהילתם. האירוע יתקיים בראשות בני כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, הגאונים הצדיקים אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א - יו"ר 'אחים לשמחה', ואב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, ויחולק בו המפתח המיוחד "מפתח לדורות", כפי שכינהו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: "מפתח של טובה וברכה", ושם נחרטה הבטחת כ"ק מרן זי"ע לדורות למי שמסייע במצות הכנסת כלה. מפתח זה יינתן לכל מי שבחר להיות חלק ממשפחת "אחים לשמחה" ולהיות שותף בבניית המגדלים, ובוודאי היא תהווה שמירה עילאה לכל בית כזה.

הקמת המגדל בקרית צאנז טבריה: ביום ראשון, ה' מנחם אב, מוצאי יום הילולת האריז"ל, בהיכל אברהם משה, סביב סעודה בשרית כיד המלך לאחר שייערך בו סיום מסכת אי"ה, בשעה 21:15 בדיוק. הבאים אל המעמד עד 21:30 ייכנסו להגרלה שוה על 1,000 ₪ למימוש ברשת דסקל או ברשתות יוקרה אחרות.

פרטים נוספים ניתן לקבל אצל מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו: 052-7129114.

הקשר שבין שבת לביהמ"ק עד כדי שביום השבת אין אבילות ושישו ושמוחו המחכים בבנין אריאל. לאחר הקידושא רבא למדו הבחורים בחשק והתמדה שעה ארוכה בחברותות עפ"י הגורל להמחיש את מעלת השבת המתאחדת בתורתך.

לפני תפילת מנחה נשא דברים הרה"ג רבי חיים שטרן שליט"א ר"מ בישיבת ויזניץ אלעד ורב אתרא קדישא מירון כשבדבריו עורר את הבחורים בדברים חוצבים ונוראים בענין השגת התורה, וכן אמר כמה דברים נפלאים ששומעם מכלי ראשון מפ"ק של כ"ק מרן זי"ע, שהפליג בקדושת הרשב"א שהלואי שהיינו זוכים לזה היום, הסביר וביאר איך שמגיעים להרגיש טעם בלימוד, לימוד תורה בקול ובהתלהבות שמשפיע על אחרים, וגם האריך על מעלת הלבוש החסידי אצל חסידישע בחורים.

בעת רעוא דרעוין לאחר ניגוני התעוררות וכיסופים בבחינת 'יפה שעה אחת בתשובה ומעש' ט בעוה"ז, זכו הבחורים לשמוע שיחת התעוררות מלאה בדברי הדרכה לקראת עלייתם לישיבות בעזהשי"ת, מפי הרה"ג רבי יעקב יוסף ליכטער שליט"א שבדבריו הנוקבים והחודרים לעומק הלב הדגיש שאין לבחור להתפעל מכל קושי שיבוא עליו, להיפך הקושי הוא הוא הסימן המובהק שהוא בדרך הנכונה ובאמת רק עי"ז מתעלים במעלות התורה היראה והחסידות. בשב"ק במהלך הדרשות הרבנים והתלמידים העלו על נס את המסירות הנפלאה במהלך כל השנה של הנהלת המוסדות בראשות הרב מאיר בורד שליט"א והרב שמעון גוטמן שליט"א שבנדיבות לב נפלאה דאגו לבל יחסר המזג וכל ההתעלות בכל השנה בכלל ובפרט במהלך שבת זו היא מכוחם ובזכותם ובירכו אותם מעומק הלב שכייה"ר שיזכו לראות ברכה בעמלם הרב, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים.

בתשעת הימים מסייעים לבית מקדש מעט:

בימים אלו, המזוני אנ"ש פותחים את לבם למען בית מדרשנו ברחוב רב אשי בבני ברק

"חי שקלים" לבנין בית מקדש מעט – לאור קריאה זו המתפרסמת בימים אלו בכל ריכוזי אנ"ש, יוצאים מטעם ועד הנהלת בית מדרשנו ברחוב רב אשי בבני ברק במגבית בת חמשת ימים, מיום ה' באב עד תשעה באב, למען ביסוס ופיתוח בית המדרש שנוסד אשתקד ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ומאז נודע לשם ולתהילה כבית ועד לחסידים ואנשי מעשה, לתורה ותפילה וחסידות בדרך רבוה"ק.

ועד הכשרות, להר"ר יקותיאל יהודה שטמר מפקח ועד הכשרות, ולהרה"ח ר' מנחם מענדל בלוך מפקח בכיר בבד"ץ העדה החרדית, על ערב מיוחד זה שבוודאי יתרום רבות למערכת הכשרות.

שבת התאחדות והתעלות

לתלמידי מכינה לישיבה 'דרכי חיים' ירושלים

לקראת סיומה של שנה נפלאה שכולה רצופה בהתעלות בתורה ועבודת ה' זכו תלמידי מכינה לישיבה 'דרכי חיים' ירושלים לעשות את השבת בצוותא חדא בישיבת שפע חיים צאנז בעיר אלעד.

שבת ההתאחדות וההתעלות המרוממת התקיימה בראשות צוות הרמ"ם והמשגיחים שליט"א, כאשר כל השבת עברה תחת הכותרת "המתאחדת בתורתך" לרגל שמחת גומרה של תורה שזכו התלמידים לסיים לימוד כל מסכת סוכה בע"פ ועמדו בכור המבחן.

תפילת מנחה וקבלת שבת התפללו התלמידים עם הגה"צ המשפיע רבי אלימלך בידרמן שליט"א מלעלוב שהכניס אוירה מרוממת ועילאית בהופעתו המיוחדת, כשלאחר תפלת מנחה דיבר דברי כבושים והתעוררות בענין קדושת שבת אחדות ואהבת ישראל, המקרבת את הגאולה. ואיך שמלך מלכי המלכים מחכה ומצפה לעבודת ה' והתורה שלנו וכו'.

במהלך סעודת ליל שבת שמעו הבחורים שיחה מפי הרה"ג רבי מנחם זאב שטערן שליט"א שבדבריו עורר בעניין האחדות והנחיצות לראות מעלת הזולת על אף חסרונותיו שהוא היסוד לאהבת רעים, וכמדוייק בלשונו הק' של הרה"ק הר"ר אלימלך מליזענסק זי"ע בתפלתו 'שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונן', והיינו שעל אף החסרונות שיש בהזולת מ"מ שומה עלינו להתמקד במעלותיו ועי"ז יוכל לבוא לאהבת ישראל אמיתית.

לאחר סעודת שבת התישבו התלמידים לבאטע בניגוני התעוררות והשתפכות הלב בשילוב דברי שירות ותשבחות, את סודות ההצלחה והעלי' בשנות הישיבה קטנה הבעל"ט.

בצפרא דשבתא לאחר תפילת שחרית בעת הקידושא רבה זכו הבחורים לשמוע דברי חיזוק מפי המשגיח הרה"ג רבי אברהם שלומוביץ שליט"א שדיבר בטוב טעם על הכוחות המיוחדים שיש בכל בחור ואיך שכולם התקדמו והתעלו במשך השנה וכן העלה על נס את התפעלותו גם בימים אלו של סוף הזמן לראות את הבחורים שוקדים על תלמודם אפילו בשעות בין הסדרים. ובהמשך הרחיב בדבריו במעלת שנות הבחורות שהוא מבחר שנותיו של אדם, וביאר עומק

בעהש"ת

גם בטבריה בונים

מגדלים

השבוע!

ההגרלה

המקדימים לבא עד השעה 21:30 ייכנסו להגרלה על עובר בסך

1,000 ₪

למימוש ב'דסקל' או ברשותות יוקרה לני-הבית

בשעה 21:15 ביזיק

באולמי היכל אברהם משה עירי"ק טבריה

ראשון ה' אב תשפ"ג

את הזכאות לקבל מפתחות למגדלים ניתן יהיה לקבל באותו ערב

100% תשואה לדחית

אנ"ש בטבריה בונים את המגדל

במכתב מיוחד פונה גאב"ד קהילתנו הק' בבני ברק, חדב"נ הגרא"ד שפירא שליט"א, בבקשה אישית לכל אחד מאנ"ש ובין השאר הוא כותב: "ידעתי גם ידעתי כי מרובות הן הוצאות החזקת בית המדרש השוכן במבנה של שכירות, ומה גם שעוד ידם נטויה לשכלל ולהרחיב את בית המדרש ברכישת ספרים וארונות וכו', על כן, אליכם אישים אקרא, בקריאה של חיבה לכל אחד ואחד מאנשי שלומינו, שאו ידכם והביאו נא תרומתכם בית ה', בסך ח"י שקלים לכל הפחות, אשר הוא סכום שווה לכל נפש, ומי שהיכולת בידו יוסיף כהנה וכהנה ומן השמים יכפלו שכרו וברכתו. וברכתי נתונה בזה לכל הנוטל חלק בסיוע לבית המדרש, שיהיה ביתו מלא ברכת ה', ברכת שמים ממעל, בית מלא אורה ושמחה, בית מלא הצלחה וסייעתא דשמיא והרחבת הדעת כל ימיכם לעולם, אמן"

אל המכתב מצטרף גם דומ"ץ בית המדרש הגרנ"צ לייפער שליט"א הכותב: "חושו נא ובואו לעזרת ה' בגיבורים לתת מנדבת ידכם איש כמתנת ידו אשר ברכו ה', ולכה"פ סך ח"י שקלים למען המשך קיום ופיתוח ביהמ"ד, וכל המסייעים ודאי תגן בעדם כח וזכות רבוה"ק להתברך בבני חיי ומזוני וכל מיני שפע טוב." לקראת שבת קודש לסדר 'איכה אשא לבדי', נמסר מטעם ועד הנהלת בית המדרש: 'בית מדרשנו שוכן זה יותר משנה במבנה של שכירות, ועול החזקת בית המדרש כבד מנשוא כאשר אין יד המתפללים משגת לעמוד בנטל. בימים אלו אנו חייבים את לבו החם והפתוח של כל אחד מאנ"ש, שירים את תרומתו בתרומה אחת וחד פעמית של ח"י שקלים בלבד. בעבורכם - מדובר בכסף קטן, בעבור בית המדרש - מדובר בעתיד קיומו והתפתחותו. ומי שהיכולת בידו ומוסיף עשר פעמים ח"י, או יותר, יוסיפו וכפלו שכרו משמים'. עמדו לימינו, כי רק ביחד נוכל להרחיב עוד את גבולות הקדושה."

את התרומות ניתן להעביר באמצעות מערכת קהילות ונדרים-פלוס תחת הכותרת 'בית המדרש צאנז רחוב רב אשי', וכן בשיחת טלפון אותו יקבל כל אחד מאנ"ש במשך ימי המגבית, או דרך מערכת קול צאנז בשלוחה הייעודית.

מסיבת הוקרה לחבורת 'מנחת חינוך' בישיבה לצעירים שפע חיים בירושלים

לקראת סוף הזמן בישיבתנו הק' בירושלים נערכה מסיבה הוקרה מיוחדת בביתו של הרה"ג רבי שלמה צבי גוטמן שליט"א מח"ס דברי שלמה לבחורים המצויינים תלמידי שיעור ג' בישיבה אשר נענו להצעתו

תקופתיים, פיות כולם מלאו ברכות שיהי ביתו בית וועד לחכמי ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה בהמשך היוזמה בשנים הבעל"ט.

מכות דברות הקודש:

'ואספר מעשי י-ה' - מבצע מיוחד לקראת ת"ב

ממכון דברות קודש נמסר, כי היות וכרטיס הזיכרון החדש 'ואספר מעשי י-ה' המכיל בתוכו את כל דברות הקודש של כ"ק מרן זי"ע על כל מה שעבר עליו בשנות הזעם בימי השואה, כשהדברים מתאימים לימים הללו אשר בהם מתאבלים אנו על צער השכינה וחורבן בית אלוקינו, על כן יוצאים הם במבצע מיוחד לרכישת וקבלת הכרטיס במחיר מוזל עד הבית עד לתשעה באב. פרטים נוספים בטל' 052-7636809.

רבים מאנ"ש עברו בשבוע האחרון

למסלול הסינון המהודר שבפיקוח ועד רבני צאנז

הוראת ועד רבני צאנז לשמירה מפגעי הטכנולוגיה, על החובה לכל מי שיש לו חיבור אינטרנטי או מייל שיעמוד תחת הסינון של נטפרי צאנז, עשתה הדים רבים. ובשבוע האחרון הוצף משרד הוועדה הרוחנית לענייני טכנולוגיה בהמוני פניות מאנ"ש, אשר ביקשו לציית להוראת הרבנים ולשמוע בקול דברי חכמים בשלימות, ולעמוד תחת סינון זה. במשרדי הוועדה תגברו את שעות הפעילות כדי לתת מענה לכל הפניות. כזכור במשא הקודש של כ"ק מרן שליט"א ביומא דהילולא רבא ט' בתמוז העל"ט, הסמיך כ"ק מרן שליט"א את ועד רבני צאנז לפקח על כל ענייני שמירה מפגעי הטכנולוגיה, כשהוא מדגיש שהחובה על כל אחד ואחד שנמנה על עדתינו לציית להוראתם בשלימות. בימים האחרונים שודרגה מערכת הסינון של נטפרי צאנז, כפי הוראת רבני הוועד שליט"א, לצד מתן מענה הולם לצרכים הנחוצים על טהרת הקודש. ברוך שמסר עולמו לשומרים! כלל אנ"ש מוקירים ומעריכים את פועלם הכביר של הוועדה בהרחבת גבולות הקדושה ובשמירה על כרם בית ה'.

המיוחדת וקבעו שיעור שבועי מיוחד בספר 'מנחת חינוך' שנלמד ונמסר בטוטו"ד ע"י המג"ש הרה"ג ר' שמעון ליפשיץ שליט"א בכל עש"ק כאשר כל שיעור נלמד בנושא מיוחד ונמסר בפלפול התלמידים שהקיפו נושאים רבים ומגוונים וכמובן העשיר את ידיעותיהם במרחבי הסוגיות ובעומקן עם הלומדות הידועה כדרכו בקודש.

הגרש"צ הזמין את חברי השיעור לביתו והסבו למסיבה ערוכה בהרחבה גדולה כראוי לכבוד התורה ולומדיה, בראשות המנהל רחוני הרה"ג רבי חיים מיכל הלברשטאם שליט"א, המג"ש הרה"ג רבי שמעון ליפשיץ שליט"א והרה"ג רבי יחזקאל הלפרין שליט"א מראשי הישיבה. כמו"כ השתתפו גם מנהלי הישיבה הרב מאיר בורד הי"ו והרב שמעון גוטמן הי"ו הנושאים בעול הישיבה בכל המובנים.

המג"ש הרה"ג ר' שמעון ליפשיץ שליט"א פתח בדברי שבח למארח על היוזמה המבורכת אשר בוודאי הביא תועלת גדולה לבחורים החשובים בנוסף ללימודים הקבועים בישיבה בעיון ובקיאאות וחזרות ושננתם ועוד, והרעיף עליהם ברכות לרגל עלייתם לישיבה גדולה וימשיכו בלימוד זה לעתיד.

לאחריו נשא הגרש"צ גוטמן דברים מיוחדים ומרוממים בגודל הזכות של הבחורים שמתעמקים בסוגיות כדבעי והאריך בגודל התועלת שאפשר להפיק מלימוד כזה כמו בכל ענייני גיעת התורה בשנות הנעורים שמביא לקנין גדול בנפשות הצעירים ועי"ז יזכו גם לדביקות בתורה בשנות זקנותם כמבואר בחז"ל הק', וסיפר כמה עניינים שחוה בעצמו בשנות בחרותו בלמדו אצל כ"ק אדמו"ר זי"ע ונחרטו בעצמותיו, וכן סיפר כמה נקודות מאביו הרה"ח ר' משה דוד גוטמן ז"ל שהיה יגע בתורה כל שנותיו וזכה לדביקות בתורה באופן מיוחד.

בסיום המסיבה קבלו הבחורים מתנה מיוחדת של ספרי 'מנחת חינוך' בהוצאת 'מכון ירושלים' שנתרמו ברוח נדיבה ע"י המארח והיוזם לכל הבחורים שהשתתפו ונבחנו על החומר הנלמד בכמה מבחנים

מסע השותפות יצא לדרך

אנשי שלומנו בערי הצפון כבר הכריזו: הננו!

שלוחי הקודש ביקרו השבוע בקרית צאנז בעיה"ק טבריה, בעיה"ק צפת ובחיפה | הדים נרחבים לאגרת הקודש של כ"ק מרן שליט"א | המוני אנ"ש חורטים את שמם ובקשתם ב'שטרי החיים' אצל שליח הקודש | התלכדות רבתית בקרב אנשי שלומנו למען קיום וביסוס היכלי התורה והחסידות

המערכה, הביע אבינו רועינו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א את חפצו להעניק תשורת קודש מיוחדת לכל השותפים הנכבדים אנ"ש היקרים.

בין כסה לעשור, בימים הקדושים והנשגבים - ערב יום י"ג מידות של רחמים, סמוך ונראה ליום הקדוש - לעת יבוא בן ויכנס אצל אביו לבקש רחמים בעבור עדת צאן מרעיתו, בעלותו אל מקום חלקת מחוקק ספון, ציון המצויינת של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זיע"א, יטול עמו אבינו רועינו את תכריך שטרי החיים לשפוך שיחו בעבור המקיימים רצון הקודש.

כל אחד ואחד מהשותפים הנכבדים אשר משתתפים במגבית המיוחדת לקיום וביסוס היכלי התורה והחסידות, זוכים לכתוב ב'שטר החיים' את שמותיהם עם שמות כל בני המשפחה לצד הבקשות האישיות, אשר נכללים כולם יחדיו בתכריך שטרי החיים אותו יטול עמו אבינו רועינו שליט"א בעלות להשתטח על הציון הק' ולפעול דבר ישועה ורחמים עבור כל אחד ואחד מהנחלקים והנחתמים בתכריך שטרי החיים.

היעד: שותפות כל כלל אנ"ש

במסגרת מסע השותפות זקוקים מנהלי היכלי התורה והחסידות להגיע אל היעד של לכה"פ 2,200,000 ₪ אשר יקובצו יחדיו מנתינות לב הגונות באופן חד פעמי של כלל אנשי שלומנו, כאשר הבקשה האישית ממעמקי לבם של המנהלים הי"ו, היא מכל אחד ואחד לקחת על עצמו תרומת לב של לכה"פ 2,000 ₪ באופן חד פעמי בנוסף לנתינה הקבועה במסגרת 'נר למאור'.

על מנת להקל על הציבור החפצים להיות שותפים בדבר מצוה, מציעים בהנהלת היכלי התורה והחסידות את האפשרות לגייס את הסכום החד פעמי אף מידידים ומכרים ולא דווקא להרים תרומה באופן אישי, וזאת באמצעות פלטפורמת ההתרמה שתפעל בס"ד במהלך חודש אלול הבעל"ט, אז יוכלו אנ"ש להתרים ידיים ומכרים במלוא סכום התרומה, או באופן חלקי לבחירתו של כל אחד ואחד. במקביל לפעמימה השנייה ובס"ד ביתר שאת ועוז לאחר ירח האיתנים, ימשיכו הפעימות הבאות שמורכבות מגיוס רחב היקף בקרב בני קהילותינו הק' וידידינו בחו"ל, לצד פעילות שתדלנות וגיוס מקרנות צדקה ואילי הון ברחבי תבל - תהליך שכבר מצוי בעיצומו והמנהלים הי"ו מקווים בס"ד לקצור בו הצלחות. הנה העת והעונה להתגייס יחדיו כלל אנשי שלומנו במאמץ עילאי וחד פעמי להבאת מזור ורווחה למען קיום וביסוס היכלי התורה והחסידות לשם ולתפארת, ולהגדיל תורה וחסידות ולהאדירם.

מתייצבים לקריאת הקודש

רוב סייעתא דשמיא ומלווים בברכת הקודש יצאו השבוע מנהלי היכלי התורה והחסידות אל הפעימה השנייה במסגרת מסע השותפות 'יחדשהו', למען קיום וביסוס המוסדות הקדושים.

מסע השותפות שיימשך אי"ה בחודשים הקרובים בכל ריכוזי אנ"ש, החל השבוע עם ביקורם של שליחי הקודש בערי הצפון צאנז בעיה"ק טבריה, בעיה"ק צפת ובחיפה, שם התקבלו בחמימות ובפתחון לב ע"י המוני אנשי שלומנו.

בביקורם בכל עיר, פגשו המנהלים הי"ו את הידידים היקרים והשותפים הנכבדים לנשיאת העול בממלכת הקודש, להם מסרו את איגרת הקודש המיוחדת אותה שיגר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א אל כל אחד ואחד מאנשי שלומנו, בבקשה לעמוד לימינם בזו העת כדי להבטיח בס"ד את המשך קיום והתפתחות המוסדות הקדושים, ואכן, מחזה מרנין היה לראות את המוני אנשי שלומנו מתייצבים בעוז ומכריזים 'הנני' לקריאת הקודש, בנוסף לתרומות הקבועות והחשובות אותם מרימים בנדבת לב אנשי שלומנו מזה שנים רבות במסירות ונאמנות.

כאמור, במסעם זה, פונים המנהלים הי"ו בבקשת עזרה כפולה ומכופלת, הן להמשך השותפות הקבועה של כלל אנשי שלומנו במסגרת נר למאור כנהוג מזה רבות בשנים בחצה"ק, והן בתוספת חד פעמית של עזרה וסיוע בעקבות הצורך העז לפעול למען קיום והתחדשות היכלי התורה והחסידות.

"מחמם את הלב ומעניק לנו כוחות וחיזוק רב", אומרים המנהלים, "לראות ולשמוע את תגובות העידוד והתמיכה בפה ובממון מפי רבים וטובים מאנשי שלומנו המביעים את רצונם וחפצם להיות שותפים למטרה נשגבה זו, והדבר כמובן מחמם את ליבנו ומעניק לנו כוחות להמשך משא העול הכבד מנשוא כשאנו רואים אברכים שמפרישים מכספם ומליבם למען הצלת והמשך פריחת המוסדות הקדושים, הדבר גם מעודד וגם מחייב אותנו להמשך הפעילות ביתר שאת ועוז".

חורטים לחיים טובים

לאחר החתימה על כתב השותפות, פונים המוני אנשי שלומנו אל שליח הקודש המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר הי"ו אשר מגיע אל כל ריכוזי אנ"ש במסגרת מסע השותפות כדי לכתוב את שטרי החיים ולהעבירם לידי הקודש בתכריך שטרי החיים לפקודת ישועה ורחמים. כזכור, כאות הכרת הטוב לכל אלו אשר יחלצו חושים לפעול ולהפעיל בתרומות לב הגונות למען הצלחת

**גליון זה נדבת
ידידנו הנגיד הנכבד והנעלה,
יקר שבערכין**

הרה"ח ר' אברהם רייך הי"ו
ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד
לע"נ זקיננו

**הרה"ח ר' יעקב יצחק
ב"ר שלמה הלוי ז"ל ברמינקה**

אשר עמד לימין כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ביסוד
ישיבות שארית הפליטה לאחר שנות המלחמה

נלב"ע ח' אב תשע"א, תנצב"ה

**גליון זה נדבת
ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
הר"ר יהודה אליעזר ניימאן הי"ו**

אב"י בפאנסי

לרגל השמחה השרויה בפעונו
שפחת הולדת הבת תחי'
במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' יוסף שלמה הי"ו
אב"י בבארא פארק

**אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
פתון סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**